

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

GEDIMINAS BURJANAS

JUNGTINIŲ TAUTŲ SAUGUMO TARYBOS NUOLATININIŲ NARIŲ
INTERESŲ, SPRENDŽIANT XXI A. 2 DEŠIMT. KONFLIKTUS,
LYGINAMOJI ANALIZĖ

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė : doc. dr. Audronė Janužytė

Vilnius

2016

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

JUNGTINIŲ TAUTŲ SAUGUMO TARYBOS NUOLATININIŲ NARIŲ INTERESŲ,
SPRENDŽIANT XXI A. 2 DEŠIMT. KONFLIKTUS, LYGINAMOJI ANALIZĖ

Tarptautinių politikos ir ekonomikos magistro baigiamasis darbas

Studijų programa 621L20012

Vadov

doc. dr. Audronius Janužytis

2016 05 02

Recenzentas

Atliko

Gediminas Burjanas

2016 05 02

VILNIUS, 2016

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUM

Patvirtinu, kad teikiamas darbas „Jungtini Taut Saugumo Tarybos nuolatini nari interes , sprendžiant XXI a. 2 dešimt. konfliktus, lyginamoji analiz “ yra:

Atliktas savarankiškai ir n ra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.

Nebuvo naudotas kitame universitete Lietuvoje ir užsienyje.

Nedaro nuorod kitus darbus, jeigu jie n ra nurodyti darbe.

Pateikia vis panaudotos literat ros s raš .

Gediminas Burjanas

TURINYS

LENTELIS	5
PAVEIKSLAI	6
SANTRUMPOS	7
VADAS	8
1 SĄSAJŲ TARP KONFLIKTO IR VALSTYBIŲ INTERESŲ, SPRENDŽIANT KONFLIKTUS TEORINIS PAGRINDIMAS	12
1.1 Nacionaliniai interesai	12
1.2 Konflikto samprata	16
2 SPRENDIMŲ PRIĖMIMO PROCEDŪROS IR PRIEMONIŲ KONFLIKTAMS SPRĘSTI JUNGTINIŲ TAUTŲ SAUGUMO TARYBOJE TYRIMAS	33
2.1 Dokumentai ir jų priėmimo procedūra	33
2.2 Priemonės konfliktams spręsti	38
2.3 Nuolatini ir nenuolatini narių santykis ir jų galia priimančioms sprendimams	45
3 NUOLATINIŲ NARIŲ INTERESŲ IR PRIIMTŲ SPRENDIMŲ DĖL KONFLIKTŲ SAUGUMO TARYBOJE ATVEJŲ LYGINAMOJI ANALIZĖ	48
3.1 Karas Libijoje	48
3.2 Karas Sirijoje	49
3.3 Rytų Ukrainos karinis konfliktas	51
3.4 Islamo valstybės susikūrimas ir grėsmės saugumui	52
3.5 Procedūra ir priemonės konfliktams spręsti lyginamoji analizė	54
3.6 Nuolatinių narių interesų sprendžiant konfliktus lyginamoji analizė	62
3.7 Konflikto sprendimų ribojantys veiksniai	67
IŠVADOS	69
REKOMENDACIJOS	72
LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	73
SANTRAUKA	80
SUMMARY	81
ANOTACIJA	82
ANNOTATION	83
PRIEDAI	84
1 PRIEDAS EKSPERTO APRAŠO LENTELIS	84
2 PRIEDAS INTERVIU KLAUSIMAI	85
3 PRIEDAS 1 EKSPERTO INTERVIU	87
4 PRIEDAS 2 EKSPERTO INTERVIU	99
5 PRIEDAS 3 EKSPERTO INTERVIU	103

LENTELIS

1 LENTELIS . 2011–2015 M. KONFLIKTAI PASAULYJE.....	18
2 LENTELIS . VEIKIANTYS SANKCIJŲ KOMITETAI 2016 M.	39
3 LENTELIS . PRIIMTI ST DOKUMENTAI.....	54
4 LENTELIS . NUOLATINI ST NAIRI BALSAVIMAI DĖL REZOLIUCIJŲ	63

PAVEIKSLAI

1 PAV. KONFLIKTO DINAMIKA	22
2 PAV. J. GALTUNG KONFLIKTO SMURTO IR TAIKOS MODELIS	30
3 PAV. SMILIO LAIKRODŽIO MODELIS	31

SANTRUMPOS

ES – Europos Sąjunga

ESBO – Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizacija

GS – Jungtinių Tautų Generalinis Sekretorius

ISIS – Islamo valstybės

JAV – Jungtinių Amerikos Valstijų

JTO – Jungtinių Tautų Organizacija

JT ST – Jungtinių Tautų Saugumo Taryba

NATO – Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacija

NVO – Nevyriausybinė organizacija

OPCW – Cheminio ginklo neplatinimo organizacija (angl. Organisation for the Prohibition of Chemical Weapon)

SSRS – Sovietų Sąjunga

P2 – Permanent 2 (Kinija ir Rusija)

P3 – Permanent 3 (JAV, Jungtinė Karalystė ir Prancūzija)

P5 – Permanent 5 (JAV, Jungtinė Karalystė, Kinija, Prancūzija ir Rusija)

PRST – pirmininko pareiškimas

TVF – Tarptautinis valiutos fondas

URM – LR užsienio reikalų ministerija

UNISFA – JTO misija Pietų Sudane (angl. United Nations Interim Security Force for Abyei)

VDR – Vokietijos demokratinė respublika

VFR – Vokietijos federacinė respublika

VADAS

„Arab pavasaris“ Šiaurės Afrikoje, padidėjusi tampa tarp Izraelio ir Palestinos, Šiaurės Korjos grasinimai Piet Korjai, karas Rytų Ukrainoje, Islamo valstybės keliamos grėsmės pasaulio saugumui, paskatino naujas diskusijas apie Jungtinių Tautų (toliau – JT) kaip organizacijos galimybes užkirsti kelią konfliktams tarp valstybių. Lietuvos viešajame diskurse, ypač, Lietuvai tapus 2014–2015 m. JT Saugumo Tarybos (toliau – ST) nenuolatine nare, plačiau imta diskutuoti apie nuolatinės ir nenuolatinės narių pozicijas ir veiksmus, sprendžiant šiuolaikinius konfliktus. Pagal 1945 m. priimtą Chartiją, JT turi užtikrinti tarptautinį taiką ir saugumą. Pagrindinė organizacijos institucija, kuri turi spręsti ir sureguliuoti konfliktus yra Saugumo Taryba, kuri sudaro 15 nuolatinės ir nenuolatinės narių, tačiau, reikia pripažinti, jog rasti vieningą kolektyvinį sprendimą nėra lengva. Dažnai konfliktai tampa „šaldyti“ ar ilgai besitęsiantys. Tam takos daro skirtingi nuolatinės valstybių interesai, t. y. penkios nuolatinės narės, susiskirsčiusios dvi, taip vadinamos P3 (JAV, JK ir Prancūzija) ir P2 (Kinija ir Rusija) grupės su veto teise, dažnai prieštarauja ar vetuoja vien kitos pasiūlymus dėl konfliktų sprendimo. Pavyzdžiui, nuo organizacijos susikūrimo, veto teise daugiausia pasinaudojo Sovietų Sąjunga / Rusija (103 atvejais) ir JAV (79 atvejais)¹.

Darbo aktualumas. Šiandieninėje temptoje geopolitinėje situacijoje tampa aktualu tirti nuolatinės narių interesus sprendžiant konfliktus Saugumo Tarybos formatu, kur, beje, taip pat yra užprogramuotas tam tikras konfliktas, egzistuojantis šios institucijos sandaroje. Šiame magistro baigiamajame darbe tiriama Saugumo Tarybos penki nuolatinės narių – JAV, JK, Prancūzijos, Rusijos ir Kinijos interesai, pozicijos ir veiksmai, sprendžiant nuo 2011 m. iki 2016 m. vykusius ar vykstančius konfliktus Libijoje, Sirijoje, Ukrainoje ir dėl Islamo valstybės keliamą grėsmę saugumui Artimuosiuose Rytuose.

Darbo naujumas. Tyrinėjimai, susiję su JT Saugumo Tarybos taks sprendžiant konfliktus dažniausiai siejami su šios institucijos priemonėmis ir jų ribotomis galimybėmis, nenagrinėjant nuolatinės narių interesus atskirais konfliktų atvejais. Todėl šiame magistro baigiamajame darbe temai atskleisti buvo pasirinkta dvejų teorijų prieiga – realizmo teorija, akcentuojanti valstybių interesų svarbą tarptautiniuose santykiuose ir konfliktų sprendimo koncepcijos, kuriose teigiama, jog konfliktų sprendimo strategijos sudaro prielaidas užkirsti kelią konflikto eskalavimui ir garantuoti saugumą regione ar pasaulyje. Ši dvejų teorijų pasirinkimas leidžia analizuoti nuolatinės narių interesus ir priimtą sprendimą dėl konfliktų atvejų Saugumo Taryboje su sąjais.

¹ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council – Veto List. <<http://research.un.org/en/docs/sc/quick/veto>> [Žiūrėti 2015-01-22].

Darbo problema. Analizuojant vykstančius konfliktus Libijoje, Ukrainoje, Sirijoje, ar kylančius grėsmes dėl Islamo valstybės saugumui Artimuosiuose Rytuose, kyla keletas klausimų: kokiomis priemonėmis ir veiksmais JT sprendžia konfliktus vairiuose pasaulio valstybėse ir regionuose; Ar valstybės / regionas, kuriame vyksta konfliktas netampa ST nuolatiniu nariu kaitu, kai sprendimai yra priimami atsižvelgiant ne konflikto sureguliuojimui, o skirtingų valstybių interesams? Šio darbo problema yra atskleisti sąsajas tarp sprendimo priėmimo ir nuolatinių narių interesų, sprendžiant konflikto atvejus Saugumo Taryboje, nurodant sprendimo procedūras ir priimtą priemonių ribotumą bei išskiriant valstybių sutampusias ir prieštaraujančias pozicijas.

Darbo objektas. Saugumo Tarybos nuolatiniai nariai – P3 (JAV, JK ir Prancūzijos) ir P2 (Rusijos ir Kinijos) grupių valstybių – interesai.

Darbo tikslas – ištirti ir palyginti kaip JAV, JK, Prancūzija, Rusija ir Kinija pavyksta apginti savo interesus ir pasiekti savo tikslus, sprendžiant konfliktus JT ST formatu.

Darbo uždaviniai:

1. Suformuluoti teorinį prielaidą, kuri leistų nustatyti sąsajas tarp valstybių interesų ir sprendimo priėmimo, tiriant atskirą konfliktą nagrinėjant JT ST;

2. Išnagrinėti, kokie yra dokumentai ir jų priėmimo procedūros bei priemonės konfliktams spręsti JT ST, atkleidžiant jų efektyvumą / pozityvumą ar ribotumą;

3. Ištirti ir palyginti nuolatinių narių interesus, pozicijas ir veiksmus sprendžiant konfliktus Libijoje, Sirijoje, Rytų Ukrainoje ir dėl Islamo valstybės keliamą grėsmę Artimuosiuose Rytuose, išskiriant vienodas ir prieštaraujančias pozicijas;

4. Išanalizuoti Lietuvos ekspertų požiūrį dėl JT ST taikomų priemonių bei pateikti jų vertinimą dėl Libijos, Sirijos, Rytų Ukrainos konfliktų ir ISIS klausimo sprendimo, išskiriant nuolatinių narių interesus.

Ginamasis teiginys: Dėl skirtingų Saugumo Tarybos nuolatinių narių interesų, konfliktus tarp valstybių yra sudėtinga spręsti, todėl neatmetama tikimybė, jog jie gali peraugti regioninius konfliktus ir kelti grėsmes tarptautiniam saugumui.

Darbo metodai. Magistro darbe naudojami šie metodai: 1. Dokumentų analizė naudojama analizuoti JT ST priimtus dokumentus dėl konfliktų Libijoje, Sirijoje, Rytų Ukrainoje ir dėl Islamo valstybės keliamą grėsmę. 2. Aprašomasis-analitinis naudojamas analizuojant JAV, Jungtinių Karalystės, Prancūzijos, Rusijos ir Kinijos interesus, pozicijas ir veiksmus dėl minėtų konfliktų. 3. Lyginamasis naudojamas palyginti nuolatinių narių pasisakymus, pozicijas, balsavimus priimant sprendimus individualaus konflikto atveju, išskiriant P3 ir P2 grupių valstybių interesus. 4. Atvejo studija naudojama ištirti Libijos, Sirijos ir Rytų Ukrainos konfliktų priežastis, konflikto dalyves, eigą ir priimtus sprendimus dėl jų sureguliuojimo. 5. Pusiaus struktūruotas ekspertų interviu naudojamas atskleisti kokios yra dokumentų priėmimo procedūros ir kokiomis priemonėmis

konfliktai – sprendžiami ST bei pateikti ekspert nuomonės dėl Libijos, Sirijos ir Ryt Ukrainos konflikt ir priimt sprendim kaip juos sureguliuoti vertinim . Ekspertai buvo parinkti tikslin s atrankos b du. Interviu metu buvo apklausti trys aukš iausio rango ekspertai iš LR užsienio reikal ministerijos (URM), kurie tiesiogiai dirbo su ST, Lietuvai b nant nenuolatine ST nare 2014–2015 metais (žr. 1 pried . Ekspert aprašo lentel). Interviu metu užduotus klausimus galima suskirstyti kelias grupes: 1) bendri klausimai apie JT ST, jos nares ir sprendimo pri mimo proced r ir priemones; 2) klausimai susij su Libijos, Sirijos ir Ryt Ukrainos konfliktais ir ISIS; 3) klausimai, susij su nuolatini nari interesais, pozicijomis ir veiksmis bei priimtais sprendimais d l konflikt Libijoje, Sirijoje ir Ryt Ukrainoje sureguliuavimo (žr. 2 pried . Interviu klausimai). Interviu metu: 1 ekspertui buvo pateikti klausimai apie ST dokument pri mimo proced ras, priemones konfliktams spr sti, atskir konflikt nagrin jim ST bei nuolatini nari interesus siekiant sureguliuoti juos ir j vertinim (žr. 3 pried : 1 eksperto interviu); 2 ekspertui buvo užduoti klausimai apie darbe nagrin jam konflikt sprendimus ST bei apie nuolatini nari interesus, pozicijas ir veiksmus nagrin jant Libijos, Sirijos ir Ryt Ukrainos konfliktus ST bei j vertinim . Be to šis ekspertas išsak nuomon d l ST taikom sankcij atskiroms valstyb ms efektyvum ir d l diskusij ST reformos klausimais (žr. 4 pried : 2 eksperto interviu); 3 ekspertas atsak klausimus apie konfliktus Sirijoje, Ryt Ukrainoje ir ISIS klausimo svarstymus ST (žr. 5 pried : 3 eksperto interviu). Ekspert žvalgos, poži iriai, išsakytos nuomon s ir vertinimai yra nuosekliai integruojami magistro baigiamojo darbo skyrius ir poskyrius pagal nagrin jamas temáticas.

Šaltiniai ir literat ra. Teorin je darbo dalyje naudojamosi M. Hollis, S. Smith, J. S. Goldstein, M. Griffiths, T. O'Callaghan ir A. Wendt mokslin mis publikacijomis, kuriose atskleidžiami nacionalini interes vaidmuo ir svarba tarptautiniuose santykiuose². Konflikto samprata analizuojama remiantis R. Jasiulevi ien s, T. Miall, O. Ramsbotham, T. Woodhouse ir H. Morgenthau mokslin mis studijomis, kuriose nagrin jama konflikto samprata, tipai, dinamika, intensyvumas, modeliai (konflikto, smurto ir taikos modelis, eskalavimo ir neeskalavimo modelis, sm lio laikrodžio modelis) bei j sprendimo b dai ir strategijos³. Taip pat naudojami oficial s JT dokumentai – rezoliucijos, pirmininko pareiškimai ir spaudos pranešimai – d l Libijos, Sirijos, Ryt Ukrainos konflikt sprendimo. Nagrin jant dokument pri mimo proced ras ir priemones konfliktams spr sti buvo remiamasi JT ir ST principais ir reglamentu. Lyginant ST nuolatini ir nenuolatini nari galios santyk buvo naudojamosi N. Gordon, T. Ruys ir J. Wouters moksliniais

² Hollis M., Smith S. Tarptautiniai santykiai: aiškinimas ir supratimas. Vilnius: Tyto Alba, 1998, Goldstein J. S. International Relations. New York: Pearson, 2005, Griffiths M., O' Callaghan T. International Relations. The Key Concepts. London: Routledge, 2002, Wendt A. Tarptautin s politikos socialin teorija. Vilnius: Eugrimas, 2005.

³ Morgenthau H. Politika tarp valstybi : kova d l galios ir taikos. Vilnius: Margi raštai, 2011, Jasiulvi ien R. Konfliktai ir j sprendimas. Kaunas: Technologija, 1997. Valstyb s pagrindai. Tarptautiniai santykiai (knygos sudarytojas J. Matakas), Miall T., Ramsbotham O., Woodhouse T. Contemporary Conflict Resolution. Cambridge: Polity Press, 2011.

straipsniais⁴. Analizuojant Libijos ir Sirijos ir Rytų Ukrainos konfliktus remiamasi M. Bhardwaj ir E. Gaili no moksliniais straipsniais bei politiniais publicistikos straipsniais paskelbtuose BBC, CNN, IB Times ir kituose internetiniuose portaluose, kuriuose nagrinėjama konfliktų priežastys, dalyvų ir konfliktų dinamika⁵.

Darbo struktūra. Magistro baigiamasis darbas sudaro vadas, trys skyriai, išvados ir rekomendacijos, literatūros ir šaltinių sąrašas, santraukos ir anotacijos lietuvių ir anglų kalbomis bei priedai. Pirmame skyriuje analizuojama realizmo teorija, kuri darbe naudojama, kaip teorinis pagrindas analizuoti valstybių nacionalinius interesus JT ST. Taip pat analizuojama konflikto samprata, tipai, dinamika, intensyvumas, modeliai, sprendimo strategijos ir būdai bei modeliuojama teorinė prieiga – tirtis sąjau tarp valstybių interesų ir konflikto sprendimo. Antrame skyriuje analizuojama dokumentų priemonių procedūros ir priemonės konfliktams spręsti JT ST, taip pat nagrinėjamas nuolatinis ST narių ir nenuolatinis ST narių galios santykis, priimančias sprendimus. Trečiame skyriuje analizuojama atskirų konfliktų kilimo priežastys ir eiga. Taip pat tiriama ir lyginama ST nuolatiniai nariai – JAV, Jungtinės Karalystės, Prancūzijos, Rusijos ir Kinijos – interesai, pozicijos ir veiksmai sprendžiant konfliktus bei atskleidžiamos sąjau tarp skirtingų valstybių interesų ir priimtų sprendimų individualaus konflikto atveju ir analizuojami veiksniai ribojantys konfliktų sprendimą.

⁴ Gordon N. Pathways to Security Council Reform, New York, 2014. <http://csnu.itamaraty.gov.br/images/pathways_sc_reform_final.pdf>, Ruys T. & Wouters J. Security Council Reform: a New Veto for a New Century? Institute for International Law, K.U. Leuven, 2001.

⁵ Bhardwaj M. Development of Conflict in Arab Spring Libya and Syria: From Revolution to Civil War. The Washington University International Review, 2012, Spring, Vol 1,

1 S SAJ TARP KONFLIKTO IR VALSTYBI INTERES , SPRENDŽIANT KONFLIKTUS TEORINIS PAGRINDIMAS

Teorin je darbo dalyje analizuojami nacionaliniai interesai realizmo teorijoje ir konflikto samprata bei jo sprendimo strategijos, kurios šiame darbe naudojamos, kaip teorin prieiga nuolatini Saugumo Tarybos nari interes , sprendžiant konfliktus Jungtini Taut Saugumo Taryboje modeliui sudaryti.

1.1 Nacionaliniai interesai

Šioje darbo dalyje siekiama išanalizuoti nacionalini interes ir konflikto teorinius pagrindus. Pats darbo pavadinimas suponuoja, kad reikia analizuoti tiek nacionalini interes , tiek konflikt sprendimo teorij . Nacionaliniai interesai yra svarbus dalykas tarptautin je politikoje, dažnai vieni ar kiti sprendimai yra primami d l skirting šalies ar šali s jungininki interes , ne išimtis yra ir JT ST nuolatini nari priimin jami sprendimai. Galima teigti, kad ir koks klausimas yra iškeliamas, tiek ST, tiek kitose institucijoje už jo visada slypi kieno nors interesai. Pirmame šio skyriaus poskyryje nagrin jama, kaip nacionaliniai interesai yra apibr žiami realizmo teorijoje. Tai viena populiariausi ir žinomiausi teorij siekiant paaiškinti tarptautinius santykius. Teigiama, jog „Realizm teis tai galima laikyti vyraujan ia teorija Tarptautini Santyki istorijoje. Ji tapo žinoma, kaip „galios politikos modelis“, o tai l m jos akcentuojamos valstyb s politinis galios išd stymas, kaip pagrindin šios teorijos interes determinante“⁶. B tent, realizmo teorija ir pakeit prieš tai vyravusi idealizmo teorij , kuri vyravo tarpukario laikotarpiu. Vieni pirm j ir žinomiausi realist , kurie prad jo kritikuoti idealizm buvo E. H. Carr ir H. Morgenthau, kurie teig , kad realizmas skirtingai nuo idealizmo tarptautinius santykius suvokia tokius, kokie jie yra, o ne kokie tur t b ti, o istorinius vykus regi taip, kaip jie vyko, bet ne tur jo vykti⁷. Realizmo teorija yra neatskiriama nuo toki s vok , kaip galia, valstyb , racionalus veik jas, valstybi nacionaliniai interesai. Patys realistai teigia, kad realizm galima apibr dinti trimis trumpais teiginiais: 1) valstyb s yra patys svarbiausi veik jai tarptautiniuose santykiuose; 2) jos veikia, kaip racional s individai siekdamos nacionalini interes ; 3) jos veikia tarptautin je sistemoje, kurioje n ra jokios centrin s valdžios (anarchiška sistema)⁸. B tina pažym ti, jog pagal realizmo teorij , valstyb veikia, kaip racionalus veik jas ir ji yra pagrindinis tarptautin s sistemos aktorius. Tod l tarptautin s organizacijos, lyginant su valstyb mis, yra ne tokios svarbios tarptautin je sistemoje. Siejant realizmo teorij su pasirinkta nagrin jama tema, galima teigti, kad ST nuolatini s nar s

⁶ Hollis M., Smith S. Tarptautiniai santykiai: aiškinimas ir supratimas. Vilnius: Tyto Alba, 1998, p. 37.

⁷ Ten pat, p. 30–32.

⁸ Goldstein J. S. International Relations. NewYork: Pearson, 2005, p. 56.

naudojasi JT organizacija, kad pasiekt savo interes . Sirijos, Libijos, Ryt Ukrainos konfliktai, Islamo valstyb s keliamos gr sm s yra b das nuolatin ms ST nar ms pasiekti savo ar savo s junginink interes per konflikt sprendim , tod l dažnai d l priešing interes konfliktai ne tik, kad n ra išsprendžiami ar sustabdomi ankstyvoje stadijoje, bet užsit sia ir tampa gr sme iš lokalinio peraugti regionin ar global konflikt .

Kita vertus, nacionaliniai interesai, pagal M. Griffiths, yra viena neaiškiausi iš vis jo pateikiam s vok , tod l manoma, kad ja dažnai yra politik piktnaudžiaujama⁹. Iš dalies su tuo galima susitikti, nes labai dažnai galima išgirsti, kad vieni ar kiti veiksmai daromi politik , vidaus arba tarptautin je politikoje yra d l to, jog tai yra svarbu šalies nacionaliniams interesams. Nacionalinio intereso terminas naudojamas dviem atvejais. Vienu atveju, pateisinti tam tikrus reikalavimus, kuri siekiama valstyb s vardu. Kitu atveju, kai siekiama išlaikyti konkre ias tris politikos kryptis d l nacionalini interes :

Pirmoji kryptis, kai valstybi interesai nubr žia šalies užsienio politikos gaires. Tiek šios gair s, tiek interesai yra nusprendžiami aukš iausiame valstybiniame ir politiniame lygyje, sprendimai yra priimami aukš iausi šalies pareig n . Svarbu yra tai, kad šiuo atveju blogos ar geros užsienio politikos n ra, nes valdžia vykdo toki užsienio politik , kuri atitinka jos nacionalinius interesus. Ši kryptis yra vadinama elito nustatoma valstybiniais interesais.

Antroji kryptis yra glaudžiai tapatinama su realizmo teorija, kurios viena iš pagrindini teigini yra tai, kad tarptautin politika yra anarchiška ir ji negali sukurti ilgalaiki galios strukt r , kurios užtikrint saugum , tod l saugumas tampa valstybi svarbiausiu nacionaliniu interesu. Tai veda valstybes prie galios didinimo, kas neišvengiamai yra susij su karin s j gos didinimu. Šiuo atveju pagrindiniu nacionaliniu interesu tampa ne ekonominiai, ne politiniai veiksniai, o galios didinimas;

Tre ioji kryptis – demokratin kryptis, kai nacionaliniai interesai yra išreiškiami per demokratij , j nenustato nei elitas, nei kiti išor s veiksniai. Šiuo atveju teigiama, kad paprasti pilie iai nusprendžia, kokie interesai valstybei yra svarbiausi, bet, kai valstyb je yra demokratijos tr kumas yra labai sunku apibr žti santyk tarp nacionalini interes ir užsienio politikos, ta iau tai nereiškia, kad ne demokratiškose arba net autoritarin se valstyb se yra nacionalini interes tr kumas, tiesiog šie interesai n ra tapatinami su demokratija¹⁰.

Apibendrinant, galima teigti, jog tiek pirmoji kryptis, kuri teigia, kad interesus lemia aukš iausios valdžios sprendim pri mimas, tiek antroji kryptis, teigianti, kad anarchiškoje tarptautin je sistemoje svarbiausiu interesu tampa nacionalinis saugumas yra teisingos, ta iau su tre i j kryptimi galima sutikti tik iš dalies. Taip, demokratin se valstyb se valdžia yra pilie i

⁹ Griffiths M., O' Callaghan T. International Relations. The Key Concepts. London: Routledge, 2002, p. 203–205.

¹⁰ Ten pat p. 203–205.

rankose, tačiau nacionalinius interesus vis tiek nustato tik nedidelė dauguma, kurie yra išrinkti. Šiuo atveju, jeigu žmoniai išrinkti vykdo tokia užsienio politiką ir iškelia nacionalinius interesus tokius, kokie yra priimtini daugumai šalies žmonių, jais pasitikima, jie yra perrenkami valdžiai bei neprieštaraujama valdžios vykdomai politikai. Tačiau, jeigu politikai nėra perrenkami, tuomet kyla mintis, kad valstybėje yra taikoma pirmoji kryptis, kai nacionalinius interesus nubrėžia ir sprendimus priima elitas. Tokiu atveju, demokratinėse valstybėse valdžioje esantys yra nubaudžiami ir nėra išrenkami dar kartą. Demokratija leidžia tik tai, kad naujai išrinkti žmonės gerbės daugumos nuomonę ir vykdys tokią politiką, kurios yra išrinkti. Taip pat, galima teigti, jog, iš dalies, yra klaidinga manyti, kad demokratinė valstybė interesams tokos nedaro tarptautinę sistemą, nes jeigu žmonės ir nelaikys saugumo, kaip svarbiausio nacionalinio intereso, tai jiems padiktuos pati sistema, kuri dėl grėsmės valstybės suverenitetui ir jos piliečiams saugumui iškelia pirmą nacionalinį interesą rašo viet.

A. Wendt analizuodamas nacionalinį interesą teigia, jog: „Valstybės yra subjektai, kurių elgesys motyvuojamas daugybe interesų, nulemti korporatyviniais, rėšniais, vaidmenimis ir kolektyviniais identitetais. Kadangi dauguma šių identitetų skiriasi kultūriniais ir istoriniais aspektais, nedaug ką galima pasakyti apie valstybės interesus abstrakturiniu. Tačiau valstybėms dėl jų korporatyvinio identiteto būdingi tam tikri esminiai požymiai, sukuriantys universalius „nacionalinius interesus“¹¹. Jo nuomone, valstybių interesai yra tarptautinės sistemos kūriny. Todėl nacionalinio intereso samprata yra susijusi su valstybių - visuomenių kompleksu atsikurimo arba saugumo samprata, kuri yra siejama su objektyviais interesais, tačiau toks požymis nėra būdingas daugumai tarptautinių santykių tyrinėjimų, kurie teigia, kad svarbiausia yra subjektyvūs interesai. Pagal A. Wendt, saugumo poreikis yra objektyvus interesas, o subjektyvūs interesai yra visa kita, todėl valstybės formuoja subjektyvius interesus, iš dalies, dėl to, jog jos turi apibrėžtus objektyvius interesus¹². Apibendrinant, galima teigti, jog, pagal A. Wendt, svarbiausias interesas yra saugumo poreikis, kuris vadinamas objektyviu, o visi kiti interesai – ekonominiai, socialiniai ir politiniai – yra subjektyvūs (su kuo galima, iš dalies, nesutikti, nes išvardinti interesai nebūtinai yra subjektyvūs) ir iš dalies, yra priklausomi nuo jau susiformavusio objektyvaus intereso. A. Wendt, savo knygoje, pritardamas George ir Keohane trims suformuluotiems nacionaliniams interesams – valstybės fizinis išlikimas, savarankiškumas ir ekonominis gerovė, dar neoficialiai vadinamiems gyvybe, laisve ir nuosavybe, prie nacionalinio intereso priskiria ir kolektyvinį savigarbą¹³. Išvardyti interesų formos, anot A. Wendt, gali skirtis priklausomai nuo valstybių identiteto:

Fizinis išlikimas yra susijęs su individualiais, sudarantiais valstybės - visuomenės kompleksą, tačiau joks individas nėra nepakeičiamas kolektyvo identiteto prasme, nes kalbama apie kompleksą

¹¹ Wendt A. Tarptautinės politikos socialinė teorija. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 249.

¹² Ten pat, p. 250.

¹³ Ten pat, p. 251.

išlikim . Individai ar net kolektyvo dalys gali būti aukojami, pavyzdžiui karo metu. Pateikia ekoslovakijos pavyzdį, kai valstybės nusprendžia, kad periferini teritorijų atsisakymas yra valstybės nacionalinis interesas. Šiuo atveju ekoslovakija atsisakė Bohemijos regiono, tačiau buvo pripažinta tarptautinis bendruomenės, kaip valstybės teisė per m. ja. K. Waltz nuomone, išlikimas yra vienintelis valstybei nacionalinis interesas, tačiau A. Wendt teigia, kad praktiškai yra pripažinta, jog valstybės mažiausiai turi tris kitus objektyvius interesus, kurie yra išvardinti žemiau.

Savarankiškumas – reiškia valstybės - visuomenės kompleksą gebėjimą kontroliuoti savo išteklius visum ir rinkti vyriausybę. Savo identitetui palaikyti valstybės-visuomenės kompleksui nepakanka vien išgyventi – jis privalo išsaugoti savo „laisvę“. Tai išplaukia iš valstybės suvereniteto fakto. Galima teigti, kad visos organizacijos, ne tik valstybės, turi savarankiškumo interesus. Kita vertus, savarankiškumas būna skirtingo laipsnio ir gali būti išmainomas, kai priklausomybės nauda nusveria jos kaštus.

Ekonominis gerovė – reiškia visuomenės gamybos būdą ir kartu valstybės išteklių bazės palaikymą. Ekonominis gerovės skirtingose valstybėse suprantama nevienodai, augimas yra esminis valstybei interesas tik kapitalizmo santvarkoje. Ne kapitalistinėse valstybėse žodis augimas yra pakeičiamas žodžiu gerovė, todėl dažnai manoma, kad tokiose valstybėse ekonominis saugumas nebūtinai yra nacionalinis interesas, tačiau ekonominis gerovės jau yra priskiriama prie svarbių interesų.

Kolektyvinė savigarda – šis interesas reiškia, jog kiekviena valstybė siekia, kad jai gerbtų kitos valstybės, todėl siekiama patenkinti pripažinimo poreikį. Egzistuoja pozityvus savęs suvokimas, kuris kyla iš bendradarbiavimo ir pagarbos, o negatyvus suvokimas kyla iš kitų šalių nepagarbos, todėl siekiama su jomis elgtis agresyviai arba jas iš viso nuvertinti. Pripažinimas sumažina poreikį saugotis¹⁴.

Apibendrinant A. Wendt ir M. Griffiths nacionalinio intereso apibrėžimus, galima teigti, jog M. Griffiths požiūriu, nacionalinis interesas yra sunkiai apibrėžiama sąvoka, kuria galima piktnaudžiauti tiek vidaus, tiek užsienio politikoje, todėl jis išskiria kryptis, kas gali nacionalinius interesus kurti ir kas yra atsakingi už jų vykdymą. A. Wendt priešingai nurodo, jog nacionaliniai interesai gali būti subjektyvūs ir objektyvūs bei išskiria 4 nacionalinių interesų formas, kurios yra būdingos visoms valstybėms. Pažymėtina, jog tie patys nacionaliniai interesai skirtingose valstybėse gali būti suprantami nevienodai, todėl jais siekimas suprantamas skirtingai ir dažnai nesutampa tarp valstybių. Šiuo atveju valstybės siekiamos tų pačių tikslų – nacionalinių interesų (pvz., ekonominis gerovės) tai daro visiškai priešingai. Kas vienai valstybei atrodo naudinga, kitai gali pasirodyti priešingai ir gali būti sutikta, kaip grėsmė jos nacionaliniams interesams. JT ST atveju, kur yra sprendžiami konfliktai, dažnai valstybės pasiskirsto P3 ir P2 grupės ir giną savo interesus, tai

¹⁴ Wendt A. Tarptautinės politikos socialinė teorija. Vilnius: Eugrimas, 2005, p. 251–252.

dažniausia veda ne prie konflikto sprendimo, o prie dar didesnio jo eskalavimo. Ryt Ukrainos konflikto atveju, Rusija dažnai teigia, kad yra pažeidžiami jos nacionaliniai interesai, nes Ukraina yra jos interesų sferoje. Taip pateisindama šį konfliktą, tačiau pažeisdama tarptautines teisines normas ir pačios Ukrainos interesus – jos teritorinį integralumą, savarankiškumą, ekonominę gerovę ir žmogaus teises. Nors JT ST bando šį konfliktą spręsti, tačiau dauguma pasiūlymų yra blokuojama pačios Rusijos, kuri, viena vertus, yra viena iš konflikto pusių, kita vertus, yra konflikto sprendėja, blokuodama ST nuolatine nare.

H. Morgenthau teigimu, nacionaliniai interesai yra svarbūs kiekvienai valstybei. Jie yra reiškiami per galią¹⁵. Valstybės demonstruodamos savo galią (ne tik karinę galią) ir veikdamos, kaip racionalūs veikėjai siekia savo tikslus ir interesus. Jo nuomone, vienas pagrindinis nacionalinis interesas yra nacionalinis saugumas. Jo teigimu, nacionalinis saugumas – tai tas nedalomas minimumas, kur diplomacija privalo atitinkama galia besilygiškai ginti, o užsienio politikos tikslai turėtų būti apibrėžiami pagal nacionalinius interesus ir paremti atitinkama galia. Autorius pažymi, jog branduolinis amžius lėmė radikalų nacionalinio saugumo pokytį. Anksčiau buvo galima savo saugumą didinti kitos valstybės sąskaita, tačiau neesant branduolinių galių pusiausvyros pokyčio vienos valstybės naudai, diplomacija saugodama vieną valstybę nuo branduolinio sunaikinimo, turi saugoti ir visas kitas. Todėl valstybės, apibrėždamos savo nacionalinius interesus turi stengtis nesikišti kitoms valstybėms nacionalinius interesus ir turi apsiriboti tik savo interesais¹⁶. Žinoma, tai yra sunkiai sivaizduojama, nes šiuolaikinėje tarptautinėje politikoje nacionaliniai valstybių interesai dažnai sutampa ir persipina, todėl dažnai diplomacija ir padeda išvengti kraštutinių priemonių.

1.2 Konflikto samprata

Konfliktas – išvertus iš lotynų kalbos reiškia kieno nors susidūrimas¹⁷. Konfliktui visada reikia daugiau nei vieno dalyvio, kur bevyktų susidūrimas ar tarp valstybių, ar valstybės viduje, vis tiek bus daugiau nei viena konfliktuojanti pusė. Konfliktas socialiniuose moksluose suprantamas daug plačiau, tai gali būti konfliktai šeimoje, organizacijoje, tarp skirtingų visuomenės grupių, etniniai ir religiniai bei politiniai konfliktai. Pastarieji konfliktai dažnai perauga į karinius konfliktus. Kaip teigia Wallenstein: „Jeigu konfliktas peraugo į karinį, išspręsti jį nėra daug galimybių, nes konfliktuojančios pusės sieks pasiekti pergalę, o ne rasti taikų sprendimą, tačiau vienu ar kitu būdu konfliktas bus išspręstas, tik kyla klausimas ar po kiek laiko jis vėl neatsinaujins“¹⁸. Šiame darbo

¹⁵ Morgenthau H. Politika tarp valstybių: kovos dėl galių ir taikos. Vilnius: Margi raštai, 2011, p. 25.

¹⁶ Ten pat, p. 385.

¹⁷ Žr. internetinis tarptautinis žodžių žodynas. <<http://www.zodziai.lt/reiksme&word=Konfliktas&wid=10348>> [Žiūrėti 2015-05-27].

¹⁸ Wallenstein P. Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System. London: SAGE Publications, 2012, p. 13–14.

poskyryje nagrinėjama teorinė konflikto samprata ir konflikto sprendimo strategijos. Politikos mokslų šaka, kuri tiria vairius konfliktus tarp valstybi ar valstybi viduje yra vadinama Taikos tyrimais. Kaip vieni iš pagrindinių faktorių, kurie paskatino kurtis ir vystytis ši politikos mokslų šaka yra pasauliniai karai, kurie sukūrė ir pakeitė žmonių mąstymą. Nors karai pasaulyje vyksta jau nuo seniausių laikų, tačiau ši mokslo šaka pradėjo formuotis tik 20 a. 6 dešimtyje ir per mažiau nei 30 metų tapo labai populiaria, nes 9 dešimt. pradžioje pasaulyje veikė daugiau nei 300 tyrimų institutų, buvo leidžiama apie 20 akademiniai žurnalai, kurie analizavo vairius konfliktus visame pasaulyje¹⁹.

Konflikte dalyvauja du subjektai, dažniau tai būna dvi valstybės, konfliktuojančios tarpusavyje arba neramumai kyla vienos valstybės viduje, t.y. pilietinis karas, kai etninė, religinė ar kita visuomenės grupė sukyla prieš valdžią (šiuo atveju darbe analizuojamos Libijos ir Sirijos pavyzdžiai), arba kyla konfliktas peržengiantis valstybės ribas, pavyzdžiui, terorizmas (Islamo valstybės pavyzdys), kuris šiais laikais yra globali problema. Taip pat reikėtų paminėti ir hibridinį konfliktą (karo Rytų Ukrainoje pavyzdys), kai vienos valstybės teritorijoje vyksta kariniai veiksmai nukreipti prieš teisėtai išrinktą valdžią, kuriuos vykdo vietos sukilėliai, tačiau jie yra remiami kaimyninėmis, priešiškomis nusiteikusiomis valstybėmis, kuri savo dalyvavimą konflikte neigia. R. Jasiulevičius teigimu, konfliktas neturi vienareikšmiško apibrėžimo, dažniausia jis apibrėžiamas, kaip abipusis priešiškus ir negalimas vienu metu patenkinti abiejų konfliktų pusių interesų²⁰. Būtent valstybių interesai ir jų naudą siekimas, nesugebant susitarti diplomatiniais keliais dažniausia veda prie konflikto. Tarptautinė sistema, lyginant su valstybių vidaus sistema, yra daug pavojingesnė ir joje yra didesnė tikimybė kilti konfliktams. Tai paaiškinama tuo, jog valstybės savo viduje yra centralizuota ir iki maksimumo riboja konflikto galimybes, o tarptautinėje politikoje yra priešingai, nes ši yra 1) decentralizuota, kas padidina tarptautinį konfliktų tikimybę; 2) nors ir yra tokia organizacija, kaip JT, tačiau valstybės visada siekia savo ir savo sąjungininkų interesų ir tikslų; ir 3) nors ir nustatytos tam tikros elgesio normos, tačiau, iš esmės, valstybės, kaip suverenios vienetai nenori pripažinti tarptautinės bendruomenės viršenybės ir siekia savo tikslų bet kokia kaina²¹. Su šiais teiginiais galima susitikti tik iš dalies, nes dauguma konfliktų prasidėjusi per pastaruosius 5 metus buvo lokaliniai, t. y. prasidėjo vienos valstybės viduje, tarp vyriausybinių pajėgų ir tam tikrų visuomenės grupių (žr. Pirmą lentelę). Pagal pirmąją lentelę pateiktus duomenis nuo 2011 iki 2015 metų imtinai kilo 12 vairių konfliktų skirtingose pasaulio vietose, tačiau tik 2 iš jų galima būtų priskirti prie tarptautinio konflikto, visi kiti kilo valstybės viduje, dažniausia tarp vyriausybinių ir nevyriausybinių pajėgų.

¹⁹ Jasiulevičius R. Konfliktai ir jų sprendimas. Kaunas: Technologija, 1997, p. 136. Valstybės pagrindai. Tarptautiniai santykiai (knygos sudarytojas J. Matakas).

²⁰ Ten pat, p. 139.

²¹ Ten pat, p. 140.

1 lentel . 2011–2015 m. konfliktai pasaulyje

Valstyb	Konflikto pradžia	Tarptautinis/vidaus konfliktas
Egiptas	2011 m.	Vidaus konfliktas
Irakas	2011 m.	Vidaus konfliktas
Jemenas	2011 m.	Vidaus konfliktas
Libanas	2011 m.	Tarptautinis konfliktas
Libija	2011 m.	Vidaus konfliktas
Sirija	2011 m.	Vidaus konfliktas
Sudanas	2011 m.	Vidaus konfliktas
CAR	2012 m.	Vidaus konfliktas
Malis	2012 m.	Vidaus konfliktas
Mozambikas	2013 m.	Vidaus konfliktas
Piet Sudanas	2013 m.	Vidaus konfliktas
Ukraina	2014 m.	Tarptautinis konfliktas

Šaltinis: Sudaryta darbo autoriaus, naudojantis ArmedConflictDatabase ²²

Nagrįnant tarptautinius ir vidaus konfliktus yra svarbu atskirti, kas yra laikomas tarptautiniu, o kas lokaliu konfliktu. Pagal Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus pateiktą ataskaitą, kuri remiasi 1949 m. Ženevos konvencija, yra pateikiami trumpi apibrėžimai: tarptautiniu konfliktu yra vadinamas tas, kurį sutraukia dvi ar daugiau valstybių; ne tarptautinis konfliktas – kai kovoja vyriausybės pajėgos prieš nevyriausybinės pajėgas arba tarpusavyje kovoja tik nevyriausybinių pajėgų ²³.

Galima, iš dalies, nesutikti su R. Jasiulevičiaus teiginiu, jog dauguma valstybių nesilaiko tarptautinių teisės normų, pripažinti elgesio taisyklis ir nepripažinti tarptautinės teisės viršenybą ²⁴. Mažesnis ir silpnesnis tiek ekonomiškai, tiek karine galia valstybės, laikosi tarptautinės teisės normų veidamos tarptautinėje arenoje. Toks jų elgesys, bent iš dalies, jas apsaugo nuo karinių

²² Žr. Armed Conflict Database. <<http://acd.iiss.org/>> [Žiūrėta 2015-05-27].

²³ ICRC. „How is the term "ArmedConflict" defined in international humanitarian law?“, 2008-03-17 <<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/article/other/armed-conflict-article-170308.htm>> [Žiūrėta 2015-05-27].

²⁴ Jasiulevičius R. Konfliktai ir jų sprendimas. Kaunas: Technologija, 1997, p. 139. Valstybės pagrindai. Tarptautiniai santykiai (knygos sudarytojas J. Matakas).

konflikt tikimyb s prieš j valstybes. Žinoma, kaip ir visur b na išim i , geriausias pastarojo meto pavyzdys – Rusijos dalyvavimas Ryt Ukrainos konflikte. Jeigu Rusija b t silpnesn , ne tokia didel ir galinga valstyb bei ne JT ST nuolatin nar , galima spekuliuoti, ar prieš valstyb agresor neb t imtasi griežtesni veism Saugumo Taryboje. Ta iau šiuo metu visi bandymai išspr sti konflikt ST yra blokuojami pa ios Rusijos, kuri taip pat yra pažeidusi tarptautin s teis s sutartis. Tai, iš dalies, patvirtina R. Jasiulevi ien s teigin apie valstybes, kurios nekreipia d mesio tarptautin sistem ir veikia tik d l savo interes ²⁵.

Nagrin jant konflikto samprat b tina pamin ti teorinius konflikto raidos fazes / ciklus, kuriuos išskiria R. Jasiulevi ien : „kilimo faz , prievartos faz ir reguliavimo faz . Ta iau tai yra teorinis modelis. Realiai visos trys konflikto faz s gali kartotis ir keisti viena kit . Reguliavimo faz b na nutraukiama prievartos protr ki , o, kartais, bandymas sureguliuoti konflikt sukelia naujas problemas ir gali provokuoti nauj konflikt ²⁶. Šios trys faz s yra pritaikomi beveik kiekvienam 20 a. konfliktui, dažniausia pra jus pirmai fazei, eina antroji, kai šalies viduje ar konflikte tarp dviej valstybi prasideda real s veiksmai, t.y. kariniai veiksmai. V liau yra pereinama prie tre iosios faz s – reguliavimo – kai konflikt bando išspr sti tarptautin s organizacijos arba didžiosios pasaulio valstyb s. vairiais atvejais gali b ti, kad konfliktuojan ios pus s pa ios paprašo pagalbos (karin s, humanitarin s, diplomatin s), arba didžiosios valstyb s pa ios sikiša vien ar kit konflikt . Viena iš priežas i , kod l valstyb s sutinka pad ti yra tai, kad konflikto zonoje turi sav interes , tod l kuo ilgiau t siasi konfliktas, tuo labiau nuken ia jos nacionaliniai interesai. B na atvej , kad esant etniniam, religiniam ar kitam konfliktui valstyb s viduje tarptautin s organizacijos nesikiša, t. y. paliekama pa iai vyriausybei išspr sti konflikt . Kitas svarbus aspektas, ypa , susij s su vidiniais konfliktais – tai, jog daugiausia nuken ia civiliai gyventojai. Šiuo metu pasaulyje aktualios tokios problemos, kaip badas, civili ž tys, karo pab g liai, vaik traukimas karinius konfliktus ir prievarta prieš civilius. Tarptautin s organizacijos tokios, kaip Raudonasis Kryžius visada stengiasi pad ti konflikt zonose esantiems civiliams, ta iau tai ne visada pavyksta. Viena iš priežas i yra nenoras sileisti humanitarin s pagalbos konflikto šal .

Skiriama keletas konflikto tip : Religinis konfliktas – dažniausia kyla valstyb s viduje, kurioje yra daugiau nei vienos religin s konfesijos atstov (judaizmas ir islamas, islamas ir krikš ionyb), geriausias šiandieninis pavyzdys yra Islamo valstyb ir Nigerijos BOKO HARAM²⁷. Tai radikalios, teroristin s, islamistin s grupuot s, kurios siekia valstyb se vesti šariato valdym ir rengia išpuolius ne tik prieš kitokio tik jimo žmones, ta iau ir prieš pa ius musulmonus. Prie ši

²⁵ Jasiulvi ien R. Konfliktai ir j sprendimas. Kaunas: Technologija, 1997, p. 139. Valstyb s pagrindai. Tarptautiniai santykiai (knygos sudarytojas J. Matakas).

²⁶ Ten pat.

²⁷ BOKO HARAM – islaministin teroristin grupuot , kuri veikia Nigerijos, Nigerios, ado ir Kamer no teritorijose.

tipo konflikt galima priskirti ir Izraelio–Palestinos konflikt , ta iau jis gali b ti priskiriamas ir prie teritorinio.

Etninis konfliktas – tai konfliktas tarp skirting etnini grupi gyvenan ioje vienoje valstyb je, dažniausia, konfliktas kyla, d l etnin s grup s teisi pažeidim arba priešingai d l tam tikr j pa i reikalavim , kurie gali kelti konflikt . Vienas iš etninio konflikto pavyzdži , Pakistano vykdytas etninis valymas prieš Ryt Bengalijos regiono žmones 1971 metais, Bangladešui siekiant nepriklausomyb s nuo Pakistano²⁸.

Ideologinis konfliktas – ideologiniai konfliktai yra panaš s religinius konfliktus, ta iau daugiausia ideologijos laikosi valdžios, kurios nori konsoliduoti žmones valstyb s viduje tam, kad patys gal t laikytis valdžioje, nes tik kova prieš kitas ideologijas jiems tai padeda padaryti. Iš dalies galima pasakyti, kad tarptautin je politikoje ideologija lemia nedaug, nes visos valstyb s vis tiek siekia savo interes ²⁹. Geriausias ideologinio konflikto pavyzdys yra Šaltasis karas tarp kapitalizmo ir komunizmo / socializmo ideologij ³⁰.

Teritorinis konfliktas – tai konfliktas, kuris gali kilti d l tam tikr teritorij , kurios priklauso vienai valstybei, ta iau pretenzijas jas turi ir kitos valstyb s. D l to išskyla gr sm , kuri bet kada gali peraugti karin konflikt . Kaip pavyzd galima pamin ti Rusijos ir Japonijos konflikt d l Kuril sal . Kuril salas po Antrojo pasaulinio karo už m SSRS, dabar jos priklauso Rusijai, nors Japonija to nepripaž sta teigdama, kad salos priklauso b tent jai. Šiuo metu ten gyvena rusai, nes visi japonai po salos už mimo buvo deportuoti Japonij ³¹. domu tai, kad d l šios gin o Japonija ir Rusija iki šiol n ra pasirašiusios taikos sutarties d l Antrojo pasaulinio karo pabaigos³².

R. Jasiulevi ien prie konflikto tip priskiria ir karin konflikt , teigdama, kad dažnai konflikto tipai susimaišo su kariniu ir tampa mišr s³³. Su šiuo teiginiu galima sutikti, nes dažniausiai konfliktas neprasideda nuo karini veism , tam turi b ti kokia nors priešistor . Nors ir n ra pamin ta, ta iau nemažai konflikt siplieskia d l nepasitenkinimo esama valdžia, dažniausiai tai prasideda nuo protest , kurie b na nukreipti prieš valstyb s vadovus, kurie valdži ateina ne demokratiniu b du ir valdo ne vien dešimtmet , piktnaudžiaudami valdžia bei vykdydami žmogaus teisi pažeidimus. Tai b na korumpuoti autoritariniai ar totalitariniai vadovai, kurie bet kokia kaina siekia išsilaikyti valdžioje. Libijos ir Sirijos pavyzdžiai rodo, jog, b tent, prieš ši valstybi vadovus ir kilo pilietinis karas šalyse. Kitais atvejais b na, kad konfliktai prasideda, siekiant

²⁸ Dummett M. „Bangladesh war: The article that changed history”, BBC News, 2011, gruodžio 16, <<http://www.bbc.com/news/world-asia-16207201>> [Ži r ta 2015-05-28].

²⁹ Goldstein J. S. International Relations. New York: Pearson, 2005, p. 197.

³⁰ Chavance B. The Historical Conflict of Socialism and Capitalism, and the Post-Socialist Transformation. University of Paris, 1999, p. 1.

³¹ Gorenbug D. „The Southern Kuril Islands Dispute”, PONARS Eurasia Policy Memo, 2012, rugs jis, nr. 226, p. 1.

³² Autorius nenurodytas. „Kuril islands dispute between Russia and Japan”, BBC News, 2013, balandžio 29, <<http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-11664434>> [Ži r ta 2015-05-28].

³³ Jasiulvi ien R. Konfliktai ir j sprendimas. Kaunas: Technologija, 1997, p. 141 - 142. Valstyb s pagrindai. Tarptautiniai santykiai (knygos sudarytojas J. Matakas).

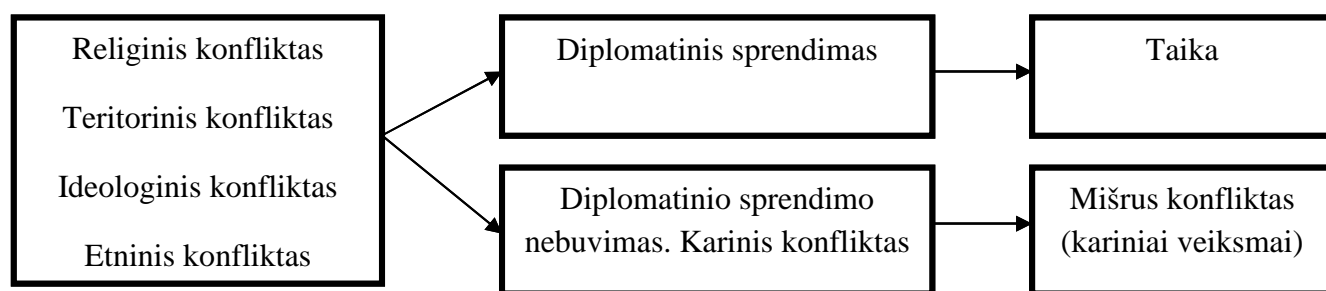
nuversti demokratiškai išrinkt vadov , kuris b damas valdžioje piktnaudžiauja savo galia ir kaupia sau ir savo artimai aplinkai turtus. Pavyzdžiu gali b ti Ukraina, kai buvo nuverstas tuometinis prezidentas V. Janukovi ius, neramumus šalyje prad jo kurstyti Rusijos remiami separatistai, kurie peraugo karin konflikt . Kitas pavyzdys gal t b ti Islamo valstyb , kuri yra vardijama, kaip didžiausia gr sm pasaulio saugumui d l religiniu pagrindu paremto karo. Tod l galima pritarti R. Jasiulevi ien s nuomonei, kad ir nuo ko prasideda konfliktas (religin s, ideologin s ar kitos priešpriešos) jis dažniausiai perauga karin ir tampa mišriu. Islamo valstyb s atvejis turi b ti priskirtas prie tarptautini konflikt klasifikacijos (kaip ir Ryt Ukrainos konflikto atvejis), kurios kovotojai yra iš viso pasaulio, tarp j britai, pranc zai, belgai ir kt. Šios valstyb s keliama gr sm neapsiriboja tik regionu, kuriame jie kariauja, nes jos paj gose kariauja vairi tautybi kariai, kuri dauguma gr žta savo valstybes ir ten skleidžia savo religines id jas nukreiptas prieš t valstybi teis t valdži . Taip bandydami sukurstyti konfliktus ir kitose pasaulio šalyse.

Nagrin jant konfliktus yra svarbu išanalizuoti kokiose pasaulio vietose jie dažniau kyla arba kur yra didžiausia tikimyb , kad jie kils. Remiantis pirmos lentel s duomenimis, reikia pasakyti, kad per pastar j penkmet 7 konfliktai kilo Afrikoje, 4 – Artim j Ryt regione ir 1 – Ryt Europoje. Nors lentel je pateikti tik duomenys nuo 2011 m., ta iau tendencijos yra tokios, kad pavojingiausi regionai yra Afrika, taip pat Artimieji Rytai, dar galima pamin ti, kad pasibaigus Šaltajam Karui daug neramum vyko Balkanuose, kur susiformavo nepriklausomos valstyb s, iširus Jugoslavijai. Kaip teigia R. Jasiulevi ien dauguma konflikt kyla tre iojo pasaulio valstyb se, daugiausia Afrikos žemyne, nes kuriantis valstyb ms, dažnai valstybin s ir politin s sienos nesutampa su etnin mis ar kult rin mis ribomis, tod l dauguma neramum kyla valstybi viduje, v liau šie konfliktai perauga ir tarptautinius³⁴. Su šiuo autor s teiginiu galima sutikti, nes vien paži r jus žem lap matosi, kad Afrikos žemyne sienos yra tarsi nubraižytos su liniuote, o ne nat raliai per daugel met susidariusiose, pagal etnines ar kult rines ribas. Taip pat galima pasteb ti, kad Afrikoje kyla ir religinio pob džio konflikt (BOKO HARAM), kurie dažnai iš lokalin s tampa tarptautine problema. Dar viena priežastis, kod l Afrika yra toks „karštas taškas“, jog šiose besivystan iose valstyb se labai didel tak turi kariškiai – jie dažna priklauso valdan iajam elitui, tod l neramumai dažnai prasideda nuo paprasto konflikto tarp skirting visuomen s sluoksni , o v liau pereina didesnius neramumus. Ne k mažiau svarbios ir problemos su kuriomis susiduria dauguma besivystan i valstybi , tai skurdas, maisto, vandens tr kumas³⁵ ir kitos elementarios problemos su kuriomis nesusiduria išsivys iusi valstybi vyriausy b s. Nagrin jant Artim j Ryt region , dažniausia išskiriamos kelios konflikt priežastys: religin s, teritorin s ir nepasitenkinimas esame valdžia. Pats žinomiausias ir ilgiausia besit siantis tiek

³⁴ Jasiulvi ien R. Konfliktai ir j sprendimas. Kaunas: Technologija, 1997, p. 141 - 142. Valstyb s pagrindai. Tarptautiniai santykiai (knygos sudarytojas J. Matakas).

³⁵ Ten pat, p. 142.

religiniu, tiek teritoriniu pagrindu paremtas konfliktas yra Izraelio–Palestinos konfliktas. Kiti religiniai konfliktai šiame regione dažniausia kyla tarp tos pačios religinės konfesijos– musulmonų, tačiau tarp skirtingų atšakų, t. y. tarp sunitų ir šiitų. 2015 m. konfliktas kilo Jemene, bent, tarp šių dviejų islamo atšakų, domu tai, kad šiam konfliktui tik prasidėjus į pradėjo kištis kaimyninės valstybės (daugiausia Saudo Arabija), tiekdamos pagalbą Jemeniui. Nors nėra oficiali žinia, tačiau vis daugiau kalbama, kad sukilusių palaiko Iranas, kuris remia šiitus, o Saudo Arabija palaiko sunitus³⁶. Galima teigti, kad nors konfliktas vyksta vienoje valstybėje, tačiau pagalba yra gaunama iš kaimyninių valstybių. Tai parodo, kad konfliktai retai, kada būna tik lokaliniai. Vis daugiau konfliktų Viduržemio jūros regione prasideda nuo protestų dėl valdžios vykdomos politikos, kurie vėliau perauga į ginkluotas kovas, kurios tęsiasi ne vienerius metus. Visa ši protestų banga prasidėjo nuo 2010 m. kilusi neramumai Egipte, vėliau persimetė daugumai Afrikos, tiek Artimųjų Rytų valstybių, tačiau pasekmės variose šalyse buvo skirtingos. Vienose šalyse protestai buvo numalšinti, kitose protestuotojai pasiekė savo tikslą – buvo pakeistos vyriausybės, kai kur nuversti ilgus metus valdę lyderiai. Šiems visiems protestams vėliau buvo pavadinti „Arabų pavasariu“. Darbe analizuojamus Libijos ir Sirijos konfliktus taip pat palietė „Arabų pavasaris“. Tik skirtingai šie konfliktai vystėsi, žodžiu Sirijoje konfliktas ir toliau vyksta, valdžioje ir toliau išlieka šalis prieš tai valdęs autoritarinis lyderis, o Libijoje nuvertus buvusią valdžią šalyje prasidėjo dar didesnė suirutė, kuri leido sustiprėti šiuo metu regione baiminėjimams į Islamo valstybei. Iš vyki susijusi su Libija ir Islamo valstybe galima pastebėti, kad vieno lyderio nuvertimas ne visada reiškia, kad šalyje prasidės demokratiniai procesai ir šalis taps klestinčia valstybe, kurioje bus gerbiamos žmogaus teisės. Šie konfliktai tik parodo, kad iš reguliavimo fazės konfliktas gali vėl pereiti naują kilimo arba prievartos fazes. Kilus konfliktui būtina išaiškinti jo priežastis, nes jo eiga ir baigtis priklauso kaip bus šalinamos konflikto priežastys (Žr. 1 pav.).

1 pav. Konflikto dinamika

Šaltinis: sudaryta darbo autoriaus, remiantis: Wallensteen P. Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System.³⁷

³⁶ Reardon M. „Saudi Arabia, Iran and the ‘Great Game’ in Yemen“, Al Jazeera, 2015, balandžio 26, <<http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/09/saudi-arabia-iran-great-game-ye-201492984846324440.html>> [Žiūrėti 2015-05-28].

³⁷ Wallensteen P. Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System. London: SAGE Publications, 2012, p. 13–14.

Pagal darbo autoriaus sudaryt pirm paveiksl yra galimi du konflikto sprendimo variantai. Pradžioje tarptautin konflikt bandoma spr sti diplomatiniau b du tarp konfliktuojan i valstybi , kurios turi susitarti deryb metu. Valstyb s viduje vykstant konflikt išspr sti diplomatiniau b du tikimyb yra maža, o jeigu tokia galimyb ir b na, tai dažniausiai tam kas nors tarpininkauja – arba kaimynin s šalies, arba tarptautin s organizacijos atstovas. Pavykus deryboms ir radus taik sprendim yra išvengiama karini veiksm . Tačiau yra ir kita šio konflikto vystymosi tikimyb . Dažnai br stant konfliktui, konfliktuojan ios pus s net nebando to spr sti diplomatiniais keliais ir iš karto pereina prie karinio konflikto stadijos, kuri v liau tampa mišriu konfliktu, dar kitaip vadinamu kariniai veiksmiais. Taip pat, analizuojant pirm paveiksl , galima pasakyti, kad jis n ra pilnai užbaigtas. J galima prat sti, nes kariniai veiksmai gali pereiti deryb stadij , t.y. diplomatinius veiksmus, tačiau nepavykus deryboms gali v l prasid ti kariniai veiksmai arba galimi dar keli veiksmai – paliaubos (laikinas ugnies nutraukimas, pavyzdys gali b ti antrasis Minsko susitarimas d l paliaub Ryt Ukrainoje³⁸) ir konflikto šaldymas. Kit svarb aspekt reik t pažym ti, jog konfliktai gali t stis ištisus dešimtmečius, kaip pavyzdžiui, Izraelio–Palestinos konfliktas, o gali trukti tik kelias dienas, kaip pavyzdžiui, 1967 m. birželio 5 – 10 dienomis vyk s Izraelio–Arab karas, kuris truko šešias dienas ir baig si arab valstybi sutriuškinimu³⁹. Be to, konfliktai pagal intensyvum , gali b ti išskirti tris kategorijas: 1) žemo intensyvumo – žuvusi skai ius per vis konflikto laikotarp nesiekia 100 žmoni ; 2) vidutinio intensyvumo – žuvusi j skai ius yra daugiau nei 1000 žmoni ; ir 3) karas – žuvusi j skai ius viršija 1000 per metus⁴⁰.

domu tai, kad žemo ir vidutinio intensyvumo konfliktai dar n ra vadinami karu, tai tik kariniai veiksmai, tačiau jeigu yra viršijama 1000 žmoni ž ties riba, tai jau vadinama karu. Darbe visi keturi nagrin jami konfliktai pagal intensyvum patenka karo kategorij , nes Sirijoje per 3 met ginkluot susir mim laikotarp nuo 2011 met žuvo apie 370 000 žmoni ⁴¹, konfliktas dar n ra išspr stas, todėl auk skai ius tik did s. Libijos konflikto metu, kuris truko apie šešis m nesius, žuvo apie 30 000 žmoni bei 4000 dingusi be žinios, daugiau nei 60 000 sužeist ⁴². Pagal JT 2015 m. kovo 2 d. pateiktus duomenis nuo konflikto pradžios Ryt Ukrainoje jau žuvo daugiau nei 6000 žmoni ⁴³. D l Islamo valstyb s konflikto žuvusi skai iai, kol kas n ra tiksliai

³⁸ Autorius nenurodytas. „Ukraine ceasefire: 12 points plan”, BBC News, 2015, vasario 9, <<http://www.bbc.com/news/world-europe-29162903>> [Ži r ta 2015-05-28].

³⁹ Seidel W. Pasaulio istorija. Vilnus: Tyto alba, 2011, p. 417.

⁴⁰ Jasiulvi ien R. Konfliktai ir j sprendimas. Kaunas: Technologija, 1997, p. 156. Valstyb s pagrindai. Tarptautiniai santykiai (knygos sudarytojas J. Matakas).

⁴¹ Ball P., Gohdes A., Price M. „Updated Statistical Analysis of Documentation of Killings in the Syrian Arab Republic“, Human Rights Data Analysis Group, 2014, p. 5. <<http://www.ohchr.org/Documents/Countries/SY/HRDAGUpdatedReportAug2014.pdf>> [Ži r ta 2015-05-29].

⁴² Laub K. „Libya: Estimated 30,000 Died In War: 4,000 Still Missing“, Huffington Post, 2011, rugs jo 8, <http://www.huffingtonpost.com/2011/09/08/libya-war-died_n_953456.html> [Ži r ta 2015-05-28].

⁴³ UN News Centre. „Ukraine death toll hits 6,000 amid ongoing fighting – UN“ United Nations, 2015, kovo 2, <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=50215#.VWgJe1LD9AE>> [Ži r ta 2015-05-29].

žinomi, tačiau vien per 2015 ISIS nužudė daugiau, kaip 2000 žmonių⁴⁴. Kadangi visi nagrinėjami konfliktai pagal intensyvumą patenka į karą kategorijai, būtina išskirti jų tipus. J. S. Goldstein knygoje „International relations“ išskiria keturis pagrindinius karų tipus / formas:

Hegemoninis karas – kitaip dar vadinamas pasauliniu, globaliniu arba sisteminiu karu. Tai karų forma, kai į ją yra įtrauktos dauguma pasaulio valstybių. Autorius teigia, kad jeigu vykta dar vienas toks karas jis sunaikintų daugumą pasaulio tautų, paskutinis tokio karų pavyzdys yra Antrasis Pasaulinis karas.

Totalinis karas – tai karų forma, kai viena valstybė užkariauja ir okupuoja kitą valstybę. Pūlančių valstybių tikslas yra užkariauti šalies sostinę ir priversti pasiduoti tos valstybės vyriausybei. Sena valdžia yra nuverčiama ir į ją pakeičiama nauja, kuri yra parenkama nugalėtojų. Paskutinis toks atvejis yra JAV invazija į Iraką, kai buvo nuverstas tos šalies valdžia.

Limituotas karas – tai kariniai veiksmai siekiant apginti vieną ar kitą valstybę, kai jos teritorija jau yra okupuota arba į ją sinamasi okupuoti. Priešas yra išstumiamas iš tos valstybės teritorijos, tačiau valstybės agresorų teritorijoms nėra veržiamasi. Pavyzdys ir vėlysi susiję su JAV, 1991 metais JAV pajėgos atkovojo Kuveito teritoriją iš Irako, tačiau toliau Iraką nesiveržė.

Civilinis karas – tai karas, kurio metu valstybės piliečiai ar organizacijos, kurios būna prieš esančią valdžią ar sistemą ir siekia ją pakeisti, nuversti bei paskirti naują valdžią visoje šalies teritorijoje arba kuriame nors jos regione. Libijos ir Sirijos konfliktai yra pilietinio karų pavyzdžiai, kai konfliktas-karas prasideda nuo nepasitenkinimo esančia valdžia ir šalyje kyla pilietinis karas. Konfliktas vykstant Rytų Ukrainoje taip pat iš dalies galima priskirti civiliniam karui, tačiau ten kovoja užsienio šalies kovotojai, todėl šis karas dar vadinamas hibridiniu karu⁴⁵.

Goldstein terorizmą vardijs, kaip, vieną iš karų formų⁴⁶. Hibridinis karas, kurio pavyzdys būtų vykstantis karas Rytų Ukrainoje, gali būti vadinamas kaip dar viena karų forma. Nors tai nėra nauja karų forma, tačiau ji tampa vis populiaresnė šiandieninėje tarptautinėje politikoje. Vienas garsiausių hibridinio karų autorių F. Hoffman teigia, kad šis karas gali būti vykdomas tiek dviejų konfliktuojančių valstybių, tiek ir nevyriausybinėse pajėgose. Pagal jų hibridinį karą apibrėžia keturi pagrindiniai, tačiau iš principo skirtingi veiksmai – konvenciniai ginkluotieji, nereguliari (būdingi partizaniniams veiksmais) kovos būdai, terorizmo ir kriminalinės veiklos – derinys⁴⁷. Dar 1991 m. Izraelio istorikas ir karų teoretikas Martinas van Creveldas išleido monografiją „Transformation of War“, kurioje prognozavo reguliarių kariuomenių, kariaujančių konvencinį karą, sąlydą. Šio

⁴⁴ Kaplan M. „Syria's Civilian Death Toll: Number Of ISIS Victims In 2015 Is Much Less Than Assad Regime-Inflicted Casualties“, IBTimes, 2015, gruodžio 29, <<http://www.ibtimes.com/syrias-civilian-death-toll-number-isis-victims-2015-much-less-assad-regime-inflicted-2242839>> [Žiūrėti 2016-05-29].

⁴⁵ Goldstein J. S. International Relations. New York: Pearson, 2005, p. 201-202.

⁴⁶ Ten pat.

⁴⁷ Hoffman F. G. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars. Potomac Institute for Policy Studies Arlington, Virginia, 2007, p. 29, <http://www.projectwhitehorse.com/pdfs/HybridWar_0108.pdf> [Žiūrėti 2015-06-02].

autorius nuomone, ateityje Vakar valstybės susidurs su auganiomis naujos formos karinėmis grėsmėmis, kurias kels nereguliarios karinės grupuotės, teroristinės organizacijos, narkotik prekeivis, kriminaliniai nusikaltėlių sindikatai ir paramilitarinės, nepriklausomą karo vadovaujamos ginkluotos grupuotės. M. van Creveldo nuomone, valstybės ilgainiui praras galios, prievartos ir karo monopolį, o kariniuose veiksmuose dalyvaus nevalstybinės religinės, politinės, kriminalinės ar kitoki interes turinčios organizacijos⁴⁸. Šio autoriaus prognozės pasitvirtino gana greitai, po 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių JAV. Šios valstybės kartu su kitais partneriais pradėjo kovą prieš terorizmą ir susidūrė su hibridinio karo sunkumais. Visiems yra aišku, kad su tokia karine galia, tokia konvencine ginkluote JAV būtų sutriuškinusi teroristus per labai trumpą laiką, tačiau pastarieji išmėginę hibridinio karo taktikas: prasidėjo pavieniai teroristiniai išpuoliai, nukreipti tiek prieš priešus, tiek prieš civilius gyventojus, taip pat tokios atakos, kaip tiltų sprogdinimai, pakelės palikti automobilių sprogdinimai, visai tai daroma siekiant kuo didesnės žalos priešams. Teroristų pasirinkta taktika traukė JAV ir jos sąjungininkus ilgą laiką Afganistane, kuris tapo šiuo metu daugiau nei dešimt metų, kol teko išvesti savo kariuomenę nepasiekus visišką pergalę šalyje.

Terorizmas tai – konflikto forma, kuri neturi sienų, daugelis pasaulio valstybių vienaip ar kitaip susiduria su terorizmu – vienos tiesiogiai kenčia nuo teroristų ir jų atakų (JAV, Jungtinės Karalystės ir kitos valstybės, kuriose buvo vykdyti teroristiniai išpuoliai), kitos prisideda padamos kovoti su terorizmu, dar kitose yra tokia situacija, jog teroristai yra užėmę vien ar kitą valstybės dalį ir paprasti žmonės turi su jais gyventi (Islamo valstybės pavyzdys, Boko Haram). Hudsono nuomone: „Negalėdami savo tikslą pasiekti prastais būdais, tarptautiniai teroristai savo religinę ar ideologinę žinią bando pasiekti terorizuodami visuomenę. Pasirinkdami taikinius teroristai dažniausia renka simbolinius objektus, kurie turi ypatingą reikšmę tos šalies gyventojams, tokiu būdu, savo išpuoliais jie siekia sukelti kuo didesnį atgarsą ir varyti kuo daugiau baimės naudodamiesi savo ribotais resursais. Tokiais išpuoliais jie siekia bauginti valstybės gyventojus ir parodyti, kad valdžia negali jų apsaugoti nuo teroristų arba pasirinkdami savo auką konkretų politiką jie suteikia pamoką visuomenei, kuri priešinasi jiems“⁴⁹. Analizuojant terorizmo sampratą, galima išskirti raktinius žodžius, susijusius su terorizmu, kaip smurtas nukreiptas prieš civilius, siekis juos bauginti, noras atkreipti dėmesį ar savo keliamą problemą ir padaryti kuo daugiau žalos, kad būtų kuo didesnis atgarsas. Kaip teigia Goldstein „pagrindinis terorizmo efektas yra psichologinis. Siekiama sukelti kuo didesnį vykę, kad tik jis būtų parodytas per TV, kad jį pamatytų, kuo daugiau žmonių. Terorizmas yra pavojingas ir patraukiantis dėmesį ir dėl to, kad jį aukomis gali būti atsitiktiniai žmonės, labai retai yra taikomasi konkrečius taikinius.

⁴⁸ Kilinkas. K. „Kas yra hibridinis karas“, 15min, 2014, birželio 24, <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/karozona/kas-yra-hibridinis-karas-784-435781>> [Žiūrėti 2015-06-02].

⁴⁹ Hudson A. The Sociology and Psychology of Terrorism Who Becomes a Terrorist and Why?. 1999, p. 11.<http://www.loc.gov/rr/frd/pdf-files/Soc_Psych_of_Terrorism.pdf>, [Žiūrėti 2015-06-02].

Milijonai žmoni po sprogimo prekybos centre ar kitoje viešojoje vietoje pradeda galvoti, jog ten galbūt ir jis pats, nes jis irgi eina apsipirkti, lankosi viešose vietose⁵⁰. Šiuo atveju labai svarb vaidmen vaidina pa ios valstyb s vykdoma politika terorist atžvilgiu, kaip jie sugeba reaguoti teroristinius išpuolius, užkirsti tam keli ir užtikrinti savo šalies ir pilie i saugum . Pasaulyje yra ne vienas atvejis, kai terorist yra pagrobiamas vienos ar kitos šalies pilietis ir už j yra prašoma didel s išpirkos, ta iau dauguma pasaulio valstybi turi principin nuostat nesider ti su teroristais ir išpirkos n ra mokamos, bent oficialiai tai n ra skelbiama. Iš dalies, galima teigti, kad valstyb nusisuka nuo savo pilie i , ta iau dažniausia tokie pagrobimai vyksta tokiose valstyb se kurias nerekomenduojama važiuoti ir didel dalis kalt s yra pa ios žmogaus. Nors teroristai ir negauna išpirk , ta iau žudydami žmones per televizij ar internetu jie bando daryti t pat psichologin spaudim ir bauginti taikius pasaulio žmones. Paskutiniai tokie vaizdai dažniausia ateina iš Islamo valstyb s, kur iš pradži prašoma išpirkos už pagrobtus žmones, v liau liepiama sustabdyti antskrydžius prieš islamistus, o galiausia žmogus yra nužudomas ir pradedama g sdinti, jog greitai vis pasaul valdys Islamo valstyb ir visi kitatikiai bus sunaikinti. Tai tik pagrindžia Hudson ir Goldstein teiginius, kad siekiama kuo daugiau bauginti, paveikiant žmoni psichologij . Galima pažym ti, jog technologij amžiuje teroristams yra daug lengviau skleisti propagand ir bauginti pasaulio žmones. Galima teigti, jog terorizmas yra viena didžiausi pasauli gr smi , tai yra d l to, kad terorizmas n ra vykdomas tam tikrame regione ar žemyne, teroristiniai išpuoliai gali b ti vykdyti, bet kurioje pasaulio vietoje, terorizmas neturi joki sien . Ankš iau buvo galima teigti, kad pavojingiausi regionai pagal terorizmo rizik yra Artimieji Rytai, Piet Azija ar Europa (d l Šiaur s Airijos ir bask teroristini organizacij), ta iau šiais laikais situacija yra pasikeitusi, per pastaruosius 20 met vyko ne vienas teroristinis išpuolis JAV, Australijoje, Jungtin je Karalyst je, Pranc zijoje, Ispanijoje ir kitose pasaulio valstyb se⁵¹. Jau nebegalima teigti, kad Artim j Ryt regionas yra saugesnis už JAV ir Europ ar, kad Afrikoje saugiau gyventi nei Australijoje, tiesiog teroristiniai išpuoliai yra vykdomi visame pasaulyje ir kasdien per naujienas galima išgristi, kad vienoje ar kitoje valstyb je buvo vykdytas teroristinis išpuolis ir tai nieko nestebina. Terorizmo gr sm s yra peržengusios visas valstybi sienas. Kitas svarbus aspektas, kur reik t išnagrini ti, tai yra kokios organizacijos vykdo terorizm , kaip jos yra priskiriamos prie teroristini organizacij , kokie asmenys gali b ti vadinami teroristais. Pavyzdžiui, Jungtin je Karalyst je buvo priimtas „Terrorism Act 2000“ statymas, kuris nurodo kokius kriterijus turi atitikti viena ar kita organizacija ar individas, kad b t traukti teroristini organizacij / asmen s raš . Pagal š statym , teroristin organizacija / individas gali b ti vardinti, jei sipareigoja vykdyti arba dalyvauja terorizmo aktuose, rengiasi terorizmo aktams, skatina terorizm , kaip nors kitaip yra susij su

⁵⁰ Goldstein J. S. International Relations. New York: Pearson, 2005, p. 203.

⁵¹ Autorius nenurodytas. „Timeline of Terror Attacks in Past 20 Years“, The Wall Street Journal, 2011, sausio 7, <<http://www.wsj.com/articles/timeline-of-terror-attacks-in-past-20-years-1420662841>> [Ži r ta 2015-06-02].

terorizmu⁵². Svarbus dalykas yra tas, kad kiekviena valstybė atskirai nurodo kokius kriterijus turi atitikti organizacijos ar individai patenkančios/ties šiuos sąrašus. Teroristinių organizacijų sąrašai dažnai būna panašūs JAV ir Vakarų Europos valstybėse, tačiau kai kuriose dažnai trečiojo pasaulio valstybėse tokių sąrašų iš viso nėra arba jie kardinaliai skiriasi nuo Vakarų pasaulio valstybių. Kaip pavyzdį galima pateikti, jog JAV, D. Britanijos ir Kanados sąrašus pavyko rasti, o Afganistanas ar Pakistanas tokių sąrašų neturi.⁵³ Darbe analizuojamo Ukrainos atveju, Donecko ir Luhansko liaudies respublikos (pašios save pasiskelbė nepriklausomomis) buvo pripažintos teroristinėmis organizacijomis tik Ukrainoje⁵⁴, tačiau Vakarų šalyse šis sprendimas nebuvo priimtas, nes tokiu atveju Rusija irgi būtų buvusi vardinta, kaip šalis remianti terorizmą. Kaip teigia Lenkijos tarptautinių santykių instituto analitika E. Vorobiev, tokiu atveju būtų labai sunku atšaukti sankcijas Rusijai, jeigu situacija Rytų Ukrainoje pasikeistų⁵⁵. Yra pakankami daug tokių organizacijų, kurios vienur yra laikomos teroristinėmis, o kitur organizacijomis kovojančiomis dėl laisvės, nepriklausomybės, autonomijos, ideologijos ar religijos. Reikia pažymėti, jog Hudson išskiria pasyvų terorizmą, t.y. terorizmą remiančios valstybės ir organizacijos⁵⁶. Dažnai galima išgirsti, kad viena valstybė ar organizacija yra minimos, kaip terorizmą remiančios šalys ar organizacijos, k tai reiškia? Šiuo atveju, taip pat, yra sudaryti tam tikri sąrašai, kuriuos sudaro atskyros valstybės, kaip JAV arba organizacijos, kaip ES ir pagal tai valstybėms ar organizacijoms yra taikomos tam tikros sankcijos ar apribojimai. Iš šio sąrašo valstybės ir organizacijos gali būti išbraukiamos, jeigu jos nustoja remti terorizmą arba pasikeičia įvykdoma politika. Hudson teigia, kad galima išskirti ir pasyvius teroristus, tai žmonės, kurie priklauso didelėms teroristinėms grupuotėms, tokioms, kaip Islamo valstybė, Al-Qaeda ar Boko Haram, tačiau nedalyvauja rengiant išpuolius. Tai gali būti finansininkai, virėjai, gydytojai arba logistikos specialistai⁵⁷.

Konflikto sprendimo strategijos. Analizuojant konflikto sprendimo galimybes, išskiriami keli pagrindiniai aspektai: konfliktą sprendimo dalyviai, konfliktą sprendimo modeliai ir kaip

⁵² Oficialus Jungtinių Karalystės vyriausybės interneto puslapis. Proscribed Terrorists Organizations, <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/417888/Proscription-20150327.pdf> [Žiūrėti 2015-06-02].

⁵³ Oficialus JAV valstybės departamento interneto puslapis. Foreign Terrorists Organizations, <<http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>>, oficialus Jungtinių Karalystės vyriausybės interneto puslapis. Proscribed Terrorists Organizations, <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/417888/Proscription-20150327.pdf>, oficialus Kanados vyriausybės puslapis. Currently Listed Entities, <<http://www.publicsafety.gc.ca/cnt/ntnl-scrtr/cntr-trrrsm/lstd-ntts/crrnt-lstd-ntts-eng.aspx>> [Žiūrėti 2015-06-02].

⁵⁴ Harress C. „Ukraine Parliament Votes To Call Donetsk And Luhansk People’s Republics Terrorist Groups“, IBTimes, 2015, sausio 27, <<http://www.ibtimes.com/ukraine-parliament-votes-call-donetsk-luhansk-peoples-republics-terrorist-groups-1796800>> [Žiūrėti 2016-02-29].

⁵⁵ Autorius nenurodytas. „Polish expert explains why West refuses to declare Donetsk and Lugansk People’s Republics terrorist organizations“, EuroMaidanPress.com, 2014, spalio 30, <<http://euromaidanpress.com/2014/10/30/polish-expert-explains-why-west-refuses-to-declare-donetsk-and-lugansk-peoples-republics-terrorist-organizations/>> [Žiūrėti 2016-02-29].

⁵⁶ Hudson A. „The Sociology and Psychology of Terrorism Who Becomes a Terrorist and Why?“.1999, p. 12.<http://www.loc.gov/rr/frd/pdf-files/Soc_Psych_of_Terrorism.pdf> [Žiūrėti 2015-06-02].

⁵⁷ Ten pat.

pasikeit konflikt sprendimas po Šaltojo Karo bei JTO vaidmuo juos sprendžiant. Nemažai autori , kurie rašo apie konfliktus ir j sprendimo b dus, strategijas, teigia, kad konflikt sprendimas pasiek kit lyg po Šaltojo Karo pabaigos. Šaltojo karo metai supervalstyb s, kaip JAV ir SSRS, daugiau d mesio skyr ne konflikt sprendimams, o j kurstymui. Tai iliustruoja Šiaur s ir Piet Kor j susidarymas ar Vokietijos suskaldymas VFR ir VDR⁵⁸. Reikia pripažinti, jog šaltojo karo metais JTO nebuvo visiškai izoliuota nuo konflikt reguliavimo. JTO dalyvavo 18 taikos palaikymo misij iki 1990 m.⁵⁹. T a iau jam pasibaigus prie konflikto sprendimo, jo sureguliuavimo, pagalbos nukent jusiems prad jo aktyviau reikštis ne tik JTO, bet ir tokios kolektyvin s saugumo organizacijos, kaip ESBO, Afrikos S junga, ar NVO. Tarptautin s finans institucijos – TVF, Pasaulio Bankas – taip pat sitrauk konflikt prevencijos veiklas. Nors konflikto prevencij ir sprendim yra traukti nauji kolektyviniai saugumo subjektai, ta iau T. Miall, O. Ramsbotham, ir T. Woodhouse teigia, jog pasiekti greit rezultat , sustabdant konfliktus nepavyko, išskirdami tris atvejus. Pirmi atvejai, tai Bosnijos karas ir konfliktas Somalyje, antras atvejis – 2000 m. žlug s Artim j Ryt taikos procesas ir tre ias atvejis, 2001 m. rugs jo 11 d. terorizmo aktai prieš JAV ir prasid j s karas prieš terorizm ⁶⁰. Reikia atkreipti d mes konflikt prevencijos svarb , nes po šaltojo karo pabaigos iki 2000 m. pasaulyje vyko beveik 100 ginkluot konflikt , kuriuose žuvo daugiau nei 5,5 milijono žmoni , išaugo pab g li skai ius ir nestabilumas vairiuose pasaulio regionuose⁶¹. Tai iššauk kritikos bang prieš JTO d l jos neveiksnumo, kuris kyla iš priešpriešos jos viduje, tarp ST P3 ir P2 valstybi grupi .

Knygos „Contemporary Conflict Resolution“ autoriai išskiria penkis konflikt sprendimo teorinius lygius: 1. Daugiapakopis (angl. multilevel) – analiz ir sprendimas turi apimti visus konflikto lygius: vidin konflikt , asmen konflikt , tarpgrupin , tarptautin , regionin bei global ir šie visi pamin ti lygiai turi s veikauti tarpusavyje; 2. vairi sri i (angl. multidisciplinary) – siekiant sužinoti, kaip tinkamai spr sti sud tingus konfliktus buvo pasitelkta kitos disciplinos tokios, kaip politika, tarptautiniai santykiai, strategin s studijos, vystymosi studijos, individuali ir socialin psichologija ir kita; 3. Tarpkult rinis (angl. multicultural) – nuo tada, kai konfliktas yra pasaulinis reiškiny s, jis turi b ti sprendžiamas bendromis tarptautin mis iniciatyvomis; 4. Analitinis ir normatyvinis (angl. both analytic and normative) – konflikto studij pagrindas tur jo b ti sistemin analiz ir statistika, nes analitin dalis parodo statistik , o normatyvin ieško b d , kaip smurtin konflikt neutralizuoti; 5. Teorinis ir praktinis (angl. both theoretical and practical) –

⁵⁸ Miall T., Ramsbotham O., Woodhouse T. Contemporary Conflict Resolution. Cambridge: Polity Press, 2011, p. 4.

⁵⁹ Oficialus JT interneto puslapis. List of Peacekeeping operations 1948–2013, <<http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/operationslist.pdf>> [Ži r ta 2015-06-04].

⁶⁰ Miall T., Ramsbotham O., Woodhouse T. Contemporary Conflict Resolution. Cambridge: Polity Press, 2011, p. 5.

⁶¹ Tanner F. „Conflict prevention and conflict resolution: limits of multilateralism“. ICRC, Article, International Review of the Red Cross, No. 839, 2000, rugs jo 30, <<http://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jqj2.htm>> [Ži r ta 2015-06-04].

konflikt sprendime teorija ir praktika turi s veikauti tarpusavyje, nes tik tada, kai teorinis supratimas ir praktin patirtis s veikia, gali b ti pasiekti vieni ar kiti sprendimai konfliktuose⁶². Remiantis autori išskirtais konflikt sprendimo teoriniai lygiais, galima pasteb ti, kad daugiausia yra akcentuojama s veika tarp daugeli skirting disciplin ir sri i bei praktikos.

Analizuojant konflikto modelius b tina aptarti simetrinio ir asimetrinio konflikto s vokas. Asimetrinis konfliktas – tai toks konfliktas, kai tarpusavyje kovoja dvi skirting paj gum pus s ir kovojava vairiais b dais. Tokio konflikto pavyzdziu gali b ti vardijamas JAV karas Afganistane, kur profesionali kariuomen kovoja su teroristais ir vietiniai kovotojais. Simetrinis karas – priešingai, kovoja panašaus arba beveik panašaus karinio paj gumo pus s, kurios konflikte kovoja vienodais metodais. Yra skiriami keletas konflikto modeliai:

J. Galtung konflikto, smurto ir taikos modelis. Šis modelis yra taikomas tiek simetriniams, tiek asimetriniams konfliktams. I konflikt yra ži rima, kaip trikamp , kuris susideda iš trijų dali : prieštaravimo, poži rio ir elgesio (žr. 2 pav.). Prieštaravimas – tai yra pagrindin konflikto situacija, kuri apima pagrindini tiksl faktin arba numanom nesuderinamum tarp konflikto šali . Simetrinio konflikto atveju prieštaravimas vyksta d l priešing dviej konfliktuojan i pusi interes . Pavyzdziu gal t b ti Sirijos konfliktas – vyksta pilietinis kartas, ta iau vis interesai yra tie patys – valdžia. Sukil li tikslas nuversti esam valdži , valdžios tikslas apsiginti ir toliau išsilaikyti valdžioje. Asimetrinio konflikto atveju ryšiai tarp konfliktuojan i pusi ir interes n ra atskiriami. Poži ris – tai reikia suprasti, kaip viena pus supranta kit pus ir kaip supranta save arba, kitu atveju, nesupranta, koks yra sav s ir priešininko traktavimas. Kaip ir visur galima išskirti teigiam ir neigiam traktavim , ta iau dažniausia konfliktuojan ios pus s yra linkusios taikyti žeminan ius stereotipus vienos kitos atžvilgiu. Tai yra veikiami emocij , toki , kaip baim , pyktis ir neapykanta. Elgesys – tre iasis konflikto komponentas, pagal J. Galtung, jis teigia, kad elgesys gali susid ti iš bendradarbiavimo arba prievartos, taikinimo arba priešpriešos. Smurtinio konflikto atveju, išskiriamas prievartinis elgesys, destruktivos atakos. Autorius teigia, kad visos trys trikampio dalys turi s veikauti, kad konfliktas b t pilnas. Jis pastebi, kad elgesys ir poži ris yra dinamiški procesai ir beiškei iant jiems, kei iasi ir konflikto intensyvumas. šie du veiksniai daro tak vienas kitam. J. Galtung pažymi, kad po šio, pirmojo etapo, eina kiti du etapai, tai prievartos etapas, kuris irgi susideda iš trijų dali ir v liau taikos etapas, turintis tris dalis (taikos palaikymo ir k rimo veiksmi⁶³.

⁶² Miall T., Ramsbotham O., Woodhouse T. Contemporary Conflict Resolution. Cambridge: Polity Press, 2011, p. 8.

⁶³ Miall T., Ramsbotham O., Woodhouse T. Contemporary Conflict Resolution. Cambridge: Polity Press, 2011, p. 11–12.

2 pav. J. Galtung konflikto smurto ir taikos modelis

Šaltinis: Miall T., Ramsbotham O., Woodhouse T. *Contemporary Conflict Resolution*. Cambridge: Polity Press, 2011, p. 12.

Konflikto eskalavimo ir neeskalavimo modelis. Tai modelis, kuris yra pateikiamas tarsi laiptai aukštyn ir žemyn. virš eina konflikto eskalavimo laiptai, viskas prasideda nuo paprast skirtum , pereina prieštaravimus ir prievart ir aukš iausias taškas yra karas, v liau vyksta konflikto neeskalavimo (angl. de-escalation) stadija – ugnies nutraukimas, toliau vyksta susitarimas – santyki normalizavimas ir galiausia susitaikymas. Šis modelis parodo, kad konfliktai gali b ti dinamiški ir intensyv s bei vystytis labai greitai, peršokant vien ar kit pakop , dažniausiai tai priklauso nuo tre i j šali sikišimo. Tas pats yra ir su konflikto sprendimu – jis gali b ti nutrauktas labai greitai, ta iau, bet kurioje pakopoje konfliktas gali v l sipliekti ir prad ti kilti aukštyn, ia ir pasireiškia konflikto nenusp jamumas ir dinamiškumas⁶⁴. Dar vienas dalykas, kur šiame modelyje, jog galimas ir toks atvejis, kai konfliktas pereina smurto ar karo faz ne d l savo intensyvumo, o d l pasyvumo. Pavyzdžiui, konfliktas ilgai b na šaldytas ir staiga kylantys neramumai iš karto pereina aukš iausi konflikto eskalavimo faz – kar , peršokant visus kitus šio modelio laiptelius⁶⁵.

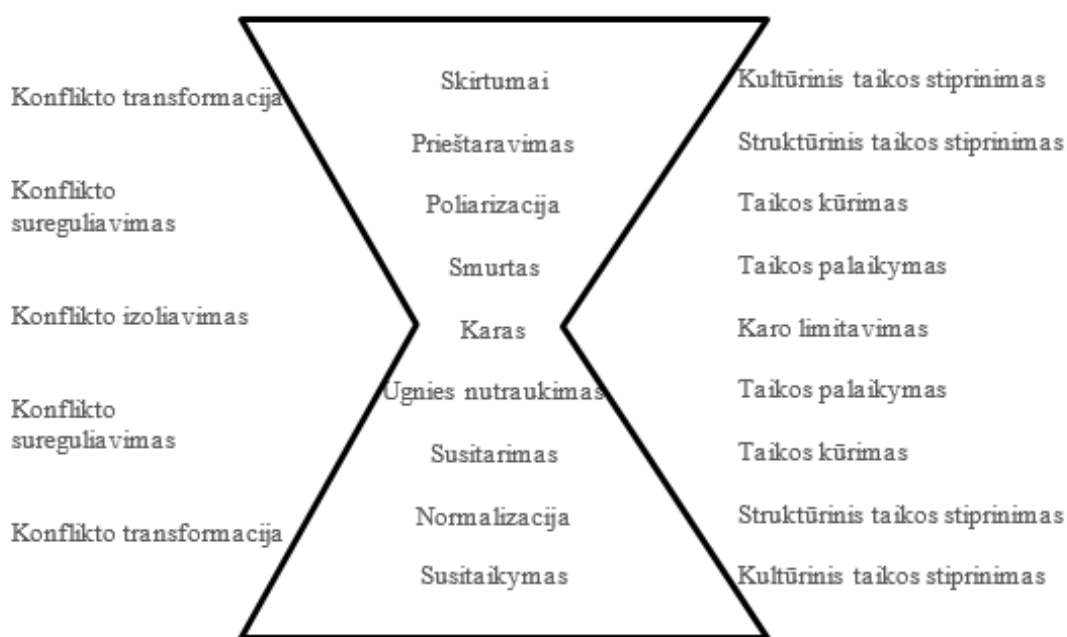
Sm lio laikrodžio modelis (angl. hourglass model). 3 paveiksle pateikiamas šio konflikto modelis. Šis konflikto sprendimo modelis yra prieš tai min t dviej kombinacija, kai yra tam tikri etapai, kuriuos turi praeiti konfliktas. Sm lio laikrodžio efektas parodo konflikto intensyvum ir jo išsprendimo galimybes. Ten kur sm lio laikrodis yra platus – didžiausia galimyb užkirsti keli arba išspr sti konflikt . Kuo daugiau jis siaur ja, tuo mažiau galimybi išvengti karo. Konflikto

⁶⁴ Miall T., Ramsbotham O., Woodhouse T. *Contemporary Conflict Resolution*. Cambridge: Polity Press, 2011, p. 12–13.

⁶⁵ Ten pat, p. 13.

izoliavimas susideda nuo prevencinio taikos palaikymo, karo apribojimo ir taikos palaikymo po ugnies nutraukimo. Šiame modelyje bandoma atskirti taikos palaikymą (angl. peacekeeping) nuo taikos atgavimo (angl. peacemaking), skiriant daugiau dėmesio pastarajam, kuris yra vadinamas, kaip dalis kultūrinio taikos palaikymo⁶⁶.

Reikia pažymėti kitą svarbų aspektą konflikto sprendime – tai trejų šalių dalyvavimas sprendžiant konfliktą. Labai mažai pasaulio konfliktų yra išsprendžiami, nepasitelkiant trejų šalių, ar tai būtų tarptautinės organizacijos, ar atskiros valstybės, ar NVO. Trejų šalių dalyvavimas konflikte siejamas su taikinimo procesu. Jei dalyvavimas dažnai subalansuoja jėgų pusiausvyrą, jeigu viena iš pusių yra silpnesnė. Bet gali būti ir kitas atvejis, trejosios šalys nevykdo taikymo proceso, o padeda vienai iš konflikto pusių (tai dažniausia daro pavienės valstybės, to nedaro JTO, kuri visada pasisako už taikos palaikymą)⁶⁷. Apibendrinant, galima teigti, jog kad trejosios šalys gali padėti išspręsti konfliktą, bet taip pat šališkai palaikydamos vieną konfliktuojančių pusių, gali ir pagilinti konfliktą, t. y. jį eskaluoti. Tačiau reikia pripažinti, kad be trejų šalių dalyvavimo yra sudėtinga rasti konflikto sprendimo būdą.

3 pav. Smelio laikrodžio modelis

Šaltinis: Miall T., Ramsbotham O., Woodhouse T. Contemporary Conflict Resolution. Cambridge: Polity Press, 2011, p. 15.

Pagrindinė organizacija, kuri atsakinga už taikos palaikymo misijas, konfliktų reguliavimą yra JTO, kurios priimti dokumentai, susiję su konfliktų reguliavimu, konfliktų prevencija ir

⁶⁶ Miall T., Ramsbotham O., Woodhouse T. Contemporary Conflict Resolution. Cambridge: Polity Press, 2011, p. 13–15.

⁶⁷ Ten pat, p. 21–22.

tarpininkavimu konflikt sprendime. Šiuo atveju yra išskiriami 3 Generalinio sekretoriaus ataskaitos, 7 ST rezoliucijos, 2 ST pirmininkaujamo pareiškimai, 5 generalinės asambljos rezoliucijos ir 2 JT rekomendacijos⁶⁸. Didžiausi teisiniai turi ST rezoliucijos, kurios turi būti vykdomos besilygiškai, taip pat generalinės asambljos rezoliucijos, ST pirmininkaujamo pasisakymai ir kiti paminėti dokumentai. Be to, ST ir suteikia mandatą vykdyti taikos palaikymo operacijas, kad konfliktas būtų išspręstas arba sureguliuotas. Taikos palaikymas (angl. peacekeeping) – yra viena iš efektyviausių priemonių konfliktuojančioms šalims pereiti iš konflikto taiką. Ši operacijų dėka tarptautinėmis pajgomis yra palaikoma taika ir politinis stabilumas konflikto šalyse. Palaikant taiką variose pasaulio vietose yra laikomasi šių pagrindinių principų: būtinas konflikto šalių sutikimas, nešališkumas ir jėgos nenaudojimas, nebent gynybos tikslais, jeigu kyla pavojus taikdarius arba personalui. Šiuo metu JT vykdo 16 taikos palaikymo misijų, 9 iš jų yra Afrikos žemyne, 3 Artimuoju Rytuose regione ir kituose žemynuose⁶⁹. Visos taikos palaikymo operacijos yra skirtingos, todėl jos būna skirtingo pobūdžio, todėl priimant rezoliucijas skiriasi ir palaikymo operacijų tikslai, kurie gali būti: 1. Bandytas užkirsti kelią pagrindiniam konfliktui šalies viduje arba šalutiniam konfliktui per šalies sienas; 2. Stabilizuoti konfliktines situacijas po ugnies nutraukimo ir užtikrinti tokią aplinką, kad šalys pasiektų ilgalaikę taiką; 3. Padėti gyvendinti taikos susitarimus; 4. Padėti šalims pereiti prie stabilios valdžios šalyje, remiantis demokratiniais principais ir prisidėti prie gero šalies valdymo ir ekonominio vystymosi⁷⁰. ST kontroliuoja taikos palaikymo operacijų darbą per pranešimus, kuriuos teikia Generalinis Sekretorius. Taip misijų veikla aptariama ST posėdžiuose. Tik ST gali nustatyti koks bus operacijos mandatas ir dydis, ji gali misiją pratęsti arba nutraukti. Prieš priimdama rezoliuciją ST turi sitikinti, kad šalyje, kur bus vykdoma operacija bus apsaugoti taikdariai ir jie galės konstruktyviai dirbti⁷¹. Nors mandatą taikos operacijoms gali suteikti tik ST, tačiau buvo vienas atvejis, kai ST nepriėmė rezoliucijos ir atsakomybė smisi Generalinė Asamblėja, kuri remdamasi 1950 m. rezoliucija 377 „Uniting for peace“ priėmė sprendimą vykdyti taikos palaikymo operaciją Artimuosiuose Rytuose. Rezoliucijoje skelbiama, jeigu Saugumo Taryba nesiima veikti arba sprendimas yra vetuojamas vienos nuolatinės narės, tokiu atveju, veiksminasi Generalinė Asamblėja. Tai gali vykti, jeigu iškyla grėsmė taikai, ar kiti pažeidimai arba agresijos aktai⁷².

⁶⁸ Oficialus JT interneto puslapis. Key UN Documents. <<http://peacemaker.un.org/resources/key-un-documents>> [Žiūrėti 2015-06-09].

⁶⁹ Oficialus JT interneto puslapis. What is peacekeeping. <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/peacekeeping.shtml>> [Žiūrėti 2015-06-09].

⁷⁰ Oficialus JT interneto puslapis. Mandates and the legal basis for peacekeeping. <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/pkmandates.shtml>> [Žiūrėti 2015-06-09].

⁷¹ Oficialus JT interneto puslapis. Rule of the Security Council <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/rolesc.shtml>> [Žiūrėti 2015-06-09].

⁷² Oficialus JT interneto puslapis. Role of the General Assembly. <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/rolega.shtml>> [Žiūrėti 2015-06-09].

2 SPRENDIM PRI MIMO PROCED ROS IR PRIEMONI KONFLIKTAMS SPR STI JUNGTINI TAUT SAUGUMO TARYBOJE TYRIMAS

Šiame magistro baigiamojo darbo skyriuje analizuojama trys aspektai: 1) ST dokumentai ir j pri mimo proced ra, t. y. nuo dokumento pateikimo (vadinamo „draft“ dokumento) iki jo pri mimo; 2) ST priemon s konfliktams spr sti ir kaip tos priemon s veikia praktikoje; ir 3) koks yra galios santykis tarp nuolatini ir nenuolatini nari ST nari , t. y. ar nuolatin s nar s turi daugiau takos sprendim pri mimui. Nagrin jant šiuos aspektus remiamasi mokslin mis publikacijomis, ST dokumentais (rezoliucijos, pirmininko pareiškimai (toliau – PRST) ir pranešimai spaudai) bei interviu su ekspertu⁷³.

2.1 Dokumentai ir j pri mimo proced ra

Analizuojant dokument pri mimo proced ras ST, reikia išskirti kokie dokumentai bendrai priskiriami šiai institucijai. Dokumentai, kuriuos priima ir skelbia ST, yra rezoliucijos, pirmininko pareiškimai, spaudos pranešimai (dar kitaip vadinami pareiškimais spaudai), Generalinio Sekretoriaus ataskaitos, komunikatai, ST Prezidento notos, Generalinio Sekretoriaus notos, oficial s susirašin jimai tarp: ST ir Generalinio Sekretoriaus, ST nari , JTO nari , kit ST bei JTO institucij , regionini ir kit organizacij ⁷⁴. Iš min t dokument pagrindiniai yra:

Rezoliucijos yra didžiausi gali turintys dokumentai ir galintys padaryti daugiausia takos priimant sprendimus d l konflikto. Kaip teigiama knygoje „Tarptautin s organizacijos“, ST priima dvejopus teis s aktus: rekomendacines ir privalom sias rezoliucijas⁷⁵, t. y. nevisos priimamos rezoliucijos yra privalomosios. ST sprendžia j pob d . Per pastaruosius penkerius metus ST kasmet priimdavo ne mažiau nei 46 rezoliucijas, daugiausia buvo priimta 2011 m., t. y. 65 rezoliucijos⁷⁶. 1 ekspertas teigia, kad rezoliucijas galima skirti dar dvi grupes: 1) taip vadinam sias „rutinines“ rezoliucijas ir 2) esmin s rezoliucijas. Pirmosios taip vadinamos, nes jos yra kasmet priimamos ir j tekstas, iš esm s, nesikei ia⁷⁷. Dažniausiai jos priimamos prat sti taikos palaikymo operacij mandatus⁷⁸. Esmin s rezoliucijos skirtos priimti svarbiems sprendimams, tokiems, kaip sankcij taikymas tam tikroms valstyb ms, asmenims ar kompanijoms, prad ti taikos palaikymo

⁷³ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

⁷⁴ Oficialus JT interneto puslapis. Frequently Asked Questions. <<http://www.un.org/en/sc/about/faq.shtml#official>> [Ži r ta 2016-02-21].

⁷⁵ Žalimas D., Žaltauskait -Žalimien S., Petrauskas Z. ir kt. Tarptautin s organizacijos, Vilnius: Justitia, 2001, p. 294.

⁷⁶ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Resolutions. <<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2015.shtml>> [Ži r ta 2016-02-22].

⁷⁷ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

⁷⁸ Ten pat.

operacijas, sustabdyti karinius veiksmus ar net pradėti karinę intervenciją. Tai yra kelios pamintose priemonės, kuri gali imtis ST konfliktams spręsti, tačiau apie tai plačiau nagrinėjama kitame poskyryje. Verta paminėti, jog tiek „rutininės“, tiek esminės rezoliucijos dažniausiai bna pateikiamos su rimtais ketinimais ir dideliais užmojais, siekiant priimti rimtus sprendimus šiomis rezoliucijomis, tačiau derybų metu jos bna susilpninamos suinteresuotų ST narių ir dažnai jos turi tik simbolinius pakeitimus. Kaip teigia 1 ekspertas šiomis rezoliucijomis siekiama, jog klausimas išliktų ST darbotvarkėje, kaip vien iš pavyzdžių jis vardina rezoliuciją dėl Afganistano: „dėl Afganistano mažai, kas keičiasi, 10 metų beveik ta pati 16-18 lapų rezoliucija, preambuloje kažkas pasikeičia, bet ne daugiau“⁷⁹.

Kaip ir PRST ar pranešimai spaudai, rezoliucijų priėmimas yra panašus procesas, tačiau turi ir savo išskirtinį procedūrinį subtilybę. Kaip teigiama oficialiame ST interneto puslapyje, susirinkti visai ST posėdį ir priimti vien ar kitą rezoliuciją (už balsuojama pakeliant rankas) užtenka ir penki minučių⁸⁰, tačiau, kol rezoliucija yra padedama ant stalo priėmimui, turi praeiti nemažai procedūrų. Verta paminėti, jog dažniausia didžiausios diskusijos vyksta dėl labai svarbių (1 ekspertas pateikia pavyzdį, kai rezoliuciją dėl Sirijos teikė Rusija ir JAV, ir kai tekstas net nebuvo teikiamas jokioms procedūroms, tiesiog buvo atneštas į salį, kur jau visa ST lauk ir buvo nubalsuota⁸¹) ir pirmą kartą priimamą rezoliuciją. Viskas prasideda nuo paprastos procedūros, kai ST gauna informaciją apie blogianį situaciją vienoje ar kitoje valstybėje, regione arba ST kreipiasi viena iš JTO narių⁸². Toliau ST turi gauti visą informaciją apie situaciją iš sekretoriato, kuris pateikia rašytinį medžiagą, taip pat žodinę informaciją iš aukštųjų pareigūnų, kurie atstovauja atitinkamiems ST pavaldžiams struktūroms. Pavyzdžiui, ST savo oficialiame puslapyje pateikiamas, jau minėtas, atvejis, kai per kelias minutes buvo nubalsuota dėl UNISFA misijos mandato⁸³.

PRST (pirmininko pareiškimai) – galima teigti, kad tai antras pagal svarbų dokumentas, kurį priima ST. Nuo 2011 m. kiekvienais metais bna davo priimama ne mažiau nei 30 pirmininko pareiškimų⁸⁴. PRST, kaip teigia 1 ekspertas turi mažesnę galią ir jie dažniausia skirti patvirtinti tam tikras politines nuostatas arba jais dažnai yra pavedama kūrėnors padaryti sekretoriatui⁸⁵. Šie dokumentai retai, kada turi stiprų teisinį potekstą, tačiau jį priėmimas vienu ar kitu klausimu parodo, kad ST yra vieninga tam tikru klausimu.

⁷⁹ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

⁸⁰ Oficialus JT interneto puslapis. Working Methods Handbook. <<http://www.un.org/en/sc/about/methods/introduction.shtml>> [Žiūrėti 2016-02-22].

⁸¹ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

⁸² Oficialus JT interneto puslapis. Working Methods Handbook. <<http://www.un.org/en/sc/about/methods/introduction.shtml>> [Žiūrėti 2016-02-22].

⁸³ Ten pat.

⁸⁴ Oficialus JT interneto puslapis. Presidential Statements. <<http://www.un.org/en/sc/documents/statements/>> [Žiūrėti 2016-02-22].

⁸⁵ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

Per 2015 metus ST paskelbė 128 pranešimus spaudai⁸⁶, 26 PRST⁸⁷ ir priėmė 63 rezoliucijas⁸⁸. Šie duomenys rodo, jog mažiausiai buvo priimta PRST, o daugiausia – pranešimų spaudai. Priežastys paaiškinti tai, anot 1 eksperto, yra kelios: 1) pranešimai spaudai dažniausia yra derinami el. paštu ir juos priimti yra labai lengva; 2) pareiškimais spaudai, ST primena apie save ir parodo, kad ji yra efektyvus forumas spręsti svarbiausius pasaulio klausimus; 3) PRST priėmimui ap sunkina tai, kad vis sunkiau tampa suderinti narių pozicijas⁸⁹; 4) Galioja vienbalsiškumo principas, priimant PRST, t. y. PRST yra priimamas bendru sutarimu, konsensusu ir jis yra derinamas tik tarp ST narių. Pasisakius bent vienam ST nariui prieš (neturi reikšmės nuolatinis ar nenuolatinis narys) PRST nėra priimamas⁹⁰; ir 5) PRST tekstas visada būna griežtesnis nei pranešimo spaudai, todėl dažnai ST narys matydamos, jog nepavyks pasiekti vienbalsiškumo dėl PRST, tiesiog priima sprendimą skelbti pranešimą spaudai, kurio tekstas tampa „švelnesnis“ ir jo kilmė traukiamas ir JTO sekretoriatas. Dėl šių priežasčių PRST yra priimama mažiausiai, nes ST valstybės linkusios geriau priimti rezoliuciją, kuri turi teisinę galią ir kuriai priimti nereikia vienbalsiškumo.

Be to, priimant PRST nedalyvauja nei sekretoriatas, nei kitos JTO institucijos. Kaip ir pranešimu spaudai, šiuo dokumentu dažniausia siekiama paraginti ar pasmerkti adresatą, tačiau jis neturi teisinės pareigojančios galios. PRST tekstą teikti gali bet kuri ST narė. Galima sakyti, kad PRST yra tarpinis variantas tarp rezoliucijos ir pranešimo spaudai. 1 eksperto teigimu, dažniais atvejais PRST yra naudojamas, kaip rankis penktajam komitetui (JT penktasis komitetas – atsakingas už administracijos ir biudžeto reikalus⁹¹), siekiant gauti daugiau finansinių išteklių vairios taikos palaikymo operacijoms⁹².

Pranešimai spaudai – skirti pasmerkti, pareikšti užuojautą dėl vykusių nelaimingų atsitikimų. Pavyzdžiui, 2016 m. sausio 31 d. Damaske vykusius teroristinius išpuolius, kuriuos pasmerkė ST⁹³. Retais atvejais pranešimai spaudai yra išleidžiami pasveikinti tam tikrų valstybių dėl vykusių skmingų rinkimų. Pavyzdžiui, 2014 m. rugsėjo 29 dienai ST pateiktą pranešimą spaudai, kuriame pasveikino naujai išrinktą Afganistano prezidentą⁹⁴. Kaip teigia 1 ekspertas, pranešimai

⁸⁶ Oficialus JT interneto puslapis. Press Statments. < <http://www.un.org/en/sc/documents/press/2015.shtml> > [Žiūrėti 2016-02-21].

⁸⁷ Oficialus JT interneto puslapis. Presidential Statments. < <http://www.un.org/en/sc/documents/statements/2015.shtml> > [Žiūrėti 2016-02-21].

⁸⁸ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Resolutions <<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2015.shtml>> [Žiūrėti 2016-02-21].

⁸⁹ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

⁹⁰ Ten pat.

⁹¹ Oficialus JT interneto puslapis. About the Fifth Committee. <<http://www.un.org/en/ga/fifth/about.shtml>> [Žiūrėti 2016-02-29].

⁹² Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

⁹³ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Press Statement on Terrorist Attack in Damascus. <<http://www.un.org/press/en/2016/sc12232.doc.htm>> [Žiūrėti 2016-02-21].

⁹⁴ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Press Statement on Afghanistan Elections. <<http://www.un.org/press/en/2014/sc11583.doc.htm>> [Žiūrėti 2016-02-21].

spaudai daugiausia yra reikalingi tam, kad parodyti, jog ST nepamiršta apie tam tikrą konfliktą ar svarbų klausimą⁹⁵.

Pareiškimus spaudai gali pateikti bet kuri ST narė, nėra numatyta kokia nors specialioji procedūra. Svarbu yra tai, kad pranešimui spaudai turi pritarti visos 15 ST narės, jeigu nors viena iš jų nepitaria arba blokuoja šį dokumentą, jis nėra priimamas. Kaip rezoliucijų ar PRST tekstai, taip ir pareiškimų spaudai tekstai yra pateikiami visoms ST narėms, 1 eksperto teigimu, dažniausiai el. paštu. Teksto derinimas taip pat vyksta el. paštu, kartais teksto derinimas vyksta ekspertų susitikimų lygmeniu⁹⁶. Dar vienas svarbus dalykas, kur reikia išskirti dėl pareiškimų spaudai, jog dėl jų nėra balsuojama Saugumo Tarybos sesijose, t. y. užtenka patvirtinti, kad pritariama tekstui ir jis yra priimamas konsensu.

Rezoliucijų, PRST ir pranešimų spaudai priimimo procedūros ir eiga yra panašios, tačiau rezoliucijos priimimas užtrunka ilgiausia, ji susideda iš šių procedūrų:

Teksto teikimas – viskas prasideda nuo teksto pateikimo kitoms ST narėms. Jeigu tekstas teikiamas pirmą kartą, už jo pateikimą yra atsakinga vadovaujanti valstybė (angl. leading country), jeigu tekstas yra teikiamas ne pirmą kartą, pavyzdžiui, rezoliucija yra atnaujinama, tada tekstą teikia vadinamoji rašiklio laikytoja (angl. pen holder)⁹⁷. Dažniausiai už rezoliucijų teikimą yra atsakingos nuolatinės ST narės, tačiau neretais atvejais ir rašiklio laikytojais gali būti ir nenuolatinės narės. Tiesiog, nenuolatinės narės baigusios savo kadenciją nebegali rengti rezoliucijų ir turi pradėti darbus perduoti naujai išrinktoms arba nuolatinėms narėms. Pasak 1 eksperto, yra susiklosčiusios tradicijos, kad tam tikrą klausimą rašiklio laikytojais visada būna konkrečios valstybės. Pavyzdžiui, Afganistano klausimas priklauso (-o) Vakarų valstybių nenuolatinėms narėms – Vokietijai, Australijai, Ispanijai. 1 ekspertas pabrėžia, jog kas bus vieno ar kito klausimo rašiklio laikytoju priklauso nuo vairių dalykų, t. y. ar valstybė turi savo ambasadoje šalyje dėl kurios reikia priimti dokumentą, ar turi pakankamai žmogiškųjų resursų ir gebėjimų, ar kitų faktorių⁹⁸. Dažniausia parengusi pirminio dokumento – rezoliucijos, PRST, pranešimo spaudai – variantą (angl. draft resolution) arba dar ją rengdama valstybė su juo tekstu pirmiausia supažindina savo sąjungininkes – P3 ar P2 grupių nares. Tai vadinama neoficialiomis konsultacijomis. Baigus visas neoficialias konsultacijas, valstybė pateikia pirminio dokumento teksto variantą ir kitoms ST narėms. Pagal 1982 m. ST darbo tvarkos taisyklę (S/96/Rev.7) 31 straipsnį visi dokumentai turi būti pateikti rašytine forma kiekvienai ST nariai⁹⁹. Teksto pateikimu baigiasi pirmasis dokumento priimimo etapas.

⁹⁵ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

⁹⁶ Ten pat.

⁹⁷ Ten pat.

⁹⁸ Ten pat.

⁹⁹ Oficialus JT interneto puslapis. Provisional Rules of Procedure. <<http://www.un.org/en/sc/about/rules/chapter6.shtml>> [Žiūrėti 2016-02-22].

Derybos – tai yra kitas etapas, kur galima vadinti konsultacijomis tarp vis ST nari . J metu teikiamos pastabos ar pasi lymai d l dokument ¹⁰⁰. Deryb trukm n ra apibr žta – ji gali užtrukti ilgai arba trukti trumpai. Pavyzdžiui, deryb d l rezoliucijos trukm dažniausiai priklauso ir nuo jos tipo, t. y. jeigu tai kasmetin rezoliucija – derybos praeina greitai ir sklandžiai, jeigu tai nauja rezoliucija – derybos gali užtrukti. Tai taip pat priklauso nuo ST nari pozicij svarstomu klausimu ir interes , t. y. ar svarstomas dokumentas nepažeidžia ST nari interesus. Svarbu pažym ti, jog jeigu dokumentuose svarstomas klausimas n ra sud tingas ar komplikuoatas, dažniausia derybos baigiasi ekspert lygyje, ta iau jei dokumentuose svarstomas klausimas yra sud tingas ir komplikuoatas jis gali b ti svarstomas ambasadori , o kartais net ir ministr lygyje. Dažnas atvejis derybose – suinteresuot valstybi ambasad demaršai valstybi sostin se¹⁰¹, ta iau, kaip teigia ekspertas, demaršais ne visada yra pasiekama rezultat . B na ir toki atvej , kai ambasadoriai Niujorke sprendim priima skirting nei buvo suformuotas išankstinis valstyb s sprendimas. Tai b dinga Afrikos, Lotyn Amerikos valstyb ms¹⁰². Deryboms pasibaigus dokumento tekstas pereina tylos proced ros etap , nors, galb t, kai kurios ST nar s dar ir tur t pastab ¹⁰³.

Tylos proced ra – viena iš paskutini proced r prieš balsuojant už dokumento pri mim arba jo nepri mim . Kai jau praeina pirmi du etapai, pateiktas dokumento tekstas ir pastabos jam, yra padedami tylos proced rai. Tai tam tikras laiko tarpas, dažniausia kelios valandos arba laikas iki kitos dienos pradžios, kai bus svarstomas dokumentas. Gana dažnas atvejis, kad tylos proced ra yra sulaužoma ir valstyb s toliau teikia pastabas. Dažniausiai tai daro valstyb s, kurios yra prieš dokument , pavyzdžiui, rezoliucijos pri mim . Tokiu atveju, kai yra sulaužoma tylos proced ra, v l tam tikr nustatyt laik yra teikiamos pastabos ir po to v l dokumentas yra padedamas tylos proced rai. Reikia pažym ti, jog pavyzdžiui, rezoliucijos teik jas gali neatsižvelgti pastabas ir d ti tekst vadinam m lyn j versij . Reikia pažym ti, kad tai yra taikoma tik rezoliucijoms.

Rezoliucija m lynoje versijoje (angl. in blue) – kaip teigia l ekspertas, in blue reiškia, kad rezoliucija yra parengta balsavimui. ST yra susiklos iusi praktika, kad m lynoje versijoje rezoliucija turi b ti 24 valandas, nors reglamentas skelbia, kad 48 valandas. Ta iau l eksperto teigimu, rezoliucija gali b ti priimta pabuvus tik 5 minutes šioje versijoje arba visai ten nebuvus. Tai priklauso nuo politinio sprendimo, ta iau, jeigu priimama rezoliucija pagal visas proced ras – ji

¹⁰⁰ Oficialus JT interneto puslapis. Working Methods Handbook. <<http://www.un.org/en/sc/about/methods/introduction.shtml>> [Ži r ta 2016-02-23].

¹⁰¹ Demaršo pavyzdys: ST siekiama priimti svarbi rezoliucij , kuri teikia Rusija, ta iau Lietuva n ra suinteresuota už j balsuoti d l tam tikr priežas i . Savo pozicij Lietuva išd sto ST, tai matydama Rusija ši žinut nutransliuoja Maskv , kuri duoda instrukcijas Rusijos ambasadai Vilniuje. Jau kit dien Rusijos ambasados diplomatai arba pats ambasadorius (priklauso nuo klausimo svarbumo) prašosi LR užsienio reikal ministerij ir išreiškia Rusijos pozicij , taip tik damiesi, kad bus pakeista Lietuvos pozicija šiuo klausimu ir ST.

¹⁰² Interviu su l ekspertu. 2016-02-26.

¹⁰³ Ten pat.

turi būti in blue 24 valandas bei turi būti teksto vertimas visas šešias oficialias ST kalbas¹⁰⁴. Iš asmenin s 1 eksperto patirties, jis gali nurodyti atvej , kai šioje versijoje taip pat bandoma teikti pastabas ir pakeitimus. Pats 1 ekspertas pasteb jo, jog vienoje rezoliucijoje jis pamat , kad tr ksta vieno žodžio, kuris iš dalies keit dokumento teksto prasm , bet jis nelauž tylos proced ros, o tik paraš teksto teik jams, kurie savo ruožtu informavo sekretariat ir buvo pataisyta klaida bei buvo išleista nauja rezoliucijos in blue versija¹⁰⁵. Po ši proced r pereinama prie balsavimo.

Balsavimas – tai yra kai balsuojama d l dokumento pri mimo. Visi ST nariai balsavimo metu turi po vien bals . Kad rezoliucija b t priimta reikia, jog už j balsuot ne mažiau, kaip 9 ST nariai ir nei vienas iš nuolatin nari nepasinaudot veto teise¹⁰⁶. Jeigu rezoliucija gavo mažiau bals ji n ra priimama. Ir nors užtenka 9 bals , ta iau, kaip teigia 1 ekspertas, jeigu už rezoliucij balsuoja visos ST nar s tai yra labai svarbu politiškai, kas parodo, jog tuo klausimu ST n ra susiskaldžiusi¹⁰⁷. Pri mus rezoliucij , prasideda jos gyvendinimas.

Apibendrinant galima teigti, jog: 1) rezoliucij , pirmininko pareiškim ir pranešim spaudai pri mimo proced ros turi tris bendrus etapus, kurie nesiskiria, tai teksto teikimas, derybos ir tylos proced ra; 2) ta iau toliau ši dokument pri mimo proced ros skiriasi, svarbiausi dokumentai – rezoliucijos turi praeiti vadinam j in blue versij , kuri reiškia, jog dokumentas paruoštas balsavimui. Jeigu už rezoliucij balsuoja 9 ST nar s ir daugiau bei nei viena nuolatin ST nar nepanaudoja veto teis s, tada rezoliucija yra priimama, 3) pirmininko pareiškimai yra priimami, jeigu visi 15 ST nari tam pritaria. Tam, jog b t priimtas pirmininko pareiškimas, reikia susirinkti visoms ST nar ms ST pos dži sal je ir už tai nubalsuoti, priimant šiuos dokumentus vadinamojo in blue etapo neb na, 4) kaip ir pareiškim spaudai pri mimo proced roje. domu tai, kad už pranešimo spaudai pri mim taip pat turi nubalsuoti visos ST nar s, tik joms nereikia susirinkti bendroje sal je, savo pozicij užtenka išreikšti žodžiu arba el. laišku.

2.2 Priemon s konfliktams spr sti

Šiame poskyryje analizuojama kokiomis priemon mis yra sprendžiami konfliktai ir koki tak jos daro konflikto dalyv ms. Reikia pažym ti, jog JT Chartijos VI skyriaus 33 straipsnis numato, kad šalys, bet kur gin , kuriam užtrukus gali kilti gr sm tarptautinei taikai ir saugumui, pirmiausia turi stengtis išspr sti derybomis, tyrimu, tarpininkavimu, sutaikinimu, arbitražu, teismo sprendimu ir kreipdamosi regionines institucijas ar vadovaujamosios regioniniais susitarimais bei

¹⁰⁴ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26

¹⁰⁵ Ten pat.

¹⁰⁶ Žalimas D., Žaltauskait -Žalimien S., Petrauskas Z. ir kt. Tarptautin s organizacijos, Vilnius: Justitia, 2001, p. 290.

¹⁰⁷ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26

kitomis j nuožira pasirinktomis taikiomis priemonimis¹⁰⁸. Pagal šį straipsnį, ST prieš imdamasi koki nors veiksmą, leidžia konfliktuojančioms pusėms taikiai išspręsti savo ginčą, jeigu tokios galimybės nėra, tada imamas veiksmas. Pagal JT Chartijos VII skyrių ST gali imtis veiksmų ar priemonių, kad užtikrintų arba atkurtų taiką ir saugumą¹⁰⁹. JT ST taikomos priemonės yra:

2 lentelė. Veikiantys sankcijų komitetai 2016 m.

Sankcijų komitetas	Priimtų rezoliucijų skaičius	Kada kurtas
Somalia ir Eritrijos sankcijų komitetas	34	1992 m.
ISIS ir Al-Qaida sankcijų komitetas	37	1999 m.
1518 sankcijų komitetas (Irakas)	3	2003 m.
Liberijos sankcijų komitetas	22	2003 m.
Kongo Demokratinės Respublikos sankcijų komitetas	20	2004 m.
Dramblio Kaulo Kranto sankcijų komitetas	17	2004 m.
Sudano sankcijų komitetas	17	2005 m.
1636 sankcijų komitetas (Libanas)	5	2005 m.
1718 sankcijų komitetas (Šiaurės Korėja)	10	2006 m.
Libijos sankcijų komitetas	9	2011 m.
1988 sankcijų komitetas (Afganistanas)	6	2011 m.
Bisau Gvinjos sankcijų komitetas	1	2012 m.
Centrinės Afrikos Respublikos sankcijų komitetas	6	2013 m.
2140 sankcijų komitetas (Jemenas)	4	2014 m.
Piet Sudano sankcijų komitetas	2	2015 m.

Šaltinis: Sudaryta darbo autoriaus, remiantis informacija pateikta oficialiame JT interneto puslapyje: <https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/information>

Sankcijos – tai nekarinio poveikio priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti tarptautinį taiką ir saugumą bei pagarbą žmogaus teisėms¹¹⁰. Jos gali būti taikomos tiek asmenims, tiek valstybėms. Tam, kad būtų galima pritaikyti sankcijas, yra sukuriami sankcijų komitetai, kurie yra atsakingi už

¹⁰⁸ JT Chartija. VI skyrius. Taikūs ginčų sprendimas. 33 straipsnis. <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.DD12C52B498E>> [Žiūrėti 2016-02-29].

¹⁰⁹ Oficialus JT interneto puslapis. Sanctions. <<https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/information>> [Žiūrėti 2016-02-29].

¹¹⁰ Oficialus LR URM interneto puslapis. Galiojančios tarptautinės sankcijos. <<http://www.urm.lt/sankcijos>> [Žiūrėti 2016-03-14].

sankcij skyrim ir sankcij režimus. Nuo 1966 m. ST suk r 26 sankcij režimus. Šiuo metu veikia 15 sankcij režim ir komitetai, kuri pagrindinis tikslas palaikyti politin proces konfliktuojaniose valstyb se, užtikrinti atomini ginkl neplatinim ir kovoti prieš terorizm¹¹¹. Visi veikiantys sankcij komitetai ir j k rimo metai, bei priimt rezoliucij skai ius pateikiamos antroje lentel je. Pagal 2 lentel s duomenis galime matyti, kad iš šiuo metu veikian i sankcij režim seniausias yra Eritr jos ir Somalio, kuris veikia nuo 1992 met . Paskutinis sankcij komitetas buvo kurtas 2015 metais – Piet Sudano sankcij komitetas.

ST išskiria penkis sankcij tipus, kuriuos galima taikyti: diplomatin s sankcijos, kelioni draudimai, turto šaldymas, ginkl embargas ir preki eksporto bei importo draudimas¹¹².

Diplomatin s sankcijos – tai viena ribojan i diplomatin i priemoni , kai: 1) yra nutraukiami diplomatiniai santykiai su konflikto valstybe¹¹³; ir 2) diplomatinio personalo sumažinimas sankcijas pritaikant iai valstybei arba sumažinant diplomat atstovavimo lyg¹¹⁴ (išsiun iant ambasadori ir paliekant atstovauti žemesnio rango diplomat). Nors tai yra vienos iš dažniausiai naudojam priemoni , ta iau reikia pripažinti, jos turi mažiausi efekt konflikto dinamikai¹¹⁵. Galima teigti, kad ST dažniausia pradeda nuo švelnesni sankcij , t. y. diplomatin i ir pama ius, jog jos neveikia, pereina prie kit , kurios gali paveikti konflikto eig . Yra daug sankcij režim , kur buvo pritaikytos diplomatin s sankcijos, jos buvo taikomos tiek valstyb ms, tiek nevalstybiniam subjektams, tiek atskiroms sukil li grup ms. Kaip vien iš pavyzdži galima pateikti Sudanui pritaikytas sankcijas, pagal rezoliucij 1054 (1996)¹¹⁶. Šios rezoliucijos tekstas pareigojo visas valstybes sumažinti savo diplomat skai i ir atstovavimo lyg Sudane, po pasik sinimo Egipto prezident¹¹⁷.

Kelioni draudimai – tai yra vis sankcij režim ypatyb , išskyrus Irako (1518) sankcij režim . Tai reiškia, kad kelioni draudimas yra taikomas visiems šiuo metu veikiantiems sankcij režimams, išskyrus Irako sankcij režim . Kelioni draudimai gali b ti vairi form : 1) draudimas keliauti užsien visiems konflikto šalies pilie iams; 2) draudimas atvykti konflikto šal ; 3) draudimas vykti konflikto šalies teritorijas, kurias kontroliuoja sukil liai; 4) aviacinis draudimas, kuriuo draudžiama atvykti šal ir išvykti iš šalies, taip pat pritaikius šias sankcijas yra draudžiama vykdyti bet koki veikla tos šalies avialinijoms. Kita šio draudimo forma, gali b ti taikoma tik

¹¹¹ Oficialus LR URM interneto puslapis. Galiojan ios tarptautin s sankcijos. <<http://www.urm.lt/sankcijos>> [Ži r ta 2016-03-14].

¹¹² Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Sanctions. <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/special_research_report_sanctions_2013.pdf> [Ži r ta 2016-02-29].

¹¹³ Ten pat.

¹¹⁴ Shaw M. N. International Law, New York: Cambridge University Press, 2008, p. 1248.

¹¹⁵ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Sanctions. <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/special_research_report_sanctions_2013.pdf> p. 10 [Ži r ta 2016-02-29].

¹¹⁶ Ten pat.

¹¹⁷ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council. Resolution 1054 (1996). <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1054\(1996\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1054(1996))> [Ži r ta 2016-03-14].

individualiems asmenims, tačiau yra labai sunkiai sukontroliuojama, nes šiuo metu yra daugiau nei 500 žmonių, kuriems yra pritaikytos sankcijos, skirtinguose sankcijų režimuose¹¹⁸. Pateikiant vien iš pavyzdžių, yra rezoliucija S/RES/1970 (2011), kuria Libijoje buvo pritaikytas kelionių draudimas atitinkamiems asmenimis¹¹⁹. Pagal šią rezoliuciją kelionių draudimas buvo pritaikytas 16 asmenims. Tarp jų patariamajam Libijos diktatoriui, kitiems aukštiejiems pareigūnams, kurie buvo tiesiogiai susiję su M. Gadaffi režimu, taip pat diktatoriaus vaikams ir artimiems giminaičiams¹²⁰. Galima teigti, kad tai tik, iš dalies, naudingos sankcijos, nes labai sunku sukontroliuoti visus kelionių maršrutus, ypač tada, kai draudimas taikomas konkrečioms asmenims.

Turto šaldymas – sankcijos, kurios yra taikomos tiek individams, tiek subjektams. Dažniausiai šio tipo sankcijos yra sskait šaldymas, bandymas nutraukti pinigų srautą sankcionuotiems asmenims ar subjektams. Kaip teigiama, šios sankcijos yra pakankamai veiksmingos, tačiau, susiduriama su tam tikromis problemomis. Vienas iš tikslų pritaikant šias sankcijas yra ne tik šaldyti sskaitas, bet ir kovoti su pinigų plovimu¹²¹, nes dažniausia iš nelegalių pinigų yra finansuojamos tiek teroristinės organizacijos, tiek sukilėliai, tiek valstybių vyriausybės, kuriose vyksta konfliktas. Kaip ir kitos sankcijos yra gana dažnai taikomos ir naudojamos, taip pat ir Libijai, jau minėta rezoliucija 1970 (2011) buvo pritaikytos turto šaldymo sankcijos¹²². Turto šaldymas buvo taikomas 6 asmenims, patariamajam M. Gadaffi ir 5 jo vaikams¹²³.

Ginklų embargas – sankcijų tipas, kai yra draudžiama bet kokia ginklų prekyba su šalimi, kuriai taikomos šios sankcijos. Ginklų embargas gali būti pritaikytas tiek visos šalies mastu, tiek atskiriems asmenims atžvilgiu. Taikant šias sankcijas gali būti uždraustas ginklų eksportas ar importas. Ypatingos ginklų embargo sankcijos yra taikomos Š. Korėjai ir iki 2016 m. buvo taikomos Iranui. Š. Korėjai iki dabar draudžiama sigyti konvencinius ginklus, rang, technologijas ir kitas žaliavas, kurios susiję su atominio ginklo gamyba¹²⁴. Šios sankcijos dar sustiprėjo po to, kai Š. Korėja paskelbė, kad atliko termobranduolinius bandymus¹²⁵. Nors tai pakankamai efektyvios sankcijos,

¹¹⁸ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council. Resolution 1054 (1996). <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1054\(1996\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1054(1996))> [Žiūrėti 2016-03-14].

¹¹⁹ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1970 (2011) Concerning Lybia. <<https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/1970>> [Žiūrėti 2016-02-29].

¹²⁰ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council. Resolution 1970 (2011). <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970(2011))> [Žiūrėti 2016-03-14].

¹²¹ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Sanctions. <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/special_research_report_sanctions_2013.pdf> p. 11 [Žiūrėti 2016-02-29].

¹²² Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1970 (2011) Concerning Lybia. <<https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/1970>> [Žiūrėti 2016-02-29].

¹²³ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council. Resolution 1970 (2011). <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970(2011))> [Žiūrėti 2016-03-14].

¹²⁴ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council. Resolution 1970 (2011). <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970(2011))> [Žiūrėti 2016-03-14].

¹²⁵ Saldžinas V. „Branduoliniai bandymai: ką pasiekė Šiaurės Korėja?“, Delfi.lt, 2016, sausio 6, <<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/branduoliniai-bandymai-ka-pasieke-siaures-koreja.d?id=70038040>> [Žiūrėti 2016-02-29].

tačiau jos turi tam tikrą tikrumą. Pavyzdžiui, ST taikė sankcijas Iranui, tačiau tuo pačiu metu ST nuolatiniškai Rusija sudarino su Iranu sutartis pardavinėti jai raketas¹²⁶. Šis atvejis parodo, kad net pačios nuolatiniškai ST narės nesilaiko rezoliucijomis priimtoms sankcijoms ir savo interesus iškelia aukščiau rezoliucijų.

Prekių importo ir eksporto draudimas – sankcijos naudojamos, kai siekiama uždrausti eksportuoti arba importuoti tam tikras prekes. Išskiriami trys sankcijų režimai, kuriems yra pritaikytas prekių importo ir eksporto draudimas XXI a. 1–2 dešimt.: 1) Tai Dramblio Kaulo Krantui rezoliucija 1643 (2005 m.), kuria pritaikytos sankcijos draudžiančios deimantų eksportą; 2) Š. Korėjai rezoliucija 1718 (2006 m.), kuria draudžiamas prabangos prekių importas iš šios valstybės; ir 3) Somaliui rezoliucija 2036 (2012 m.), kuri draudžia eksportuoti anglis iš šalies¹²⁷. Reikia pažymėti, jog šios sankcijos yra sunkiai gyvendinamos. Pavyzdžiui, dėl draudimų Somaliui, Kenija turi prižiūrėti, kad Somalyje nevyktų anglies eksportas, tačiau pati šalis yra aktyviai sitraukusi į eksportą¹²⁸. Tai tik vienas iš pavyzdžių, kai yra nesilaikoma sankcijų, nes priešingos institucijos netik, kad tam neužkerta kelio, bet prie to ir prisideda (minimo atvejo pavyzdys). Apibendrinant galima teigti, jog sankcijos, kurias taiko ST yra, kaip spaudimo priemonės ir kartu būdai sureguliuoti konfliktą, tačiau ne visada jos yra veiksmingos, nes dažnai jos yra nesilaikoma.

Visos išvadintos sankcijos, kurias pritaiko ST yra, kaip spaudimo priemonės ir kartu būdai sureguliuoti konfliktą, tačiau ne visada jos yra veiksmingos, o dažnai jos yra visai nesilaikoma. Rašant apie sankcijas svarbu paminėti, kad ST yra naudojusi ir galingesnius svertus, jog konfliktas būtų sustabdytas ir būtų užtikrinta taika, vienas iš jų – karinė intervencija konflikto valstybėse.

Karinė intervencija – ST gali suteikti galiojimus vienai ar kelioms valstybėms pulti ar siveržti valstybės agresorės teritorijoms, kad būtų užtikrinta tarptautinė taika ir saugumas. Remiantis JT Chartijos 42 straipsniu, ST „[...] pasinaudodama oro, jūr bei sausumos pajūgomis, gali imtis veiksmų, kurių reikia tarptautinei taikai bei saugumui palaikyti arba atkurti. Tokie veiksmai gali būti demonstracijos, blokada ir kitokios Jungtinių Tautų narių oro, jūr bei sausumos pajūgų operacijos“¹²⁹. ST šie veiksmai gali imtis tik tada, jeigu nepakanka priemonių išvardintų 41 straipsnyje, kur teigiama, kad imtis visų priemonių nesusijusių su ginkluotosios jėgos naudojimu¹³⁰. Remiantis JT Chartijos minėtais straipsniais ST galiojo naudoti ginkluotą jėgą sustabdant arba

¹²⁶ Eisenstadt M., Shaffer B. “Russian S-300 Missiles to Iran: Groundhog Day or Game-Changer”, The Washington Institute, 2015, rugsio 4, <<http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/russian-s-300-missiles-to-iran-groundhog-day-or-game-changer>> [Žiūrėti 2016-02-29].

¹²⁷ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Sanctions. <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/special_research_report_sanctions_2013.pdf> p. 11 [Žiūrėti 2016-02-29].

¹²⁸ Ten pat, p. 11.

¹²⁹ JT Chartija. VII skyrius. Veiksmai, kai kyla grėsmė taikai, ji pažeidžiama ar vykdomi agresijos aktai. 42 straipsnis. <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.DD12C52B498E>> [Žiūrėti 2016-02-29].

¹³⁰ Ten pat.

atstumiant vienos valstybės agresiją prieš kitą¹³¹. Istorijoje yra du atvejai, kada ST pareigojo valstybes naudoti karinę intervenciją – 1950 m. Korėjos karo ir 1990 m. Irako agresijos prieš Kuveitą atvejais¹³². Tam, jog 1950 m. ST suteiktas mandat karinei intervencijai, lėmė tam tikros aplinkybės. Pirmiausia, tuo metu Sovietų Sąjunga boikotavo ST ir kai buvo pateikta rezoliucija dėl intervencijos, tiesiog fiziškai nebuvo žmogaus, kuris galėtų ją vetuoti¹³³. Kitas svarbus aspektas, P. Korėja tuo metu buvo silpnesnė už Š. Korėją ir pralaimėjo karą, todėl JAV sikišimas buvo būtinas, nes Š. Korėja taip pat gaudavo karinę pagalbą iš savo sąjungininkų Sovietų Sąjungos ir Kinijos Liaudies Respublikos. Dar vienas svarbus dalykas – tuo metu ST nuolatiniams nariams vietą užėmė Kinijos Respublika (dabartinis Taivanas)¹³⁴, kuri nevetavo šios rezoliucijos. Irako agresijos prieš Kuveitą atveju buvo priimtos net kelios rezoliucijos, kurias pareigojo Irakas nedelsiant nutraukti agresiją prieš Kuveitą. Nesilaikant šios rezoliucijos, 1990 m. rugpjūčio 25 d. buvo priimtas sprendimas panaudoti ginkluotąsias pajėgas. Vėliau buvo priimtos rezoliucijos dėl karo veiksmų nutraukimo ir žalos atlyginimo Kuveitui¹³⁵. Per 1990 metus buvo priimta iš viso 12 rezoliucijų dėl šio konflikto¹³⁶.

Šiuo metu, kai ST yra pasidalinusi dvi P3 ir P2 valstybių grupes, sunku tikėtis, jog karinė intervencija gali būti panaudota sprendžiant konfliktą. Didelis tikimybė, kad pasiūlytus karinės intervencijos galimybes, rezoliucija tiesiog būtų vetuota vienos iš nuolatinių ST narių, dėl jos interesų konflikto valstybėje.

Taikos palaikymo operacijos (angl. peacekeeping operations) – jų „[...] tikslas yra sustabdyti, sumažinti, užbaigti konfliktą tarp valstybių ar valstybių viduje arba užkirsti kelią tokiam konfliktui, sikišant nešališkai trečiajam šaliai (JTO)“¹³⁷. Tai yra viena iš efektyviausių priemonių konfliktuojančiose valstybėse pasiekti taiką arba bent stabilumą, padedant taikdarius. Svarbu, jog taikos palaikymo operacijos gali vykti tik ten, kur yra užtikrinamas viso personalo ir taikdarius saugumas. Taikos palaikymo operacijos gali būti pradėtos vykdyti tik priėmus ST rezoliuciją, kuri nustato operacijos mandatą ir dydį¹³⁸. Kaip jau buvo rašyta 1 darbo skyriuje, šiuo metu JT

¹³¹ Oficialus JT interneto puslapis. Frequently Asked Questions. <<http://www.un.org/en/sc/about/faq.shtml#measures>> [Žiūrėti 2016-02-29].

¹³² Ten pat.

¹³³ Interneto puslapis history.com. Soviets boycott United Nations Security Council. <<http://www.history.com/this-day-in-history/soviets-boycott-united-nations-security-council>> [Žiūrėti 2016-03-15].

¹³⁴ Autorius nenurodytas. „Oct. 25, 1971 | People’s Republic of China In, Taiwan Out, at U.N.“, The New York Times, 2011, spalio 25, <http://learning.blogs.nytimes.com/2011/10/25/oct-25-1971-peoples-republic-of-china-in-taiwan-out-at-un/?_r=0> [Žiūrėti 2016-03-15].

¹³⁵ Žalimas D., Žaltauskaitė-Žalimienė S., Petrauskas Z. ir kt. Tarptautinės organizacijos, Vilnius: Justitia, 2001, p. 293.

¹³⁶ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Resolutions. <<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1990.shtml>> [Žiūrėti 2016-03-15].

¹³⁷ Žalimas D., Žaltauskaitė-Žalimienė S., Petrauskas Z. ir kt. Tarptautinės organizacijos, Vilnius: Justitia, 2001, p. 291.

¹³⁸ Oficialus JT interneto puslapis. Rule of the Security Council <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/rolesc.shtml>> [Žiūrėti 2016-02-29].

vykdo 16 taikos palaikymo operacij , iš kuri daugiausia, net 9 vykdomos Afrikos žemyne¹³⁹. Reikia pažymėti, jos šios priemonės taikymas turi ir negatyvius aspektus. Pavyzdžiui, JT taikdariai yra patekę ne vieną skandalą susijusį su nepilnamečių išnaudojimu, seksualiniais ir kitais nusikaltimais. Šie faktai pasitvirtino Afrikos valstybėse, kur vyksta taikos palaikymo operacijos¹⁴⁰.

JT Ambasadorių kelionės – šias keliones, vizitus konfliktuojančioms šalims tikrai galima pavadinti labai svarbia spaudimo priemone, kuri prisideda prie konflikto sprendimo arba jo sureguliuavimo. 2015 m. kovo mėn. vyko viena iš tokių vizitų. ST ambasadoriai aplankė Centrinę Afrikos Respubliką (toliau – CAR), Burundį ir Afrikos Sąjungos pagrindinį biurą. Vizito tikslas CAR buvo susitikti su vietos politikais, pažiūrėti, kaip sekasi ruošti artėjantiems prezidento rinkimams. Pagrindinis kelionės tikslas Burundį buvo išsiaiškinti ar šalies prezidentas Pierre Nkurunziza ketina siekti trejų kadencijos¹⁴¹, nes tai gali pakurstyti didelius neramumus valstybėje. Kaip teigia 1 ekspertas, šiems vizitams yra rengiamasi iš anksto, specialiai pasirenkama tokia data, kuri sutaptų su kokiuo nors svarbiu vykiu toje šalyje¹⁴². Pavyzdžiui, Burundžio atveju buvo daromas spaudimas, kad prezidentas atsisakytų kandidatuoti trejai kadencijai. Eksperto nuomone, tai yra didžiulis spaudimo priemonė konfliktuojančioms šalims: „[...] o kai tavo šalis atvyksta 15 ST ambasadorių ir tu sėdi su jais prie derbų stalo, natūralu, kad spaudimas yra didelis ir tu jiems turisi kažkiek nusileisti“. Kitas dalykas, kaip teigia 1 ekspertas, tai yra desperatiškas paties ST bandymas kažką pakeisti konflikte¹⁴³.

Apibendrinant galima teigti, jog ST spręsti konfliktus gali vairiomis priemonėmis, nuo karinės intervencijos iki ambasadorių vizito konfliktuojančioms šalims. Nors ST ir deda daug pastangų sureguliuoti vykstančius konfliktus pasaulyje, tačiau tai pavyksta ne visada. 1 ekspertas teigia, kad per du metus, kai Lietuva buvo ST nenuolatine narė, beveik pavyko išspręsti tik du konfliktus Sierra Leone ir Liberijoje¹⁴⁴. Anot eksperto, pagrindinis to priežastys, jog „[...] konfliktas išsiskverpė, atsirado kažkokios tai institucijos, kurios mums prievartos monopolijos. Toliau atsirado policija, kariuomenė, valdžia ir visuomenė, taip tie konfliktai užsidarė“¹⁴⁵. Galima teigti, jog konfliktų sprendimas yra labai ilgas ir varginantis procesas, kurio sprendimas susideda iš daugelio dedamųjų, tačiau galima pabrėžti, jog kol svarbiau už konflikto sprendimą yra ST narių interesai, tol konflikto sprendimas arba sureguliuavimas yra mažiau tikėtinas ir ribojamas. Šiuo atveju reikia išskirti, kad

¹³⁹ Oficialus JT interneto puslapis. What is peacekeeping. <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/current.shtml>> [Žiūrėti 2016-03-16].

¹⁴⁰ Sieff K. “U.N. says some of its peacekeepers were paying 13-year-olds for sex”. The Washington Post, 2016, sausio 11, <https://www.washingtonpost.com/world/africa/un-says-some-of-its-peacekeepers-were-paying-13-year-olds-for-sex/2016/01/11/504e48a8-b493-11e5-8abc-d09392edc612_story.html> [Žiūrėti 2016-02-29].

¹⁴¹ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. Chronology of Events. Central African Republic. <<http://www.securitycouncilreport.org/chronology/central-african-republic.php?page=all&print=true>> [Žiūrėti 2016-03-02].

¹⁴² Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

¹⁴³ Ten pat.

¹⁴⁴ Ten pat.

¹⁴⁵ Ten pat.

dažniausia yra atsižvelgiama ne nenuolatini, o nuolatini nari interesus, todėl dažnai kyla klausimas ar nuolatinis narys turi daugiau galios ST, priimant sprendimus. Taip pat galima išskirti vieną pastebėjimą, kad daugiausia taikos palaikymo operacijų vyksta Afrikos žemyne, ir konfliktai per pastaruosius penkis metus taip pat daugiausia prasidėjo šiame žemyne.

2.3 Nuolatini ir nenuolatini nari santykis ir jų galia priimant sprendimus

Nuolatiniai ST nariai – yra penkios valstybės, kurios ST yra nuolatos, dar vadinamos P5, tai JAV, Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Rusija ir Kinija. Šios penkios valstybės turi veto teisę. D. Žalimas teigia, jog veto teisė šioms valstybėms suteikta, todėl, kad „[...] tai yra didžiausios pasaulio valstybės, Antrojo pasaulinio karo nugalėtojos, be kurių susitarimo ir vieningumo dalyvavimo ne manoma išspręsti taikos ir saugumo palaikymo klausimų“¹⁴⁶. Nenuolatinis ST narys – sudaro dešimt narių, kurios ST yra išrenkamos dvejų metų kadencijai. Kasmet išrenkant po penkis naujus narius. Nenuolatini narių vietos yra paskirstytos pagal geografinį principą, penkios vietos priklauso Afrikos ir Azijos, po dvi vietas – Lotynų Amerikos, Vakarų Europos ir kitoms valstybėms, viena vieta – Rytų Europos regionui¹⁴⁷.

Remiantis JT Chartijos 27 straipsnio 1 punktu, kiekviena ST narė turi po vieną balsą¹⁴⁸, tai reiškia, jog nėra skirtumo ar ji yra galingiausia ar pati silpniausia pasaulio valstybė. To paties straipsnio 2 skyrius teigia, kad priimti sprendimui reikalingi 9 balsai, surinkus mažiau balsų sprendimas nėra priimamas¹⁴⁹. 11 ekspertas teigia, kad „kiekviena ST narė gali siūlyti savo rezoliucijas, PRST, gali nesutikti su jais, teikti savo pastabas, bet kuriai valstybei ir daryti visus kitus veiksmus, kaip ir kitos ST narės“¹⁵⁰. Tačiau reikia pažymėti, jog visiškai lygybė nėra užtikrinama, priimant sprendimus ST, nes nuolatinis narys turi veto teisę. Naudojamosios šia teise, jos gali blokuoti bet kurį ST sprendimą. Be to, norint priimti sprendimą, pasak 11 eksperto, būtina susiderinti su visomis nuolatinėmis narėmis. Jis teigia, jog Lietuva 2015 m. gegužės mėn. per pirmininkavimą ST inicijavo dvi rezoliucijas dėl žurnalistų saugumo ir šaulių ginklų, kurios buvo priimtos. Rezoliucijų tekstus Lietuvos atstovai pradėjo derinti, tiek su savo sąjungininkais, tiek su kitomis valstybėmis daugiau nei prieš pusmetį nuo pirmininkavimo pradžios. Kitas pavyzdys, kad nuolatinis narys turi daugiau galios priimant sprendimus gali būti JAV ir Rusijos pasiūlyta rezoliucija dėl Sirijos (S/RES/2254 (2015)), kuri buvo pristatyta balsavimui beveik procedūrai ir

¹⁴⁶ Žalimas D., Žaltauskaitė-Žalimienė S., Petrauskas Z. ir kt. Tarptautinės organizacijos, Vilnius: Justitia, 2001, p. 289.

¹⁴⁷ Oficialus JT interneto puslapis. Elections of five non-permanent members of the Security Council. <http://www.un.org/en/ga/62/plenary/election_sc/bkg.shtml> [Žiūrėti 2016-03-02].

¹⁴⁸ JT Chartija. Viena skyrius. Balsavimas. 27 straipsnis. <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.DD12C52B498E>> [Žiūrėti 2016-03-04].

¹⁴⁹ Ten pat.

¹⁵⁰ Interviu su 11 ekspertu. 2016-02-26.

tiesiai ST sal je priimta¹⁵¹. Tai tik vienas iš pavyzdži , rodan i , kad nuolatin s nar s turi daugiau galios nei nenuolatin s. Kaip teigia ekspertas, „kartais tu tiesiog turi susitaikyti su didži j valstybi spaudimu, nes pasekm s gali b ti didesn s, sugalvojus parodyti principus ir balsuoti kitaip, nei tavo s jungininkai“. Ta iau, l ekspertas, nurodo ir vien nenuolatin i nari pranašum – „kai kurie klausimai yra tiesiog per sunk s P5, tada atsiranda niša nenuolatin ms nar ms pateikti rezoliucijas ir pasiekti sprendimus“¹⁵².

Daug, kas kalba apie ST reform , ta iau kol kas joki veiks m n ra imamasi, pagrindin s diskusijos vyksta d l veto teis s naudojimo, kur turi nuolatin s ST nar s. Taip pat labai svarbus yra ST nari skai iaus didinimas, atsižvelgiant dabartin tarptautin sistem ir JTO nari skai i . Kaip teigiama N. Gordon straipsnyje „Pathways to Security Council Reform“, joki reform ST nebuvo nuo 1965 met , kai ST nari skai ius buvo padidintas nuo 13 iki 15 nari . Šiuo atveju reikia pasakyti, kad tuo metu JT priklaus 113 nari ¹⁵³, šiuo metu JT sudaro 193 valstyb s. Jeigu ži rint tai proporciškai, logiška, jog ST tur t pl stis, ta iau, kaip teigia ekspertas nari skai iaus padidinimas „nepagerint , o tik pablogint sprendim kokyb ir jeigu vykt reforma, ST gali pavirsti forumu, kuris tapt ne toks efektyvus ir b t panašus Žmogaus teisi taryb , kur priimamos rezoliucijos, kuri niekas ne gyvendina“¹⁵⁴. Dar svarbesnis klausimas, veto teis s nenaudojimas, ypa tapo aktualus, kai Rusija ir Kinija blokavo rezoliucijas d l Sirijos. Vienas pirm j ženkl , kad reformos gali pajud ti, buvo Franc zijos pasi lymas nesinaudoti veto teise balsuojant d l humanitarini rezoliucij ¹⁵⁵. Ta iau kol kas tai tik ir lieka pasi lymais, o ekspertas š Franc zijos pasi lym vadina propaganda, teigdamas, kad veto teis s ST nuolatin s nar s niekada neatsisakys¹⁵⁶. Svarbu išskirti ir nuomon , kuri autoriai išreiškia straipsnyje „Security Council Reform: a New Veto for a New Century?“ . Jie teigia, jog P5 naudamos veto ne tik turi siekti savo nacionalini interes , bet ir atsižvelgti tarptautin s bendruomen interesus, tam, kad b t užtikrinta tarptautin taika ir saugumas¹⁵⁷.

Apibendrinant š poskyr galima teigti, jog: 1) remiantis eksperto patirtimi, nuolatin s nar s ST turi daugiau galios už nenuolatin es; 2) taip pat ST nar s turi veto teis , kuri gali naudoti bet kada ir blokuoti visas ST rezoliucijas; 3) taip pat reikia išskirti, jog tarptautin je arenoje yra ilg laik diskutuojama apie ST reformas, tiek d l veto teis s naudojimo, tiek d l ST nari skai iaus,

¹⁵¹ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

¹⁵² Ten pat.

¹⁵³ Gordon N. Pathways to Security Council Reform, New York, 2014, p.8. <http://csnu.itamaraty.gov.br/images/pathways_sc_reform_final.pdf> [Ži r ta 2016-03-16].

¹⁵⁴ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

¹⁵⁵ Gordon N. Pathways to Security Council Reform, New York, 2014, p.8. <http://csnu.itamaraty.gov.br/images/pathways_sc_reform_final.pdf> [Ži r ta 2016-03-16].

¹⁵⁶ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

¹⁵⁷ Ruys T. & Wouters J. Security Council Reform: a New Veto for a New Century? Institute for International Law, K.U. Leuven, 2001, p. 34-35.

tačiau joki realūs veiksmai kol kas nėra imami. Kaip teigia ekspertai, tai gali ir likti tik diskusijomis, nes pačių ST nuolatinių narių nėra suinteresuotos ST reformomis.

3 NUOLATINI NARI INTERES IR PRIIMT SPRENDIM D L KONFLIKT SAUGUMO TARYBOJE ATVEJ LYGINAMOJI ANALIZ

Šiame skyriuje analizuojami konfliktai Libijoje, Sirijoje, Ryt Ukrainoje, j priežastys, eiga bei ISIS susik rimo priežastys ir keliamos gr sm s regiono ir pasaulio saugumui. Taip pat analizuojama ir lyginama, koki priemoni buvo imtasi ST d l Libijos, Sirijos, Ryt Ukrainos konflikto atvejais ir d l ISIS keliam gr smi saugumui, t. y. kokiomis priemon mis ir veiksmis buvo bandoma sureguliuoti konfliktus bei tiriami ir lyginami nuolatiniai nari interesai kiekvieno konflikto atveju ir atskleidžiami veiksniai ribojantys konflikt sprendim .

3.1 Karas Libijoje

Neramumai Libijoje prasid jo 2011 m. vasario 15–16 d., kai Libijos kariuomen s paj gos j ga numalšino protestus prieš M. Gadaffi vyriausyb . Taciau po dviej dien protestai atsinaujino ir išplito po vis šal¹⁵⁸. Valstyb je prasid jo susir mimai tarp protestuotoj ir M. Gadaffi lojali paj g . Per kelias dienas visoje Libijoje susir mimai peraugo civilin kar . Vasario 26 d. ST pri m pirm j rezolucij 1970 (2011), kuria pasmerk Libijos vyriausybs veiksmus nukreiptus prieš civilius¹⁵⁹. Prasid jus karui pasikeit dauguma šalies valdžios atstov . Nemažai buvusi režimo šalinink per jo sukil li gretas, kovoti prieš režim . Kovo 17 d. ST pri m dar vien rezolucij 1973 (2011), kuria buvo nustatyta neskraidymo zona virš Libijos teritorijos¹⁶⁰. Kovo 24 dien veiksmus prad jo NATO, kuri palaik Libijos opozicij ir prad jo karo atakas iš oro. Tur dama didel tarptautin s bendruomen s palaikym (JAV, Pranc zijos, Italijos) opozicija greitai nuvert M. Gadaffi režim ir jau spalio 31 d. Nacionalin Pereinamoji Taryba išrinko nauj premjer¹⁶¹. Keturiomis dienomis ankš iau ST pri m dar vien rezolucij , kuria nutrauk neskraidymo zonos draudim Libijoje¹⁶². Nors ir buvo nuverstas diktatorius, kuris vald daugiau nei 40 met , taciau šalyje nuo 2011 m. tebesit sia konfliktas, kaip teigia 2 ekspertas: „nors šalyje ir yra

¹⁵⁸ Autorius nenurodytas. „2011 Libya Civil War Fast Facts“, CNN, 2015, balandžio 1, <<http://edition.cnn.com/2013/09/20/world/libya-civil-war-fast-facts/>> [Ži r ta 2016-03-29].

¹⁵⁹ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council. Resolution 1970 (2011). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20S%20RES%201970.pdf>> [Ži r ta 2016-03-29].

¹⁶⁰ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council. Resolution 1973 (2011). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20S%20RES%201973.pdf>> [Ži r ta 2016-03-29].

¹⁶¹ Autorius nenurodytas. „2011 Libya Civil War Fast Facts“, CNN, 2015, balandžio 1, <<http://edition.cnn.com/2013/09/20/world/libya-civil-war-fast-facts/>> [Ži r ta 2016-03-29].

¹⁶² Oficialus ST interneto puslapis. Security Council. Resolution 2016 (2011). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20S%20RES%202016.pdf>> [Ži r ta 2016-03-29].

vykdoma JT taikos palaikymo operacija (UNSMIL), tačiau pati valstybė yra žlugus. Libijoje šiuo metu yra dvi vyriausybės, kurios viena kitos nepripažįsta, taip pat šalyje kovoja daugybė grupuočių, kurios yra susijusios tiek su buvusia valdžia, tiek su opozicija¹⁶³. Verta paminėti ir tai, jog nors ir NATO padėjo nuversti Libijos diktatorių, tačiau dėl NATO atakų vyko susiskaldymas pačios organizacijos viduje. Dėl pagalbos opozicijai labai priešinosi Turkija ir Vokietija, o pastaroji 2011 metais buvo nenuolatine STT nare per balsavimą dėl 1973 rezoliucijos susilaikė¹⁶⁴. Anot E. Gailino, tam didelį taką padarė prieš tai vykusios intervencijos Afganistan ir Irak, kur nuvertus buvusią valdžią, demokratiniai procesai vystosi labai sunkiai¹⁶⁵. Išskiriant priežastis, kodėl karas prasidėjo, galima paminėti, jog viena iš jų buvo, jog kilo neramumai ir protestai prieš autoritarinius režimus ir kitose Artimųjų Rytų valstybėse, kurie vėliau gavo „Arabų pavasario“ pavadinimą. Be to, mažiau nei poros mėnesiai neramumai apėmė ir Libiją¹⁶⁶. Žinoma, svarbiausia priežastis, kuri išskiria ir M. Bhardwaj, yra tironiškas režimas, kuris valdė 42 metus, demokratijos nebuvimas, žmogaus teisių negebėjimas, ekonominės problemos. Nors ir buvo skiriama daug pinigų vairioms socialinėms programoms, tačiau viską kontroliavo M. Gadafi, jo šeima ir su juo susiję žmonės, ko pasakoje kilo nepasitenkinimas diktatoriška valdžia¹⁶⁷. Kaip viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl šalyje vis dar vyksta neramumai, 2 ekspertas išskiria, jog: „Libija yra labai turtinga savo išteklių, todėl šalyje tarpusavyje kovojančios grupuotės labai rimtai kovoja visus Libijos uostus, kad užturėtų prekybą nafta ir gautų finansinį paramą“¹⁶⁸. Galima teigti, kad nors diktatoriška valdžia ir buvo nuversta pakankamai greitai ir prie to nemažai prisidėjo tarptautinė bendruomenė, tačiau, kol kas šalyje dar vyksta konfliktai ir padėtis yra nerami, todėl pasiekti taiką gali užtrukti ne vienus metus.

3.2 Karas Sirijoje

Protestai Sirijoje prasidėjo dar anksčiau nei Libijoje, tačiau vyriausybės prieš sukilėlius mėsinę jėgų panaudojimo kovo 15 d., todėl tai yra laikoma konflikto pradžia. Konfliktas vadinamas

¹⁶³ Interviu su 2 ekspertu. 2016-03-16.

¹⁶⁴ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Approves 'No-Fly Zone' over Libya, Authorizing 'All Necessary Measures' to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions. <<http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm>> [Žiūrėti 2016-04-10].

¹⁶⁵ Gailinas E. Arabų sukilimai ir Vakarų saugumo interesai: žvilgsnis iš Lietuvos. Lietuvos metinė strateginė apžvalga 2011–2012, 10 tomas, 2012, p. 22–23. <<http://www.lka.lt/lt/mokslines-veiklos/leidiniai/lietuvos-metinese-strategine-apzvalga.html>> [Žiūrėti 2016-04-10].

¹⁶⁶ Blight G., Pulham S., Torpey P. „Arab spring: an interactive timeline of Middle East protests“, The Guardian 2012, sausio 5, <<http://www.theguardian.com/world/interactive/2011/mar/22/middle-east-protest-interactive-timeline>> [Žiūrėti 2016-03-29].

¹⁶⁷ Bhardwaj M. Development of Conflict in Arab Spring Libya and Syria: From Revolution to Civil War. The Washington University International Review, 2012, Spring, Vol 1 p. 82.

¹⁶⁸ Interviu su Ekspertu 2. 2016-03-16.

krūviniausiu „Arab pavasario“ sukilimu ir t siasis iki dabar¹⁶⁹. Analizuojant, kod l kilo konfliktas, galima išskirti tas pa ias priežastis, kaip ir Libijos konflikto atveju. Svarbiausia priežastis, ilgus metus valdantis diktatorius, kuris valdži paveld jo iš savo t vo, valdžiusio šal 30 met . Iki 2016 m. al-Asad šeima Sirij valdo jau 46 metus¹⁷⁰. Taip pat didel žmoni nepasitenkinim k l žmogaus teisi pažeidimai bei bloga šalies ekonomin pad tis, nors valdžia steng si imtis tam tikr reform , kad pagerinti Sirijos gyventoj gyvenim , ta iau dažniausiai tai buvo orientuota režim palaikan ius pilie ius¹⁷¹. Reikia išskirti ir tai, kad diktatorius priklaus religiniai alavit mažumai, tod l ir tai pakurst neramumus šalyje. Kita priežastis, kuri paskatino neramumus Sirijoje buvo tai, jog tuo pa iu metu vyko neramumai visame Artim j Ryt regione, t. y. prasid jo vadinamasis „Arab pavasaris“. Taip pat reikia pažym ti, kod l al-Asado režimas dar n ra nuverstas, o M. Gadaffi buvo nuverstas per pakankamai greit laik . Priežas i yra kelet . Pirma priežastis yra tai, jog Libijos konflikte viskas buvo aišku nuo pat pradži , režimo paj gos kovojo su opozicija, kuri palaik Vakar valstyb s ir NATO antskrydži d ka pavyko nuversti režim . Sirijos atveju viskas yra daug sud tingiau d l skirting konflikt dalyvi tiksl :

a) al-Asado režimo ir jo s junginink – Sirijos armija, Sirijos nacionalin s gynybos paj gos – tikslas išlaikyti esam režim ; Irano ginkluot paj g , vadovaujam generolo Q. Soleimani, tikslas pad ti kovoti režimui ir sustiprinti Irano, kaip regionin s galios pozicij ; teroristin s organizacijos Hezbollah tikslas palaikyti tiek režim , tiek Iran ¹⁷²; ir Rusijos, prad jusios antskrydžius 2015 m. rugs jo m nes , tikslas išlaikyti esam režim ¹⁷³. Reikia pažym ti, jog Rusija Sirijos režim r m viso konflikto metu, ta iau oficialiai konflikte prad jo dalyvauti tik nuo 2015 m. rugs jo m n.

b) opozicijos – Laisvoji Sirijos armija palaikoma JAV, Turkijos, Saudo Arabijos, Kataro ir kit Vakar šali – pagrindinis tikslas nuversti režim ir sukurti demokratin valstyb ; Atskir sukil li grupi – tarp kuri dominuoja kurdai Sirijos šiaur s rytuose – tikslas kovoti su islamistais ir gauti autonomij Sirijos valstyb je; ir

c) teroristini organizacij – ISIS, Al-Nusra, Islamo Frontas – pagrindinis tikslas nugal ti režim ir v liau sukurti islamišk valstyb Sirijos ir Irako teritorijoje¹⁷⁴.

¹⁶⁹ Bhardwaj M. Development of Conflict in Arab Spring Libya and Syria: From Revolution to Civil War. The Washington University International Review, 2012, Spring, Vol 1 p. 84.

¹⁷⁰ Autorius nenurodytas. „Syrian Civil War Fast Facts“, CNN, 2015, lapkri io 6, <<http://edition.cnn.com/2013/08/27/world/meast/syria-civil-war-fast-facts/>> [Ži r ta 2016-03-30].

¹⁷¹ Bhardwaj M. Development of Conflict in Arab Spring Libya and Syria: From Revolution to Civil War. The Washington University International Review, 2012, Spring, Vol 1 p. 85.

¹⁷² Friedland E. Who's Who in the Syrian Civil War. The Clarion Project, 2014. <<https://www.clarionproject.org/sites/default/files/Clarion%20Project%20Syrian%20Civil%20War%20Factsheet.pdf>> [Ži r ta 2016-03-30].

¹⁷³ Autorius nenurodytas. „Syria profile - Timeline“, BBC News, 2016, kovo 29, <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14703995>> [Ži r ta 2016-03-30].

¹⁷⁴ Friedland E. Who's Who in the Syrian Civil War. The Clarion Project, 2014. <<https://www.clarionproject.org/sites/default/files/Clarion%20Project%20Syrian%20Civil%20War%20Factsheet.pdf>> [Ži r ta 2016-03-30].

Reikia pažymėti, jog didžiąją valstybių palaikymas skirtingoms konfliktų pusėms, taip pat teroristinių organizacijų dalyvavimas kare apsunkina šio konflikto sureguliuojimo galimybes.

Antra priežastis, kodėl konfliktas taip ilgai užsitęsė – tai, jog skirtingai nuo Libijos konflikto, kai JT ST priėmė kelias rezoliucijas, nukreiptas prieš M. Gadafi režimą, Sirijos atveju to nebuvo padaryta. Kaip teigia 1 ekspertas, „po Libijos karo Rusija ST viską, kas susiję su Sirija, tiesiog blokuoja, jeigu tai nukreipta prieš al-Asado režimą. Rusija tai teisina dabartine padėtimi Libijoje. Ji nesikišo Libijos karui bei nevetavo ST rezoliucijų ir po NATO antskrydžių nuvertus režimą, tačiau situacija šalyje vis tiek yra karo stovyje, todėl Rusija teigia, jog siekia, kad taip nevyktų ir Sirijoje¹⁷⁵.

2015–2016 m., kai režimą pradėjo oficialiai remti Rusija buvo pasiekta tam tikra pergalė, 2016 m. kovo 28 d. iš ISIS buvo atkovotas Sirijos miestas Palmiras¹⁷⁶. Šiuo metu spręsti, kuri konfliktų pusė pasieks pergalę yra sunku prognozuoti.

3.3 Rytų Ukrainos karinis konfliktas

Aptariant Rytų Ukrainos konflikto priežastis reikia išskirti kelius esminius faktus, nuo ko šis konfliktas prasidėjo, kaip jis vystėsi ir kokioje stadijoje dabar yra. Pirmieji neramumai prasidėjo 2013 m. Kijeve Maidano protestais. Jie buvo nukreipti prieš Prezidento V. Janukovičiaus užsienio ir vidaus politiką. Protestuotojai pagrindiniai reikalavimai buvo, jog pradėti integraciją ES ir NATO bei sumažinti didelę korupciją valdžioje¹⁷⁷. 2014 m. vasario 20 d. Kijeve per protestus buvo nužudyta 88 žmonės. Tuo pačiu metu Rusija okupavo Krymo pusiasalį ir prasidėjo neramumai Rytų Ukrainos miestuose. Donecko ir Luhansko miestų kontrolę perėjo prorusiškam sukilėliams, kurie juos kontroliuoja iki dabar¹⁷⁸. Kaip ir buvo minėta, konfliktas prasidėjo nuo protestų, siekiant pakeisti valdžią, tačiau valdžia buvo išrinkta nauja, o konfliktas vis tiek yra eskaluojamas, nors ir yra pasiektos paliaubos. Tam yra kelios priežastys ir visos jos susijusios su nuolatine ST nare Rusija:

1) Rusija ir toliau palaiko separatistus, kurie yra užėmę valdžią Donecko ir Luhansko regionuose. Rusija šiuos sukilėlius remia viso konflikto metu, nors tai ir neigiamai, tačiau – daug faktų, rodančių šios šalies dalyvavimą konflikte;

¹⁷⁵ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

¹⁷⁶ Evans D. „Islamic State driven out of Syria’s ancient Palmyra city”, Reuters, 2016, kovo 28, <<http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-palmyra-idUSKCN0WT04R>> [Žiūrėti 2016-03-30].

¹⁷⁷ Gienger G., Kuehnast K., Van Metre L. The Ukraine-Russia Conflict. United States Institute of Peace, 2015, Kovas, p. 4. Interneto nuoroda: <<http://www.usip.org/sites/default/files/SR366-The-Ukraine-Russia-Conflict.pdf>> [Žiūrėti 2016-03-30].

¹⁷⁸ Autorius nenurodytas. „Ukraine crisis: Timeline”, BBC News, 2014, lapkričio 13, <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26248275>> [Žiūrėti 2016-03-30].

2) visi bandymai, kaip nors spręsti konfliktą ST yra blokuojami tos pačios Rusijos, kuri turi veto teisę ir vetuoja visus pasiūlymus dėl konflikto sureguliuavimo. Nuo Ukrainos krizės pradžios Rusija jau yra vetavusi dvi rezoliucijas dėl Ukrainos konflikto, viena iš jų buvo dėl MH17 numušimo¹⁷⁹, kita – dėl Ukrainos teritorinio integralumo¹⁸⁰.

Šiuo metu situacija Ukrainoje nėra tokia tempta, kaip prieš dvejus metus, pagrindinė priežastis Ukrainos ir separatistų 2015 m. vasario 12 d. pasirašyti Minsko susitarimai, kuriais buvo pasiektos paliaubos¹⁸¹. Tai yra 13 punktų dokumentas, kuris taip pat buvo tvirtintas ir ST rezoliucija S/RES/2202 (2015)¹⁸². Pagrindinis Minsko susitarimų esmė yra nutraukti bet kokius karinius veiksmus Rytų Ukrainos regione, atitraukti karinę techniką, taip pat paleisti karo belaisvius, suteikti humanitarinę pagalbą, taip pat pradėti Ukrainos decentralizaciją¹⁸³. Bet logiška galvoti, jog ši rezoliucija turėtų prisidėti prie konflikto sprendimo Ukrainoje, tačiau, kaip teigia 2 ekspertas: „tai tapo ginklu Rusijai eskaluoti Minsko susitarimų nevykdymo iš Ukrainos sipareigojimų pusės, nes nesilaikoma paliaubų punkto dėl Konstitucijos keitimo ir šalies decentralizacijos“. 2 eksperto teigimu, pagrindinis Rusijos tikslas – „šaldyti šį konfliktą, kaip konfliktus Moldovoje ar Gruzijoje, kad būtų sutrukdyta Ukrainai tapti ES ir NATO nare“¹⁸⁴. Galima pritarti 2eksperto nuomonei ir daryti išvadą, kad Rusija dės visas pastangas, jog šis konfliktas kuo ilgiau nebūtų išspręstas nei ST, nei kituose formatuose.

3.4 Islamo valstybės susikūrimas ir grėsmės saugumui

Islamo valstybės / ISIS konfliktas skiriasi nuo kitų darbe nagrinjamų konfliktų. Pirmiausia reikia išskirti tai, kad tai yra teroristinė organizacija, kurios pagrindinis tikslas sukurti islamišką kalifatą. Apie šią organizaciją pasaulis sužinojo 2014 m. vasarą, kai ISIS užėmė dideles teritorijas Sirijoje ir Irake¹⁸⁵. Islamo valstybės išsiskiria tuo, kad savo tikslą siekia brutaliais būdais, dėl šios priežasties ji ir atsiskyrė nuo savo pirmtakės teroristinės organizacijos Al-Qaida. 2004 m. Al-Qaida

¹⁷⁹ Rusijos remiami separatistai 2014 m. liepos 17 d. numušė lėktuvą su 298 keleiviais ir gulos nariais. Lėktuvas iš Nyderlandų per separatistų kontroliuojamą teritoriją skrido Malaizijai, tačiau buvo numuštas. Nors Rusija ir teigė, kad lėktuvą numušė Ukrainos kariai, tačiau daugybė tyrimų rodo priešingai.

¹⁸⁰ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council – Veto List. <<http://research.un.org/en/docs/sc/quick/veto>> [Žiūrėti 2016-03-30].

¹⁸¹ Moftah L. „Minsk Ceasefire Deal: Full Text Of Agreement Between Russia, Ukraine, Germany And France“, IBTimes, 2015, vasario 12, <<http://www.ibtimes.com/minsk-ceasefire-deal-full-text-agreement-between-russia-ukraine-germany-france-1814468>> [Žiūrėti 2016-03-30].

¹⁸² Oficialus ST interneto puslapis. Security Council. Resolution 2202 (2015). <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2202.pdf> [Žiūrėti 2016-03-30].

¹⁸³ Ten pat.

¹⁸⁴ Interviu su ekspertu 2. 2016-03-16.

¹⁸⁵ Autorius nenurodytas. „What Is “Islamic State?”“, BBC News, 2015, gruodžio 2, <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29052144>> [Žiūrėti 2016-03-31].

pradėjo formuoti savo atšak Irakė iš kurios susikūrė ISIS¹⁸⁶. Skirtingais duomenimis ISIS organizacijoje kovoja nuo 20 000 iki 30 000 kovotojų, nemažą dalį sudaro užsienio kovotojai atvykę iš kitų valstybių ir prisijungę prie šios teroristinės organizacijos¹⁸⁷.

Pagrindinės grėsmės, kurias kelia ši organizacija yra dvi: 1) nuolatinės teroristinės atakos, nukreiptos prieš civilius visame pasaulyje; ir 2) šios organizacijos veikimas Artimuoju Rytuose regione, kur ISIS stengiasi užimti kuo didesnes teritorijas ir sukurti islamišką kalifatą.

Svarbu paminėti, kad yra sukurta koalicija prieš ISIS Artimuosiuose Rytuose ir jai yra suduodami kariniai smūgiai iš oro, siekiant sunaikinti šią teroristinę organizaciją. Ši koaliciją sudaro daugiau nei 20 pasaulio valstybių, pradedant Vakarų valstybėmis ir baigiant arabų šalimis¹⁸⁸. Šioje koalicijoje taip pat dalyvauja Rusija. Reikia pažymėti, jog svarbu yra kovoti ne tik prieš ISIS Sirijoje ir Irake, tačiau ir apsaugoti kitas valstybes piliečius nuo teroristinių atakų. Per pastaruosius metus ISIS surengė daugiau nei 20 teroristinių atakų visame pasaulyje. Vienas paskutinis išpuolis buvo teroristų vykdyti sprogdimai Briuselio oro uoste ir metro 2016 kovo 22 d. vyko sprogdimai¹⁸⁹. 2015 m. pabaigoje ST priėmė 3 rezoliucijas susijusias su terorizmu, tai rezoliucijos S/RES/2255, S/RES/2253 ir S/RES/2250, kuriose vardinamos ISIS ir kitos teroristinės organizacijos keliamos grėsmės pasaulio saugumui bei nurodomos priemonės, kaip jas neutralizuoti¹⁹⁰.

Apibendrinant galima teigti, jog:

- 1) Libijos ir Sirijos konfliktai prasidėjo dėl tų pačių priežasčių, t. y. dėl šalilg laiką valdžiusi diktatorių ir prasidėjusio „Arabų pavasario“ Artimuoju Rytuose regione;
- 2) Konfliktas Ukrainoje prasidėjo dėl nepasitenkinimo Prezidento V. Janukovičiaus vykdoma užsienio politikos – atsisakymo integracijos Vakarų – bei vidaus politikos, ypač didelės korupcijos šalyje. Konfliktas peraugo separatizmą Rytuose Ukrainoje. Ko pasekmė – Rusijos Krymo aneksija ir tebesitęsiantis konfliktas dėl separatizmo Rytuose Ukrainoje. Lyginant konfliktus galima teigti, jog visi konfliktai dėl opozicijos valdžiai yra panašūs, skiriasi konflikto dinamika;
- 3) Visi trys konfliktai tęsiasi iki dabar. Libijoje vyksta neramumai, nes kovoja skirtingos grupuotės dėl valdžios. Sirijos ir Rytuose Ukrainos atvejais, konfliktas vyksta, nes Sirijos režimui ir separatistams Rytuose Ukrainoje remia ir tiesiogiai dalyvauja kariniuose veiksmuose Rusija;

¹⁸⁶ Autorius nenurodytas. „What Is “Islamic State?”“, BBC News, 2015, gruodžio 2, <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29052144>> [Žiūrėti 2016-03-31].

¹⁸⁷ Ten pat.

¹⁸⁸ Mchugh J. „Who Is Fighting ISIS? Map Of US-Led Coalition Campaign After Paris Attacks“, IBTimes, 2015, lapkričio 15, <<http://www.ibtimes.com/who-fighting-isis-map-us-led-coalition-campaign-after-paris-attacks-2185295>> [Žiūrėti 2016-03-31].

¹⁸⁹ Dunand E. „ISIS attacks: A timeline of terror“, CBS News, 2016, kovo 23, <<http://www.cbsnews.com/pictures/isis-attacks-a-timeline-of-terror/>> [Žiūrėti 2016-03-31].

¹⁹⁰ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Resolutions. <<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2015.shtml>> [Žiūrėti 2016-03-31].

4) ISIS atvejis skiriasi nuo kitų konfliktų tuo, kad prieš ISIS keliamas grėsmės kovojama plati tarptautinė koalicija, nes jos keliamos grėsmės traktuojama kaip globalinė grėsmė prieš kuri neutralizavimui turėtų būti sutelktos tarptautinės jėgos.

3.5 Procedūra ir priemonės konfliktams spręsti lyginamoji analizė

Šiame poskyryje pateikiami ir nagrinjami duomenys apie priemones, kuriomis ST spręsdama darbe analizuojamus konfliktus. 3 lentelėje pateikiami duomenys apie tai, kiek dokumentų nuo konflikto pradžios priimtų ST. Daugiausia dėmesio iš visų dokumentų skirta priimtoms rezoliucijoms nagrinėti, nes jos turi didžiausią galią iš trijų lentelėje paminėtų ST dokumentų. Dokumentų ir priemonių analizė pradedama nuo Libijos konflikto, kuris prasidėjo anksčiausiai.

3 lentelė. Priimti ST dokumentai

Konfliktas	Rezoliucijos	PRST	Pareiškimai spaudai	Vetuotos rezoliucijos
Libijos konfliktas	19	1	34	-
Sirijos konfliktas	16	11	38	4
Rytų Ukrainos konfliktas	2	–	6	2
ISIS	4	3	12	–

Šaltinis: Sudaryta darbo autoriaus, remiantis informacija pateikta oficialiame ST interneto puslapyje: <http://www.securitycouncilreport.org/>

Libijos konfliktas. Kaip ir buvo minėta, karas Libijoje prasidėjo 2011 m., nuo konflikto pradžios iki 2016 m. balandžio mėn. ST priimtų 19 rezoliucijų, 1 pirmininko pareiškimų ir 34 pranešimus spaudai. Galima teigti, kad iš visų priimtų rezoliucijų ST paties reikšmingiausias buvo pirmos keturios rezoliucijos, kurios buvo priimtose tik prasidėjus konfliktui 2011 m. ir laikomos svarbiausiomis. Šios rezoliucijos analizuojamos plačiau.

Pirmoji rezoliucija S/RES/1970 buvo priimta 2011 m. vasario 26 d., nepasidėjus nei 2 savaitėms nuo konflikto pradžios, tačiau jau vykstant dideliems neramumams Libijoje¹⁹¹. Už šią rezoliuciją vieningai balsavo visos ST narės¹⁹². Pagal šią rezoliuciją: 1) kurtas Libijos sankcijų komitetas; 2)

¹⁹¹ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Documents for Libya: Security Council Resolutions <http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search.php?ctype=Libya&rtype=Security%20Council%20Resolutions&cbtype=libya&search=%22Security%20Council%20Resolutions%22%20AND%20%22Libya%22&__mode=tag&IncludeBlogs=10&limit=15&page=2> [Žiūrėti 2016-04-11].

¹⁹² Oficialus JT interneto puslapis. Meetings Records. <<http://www.un.org/en/sc/meetings/records/2011.shtml>> [Žiūrėti 2016-04-17].

numatomos ginkl embargo sankcijos šaliai; ir 3) kitos sankcijos – kelioni draudimas ir turto šaldymas Gadaffi šeimai ir jo artimos aplinkos asmenims; bei 4) pareigojo Libij nutraukti bet kokius karinius veiksmus prieš šalies pilieius ir išreikš susirpinimą dėl nuolatini žmogaus teisi pažeidinimų ir smurt prieš Libijos pilieius¹⁹³.

Tačiau Libijos valdžia toliau nenutraukė kar veiksmų, nesustabdė žmogaus teisi pažeidinimų, nesilaikė jiems pritaikyt sankcijų, todėl kovo 17 d. buvo priimta antroji rezoliucija S/RES/1973, kuri laikoma svarbiausia rezoliucija dėl Libijos konflikto. Joje nurodoma: 1) jog Gadaffis turi nutraukti sukilimą puolimą; 2) jog vedamas šaliai ginkl embargo; 3) jog paskelbiama neskraidymo zona virš Libijos; ir 4) jog suteikiama tarptautinei bendruomenei teisė naudoti visas būtinas priemones Libijos civili gyventoj apsaugai užtikrinti¹⁹⁴. Taip pat šia rezoliucija Libijos režimui buvo sustiprintos turto šaldymo ir kelioni draudimai asmenims ir buvo sukurta ekspert komanda, kurios darbas buvo nustatyti sankcijas Libijos režimui ir j palaikantiems asmenims¹⁹⁵. Balsuojant dėl šios rezoliucijos net 5 valstybės susilaikė, tarp jų Vokietija (ji rezervuotai žiūrėjo dėl NATO sitraukimo konflikt), Indija, Brazilija ir dvi ST nuolatinių narys Rusija ir Kinija¹⁹⁶. Be to, po šios rezoliucijos pirmo NATO pradžioje anskrydžius prieš Gadaffi ir jo šalininkus ir padėjo sukilimams j nuversti.

Trečioji rezoliucija S/RES/2009 buvo priimta rugsėjo 16 d. Kaip ir pirmosios rezoliucijos dėl Libijos atveju, taip ir šiuo ST nubalsavo vieningai¹⁹⁷. Pagal ją Libijai buvo sumažintos sankcijos (ginkl embargo ir turto šaldymo), kurios buvo pritaikytos Gadaffi režimui bei buvo dislokuota paramos misija UNSMIL, kurios mandatas paskutin kart buvo pratęstas 2016 m. kovo 15 d. S/RES/2273 rezoliucija¹⁹⁸.

¹⁹³ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Resolution 1970 (2011). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20S%20RES%201970.pdf>> [Žiūrėta 2016-04-12].

¹⁹⁴ Gailinaitis E. Arab sukilimai ir Vakar saugumo interesai: žvilgsnis iš Lietuvos. Lietuvos metinė strateginė apžvalga 2011–2012, 10 tomas, 2012, p. 22. <<http://www.lka.lt/lt/mokslines-veiklos-leidiniai/lietuvos-metine-strategine-apzvalga.html>> [Žiūrėta 2016-04-12].

¹⁹⁵ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Resolution 1973 (2011). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20S%20RES%201973.pdf>> [Žiūrėta 2016-04-12].

¹⁹⁶ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Approves ‘No-Fly Zone’ over Libya, Authorizing ‘All Necessary Measures’ to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions. <<http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm>> [Žiūrėta 2016-04-12].

¹⁹⁷ Oficialus JT interneto puslapis. Meetings Records. <<http://www.un.org/en/sc/meetings/records/2011.shtml>> [Žiūrėta 2016-04-17].

¹⁹⁸ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Documents for Libya: Security Council Resolutions <http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search.php?ctype=Libya&rtype=Security%20Council%20Resolutions&cbtype=libya&search=%22Security%20Council%20Resolutions%22%20AND%20%22Libya%22&__mode=tag&IncludeBlogs=10&limit=15&page=2> [Žiūrėta 2016-04-12].

Ketvirtoji rezoliucija S/RES/2016 buvo priimta spalio 27 d., pagal kuri ST užbaig NATO mandat Libijoje ir panaikino neskraidymo virš Libijos draudim¹⁹⁹. Už šios rezoliucijos priimim balsavo visos ST narės, ji buvo priimta vienbalsiai.

Kitos likusios 15 rezoliucijų nenagrinėjamos dėl paprastos priežasties – visos šios rezoliucijos, kaip teigia 1 ekspertas, yra „rutininės“ ir skirtos pratinti UNSMIL mandat bei patvirtinti Libijos sankcijų komiteto naujus ekspertus²⁰⁰. Reikia pažymėti, jog nei vienos rezoliucijos dėl Libijos nuo 2011 m. nevetavo nei viena nuolatinė ST narė.

Be šių rezoliucijų taip pat buvo priimti 34 pranešimai spaudai ir vienas PRST. Kaip teigia 2 ekspertas, „Libijoje vis dar vyksta konfliktas tarp konkuruojančių grupuočių“²⁰¹. Btent dėl pablogėjusios padėties šalyje, 2013 m. ir buvo priimtas vienintelis PRST dokumentas dėl Libijos, kuriame reiškiamas susirpinimas blogėjančia padėtimi šalyje²⁰². ST pranešimų spaudai dėl Libijos konflikto paskirtis – pasmerkti ar pasveikinti vienus ar kitus vykius ar procesus Libijoje.

Sirijos konfliktas. Pagal 3 lentelėje pateiktus duomenis, iki 2016 m. balandžio mėn. dėl Sirijos konflikto buvo priimta 16 rezoliucijų, 11 pirmininko pareiškimų ir 38 pranešimai spaudai. Šiuo atveju negalima išskirti kelių rezoliucijų, nes beveik visos priimtose rezoliucijose buvo svarbios, sprendžiantis konfliktą. Kaip ir Libijoje, konfliktas prasidėjo 2011 m., tačiau pirmoji rezoliucija buvo priimta tik praėjus daugiau nei metams nuo jo pradžios. Kaip teigia 3 ekspertas, tai vyko dėl to, jog išsiskyrę ST nuolatiniai narių požiūris al-Asado režimui. P2 valstybės (Rusija ir Kinija) palaikydami diktatorių, o P3 valstybės (JAV, JK ir Prancūzija) – Sirijos sukilėlius²⁰³. Pirmoji rezoliucija S/RES/2042 buvo priimta 2012 m. balandžio 14 d. Tuo metu Sirijoje buvo paskelbtos paliaubos, todėl pagal šią rezoliuciją, ST dislokavo 30 karinių stebėtojų misiją šalyje, taip pat Sirijos režimas turėjo atitraukti savo pajėgas nuo fronto linijos²⁰⁴. Vis dar tebesitariant paliauboms ST priėmė dar dvi rezoliucijas, susijusias su taikos palaikymo misija UNSMIS. Pagal rezoliuciją S/RES/2043 buvo nuspręsta dislokuoti taikos palaikymo ir stebėjimo misiją 90 dienų laikotarpiui, per kurį turėjo būti stebima ar Sirijoje ir toliau laikomasi paliaubos²⁰⁵. Ši misija buvo pratęsta kita rezoliucija

¹⁹⁹ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Votes Unanimously to End NATO Civilian Protection Mandate in Libya, Following Authorities' Formal Declaration of Liberation. <<http://www.un.org/press/en/2011/sc10424.doc.htm>> [Žiūrėti 2016-04-12].

²⁰⁰ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

²⁰¹ Interviu su 2 ekspertu. 2016-03-16.

²⁰² Oficialus ST interneto puslapis. Statement by the President of the Security Council.

<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_prst_2013_21.pdf> [Žiūrėti 2016-04-12].

²⁰³ Interviu su 3 ekspertu. 2016-03-23.

²⁰⁴ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Resolution 2042 (2012). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Syria%20SRES%202042.pdf>> [Žiūrėti 2016-04-12].

²⁰⁵ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Resolution 2043 (2012). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Syria%20SRES%202043.pdf>> [Žiūrėti 2016-04-12].

S/RES/2059 dar 30 dien laikotarpiui, jam pasibaigus ji buvo uždaryta²⁰⁶. Nutarimas paliauboms ir toliau vykstant konfliktui buvo tartas, kad al-Asado pajėgos kovodamos prieš sukilėlius naudojo cheminius ginklus ir prieš civilius²⁰⁷. Sirijos vyriausybės pajėgos turėjo dideles cheminių ginklų atsargas, todėl vienas pagrindinis tarptautinis bendruomenės tikslas buvo priversti režimą jas atiduoti sunaikinimui. Be to, dėl cheminio ginklo atsargų sunaikinimo buvo priimta ST rezoliucija S/RES/2118, kurioje turėjo būti gyvendinti Ženevoje pasiekti susitarimai. Už šios rezoliucijos gyvendinimą ir cheminių ginklų sunaikinimą buvo atsakinga Cheminio ginklo neplatavimo organizacija (angl. Organisation for the Prohibition of Chemical Weapon (OPCW))²⁰⁸. 2014 m. rugsėjo mėnesį organizacija, kartu su JT paskelbė, jog buvo sunaikinti 96% visų Sirijos cheminių ginklų²⁰⁹. Be šios rezoliucijos buvo priimtos dar dvi svarbios, susijusios su cheminio ginklo naudojimu. Tai rezoliucija S/RES/2209, kuri pasmerkė cheminių ginklų naudojimą ir pasisakė už tai, kad atsakingas asmenys turi atsakyti šio ginklo panaudojimą. Taip pat šia rezoliucija buvo palaikytas OPCW 2015 m. vasario 4 d. sprendimas²¹⁰, dėl cheminio ginklo naudojimo²¹¹. Be dviejų paminėtų rezoliucijų, susijusių su cheminio ginklo naudojimu, ST priėmė ir tris rezoliucijas S/RES/2235, kuri nustatė kaip būtina nubausti atsakingi asmenys už cheminio ginklo naudojimą Sirijos konflikte²¹².

Taip pat buvo priimtos dar 5 svarbios rezoliucijos: a) trys susijusios su humanitarine pagalba ir b) dvi susijusios su politiniu procesu. Be abejonių, pačios svarbiausios buvo humanitarinės rezoliucijos, nes, kaip teigia 3 ekspertai: „[...] Sirijai grėsis humanitarinė katastrofa, tarptautinis bendruomenės parama buvo būtina, nes katastrofos mastai nepaliko galimybių aktyviai priešintis (Rusijai ir Kinijai), todėl buvo būtinas tarptautinis bendruomenės šaukimas tirti konfliktą humanitariniuose srityje“²¹³. Rezoliucija S/RES/2139 buvo pareikalauta, kad visos konflikto šalys, visų pirma, Sirijos valdžios institucijos leistų teikti humanitarinę pagalbą sukilėliams apsuptyse

²⁰⁶ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Resolution 2059 (2012). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Syria%20SRES%202059.pdf>> [Žiūrėti 2016-04-12].

²⁰⁷ Autorius nenurodytas. „Syria chemical weapons allegations“, BBC News, 2013, spalio 31, <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-22557347>> [Žiūrėti 2016-04-12].

²⁰⁸ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Resolution 2118 (2015). <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2118.pdf> [Žiūrėti 2016-04-12].

²⁰⁹ Oficialus JT interneto puslapis. Ninety-six percent of Syria's declared chemical weapons destroyed – UN-OPCW mission chief. <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=48642#.Vw0vJqSLTIU>> [Žiūrėti 2016-04-12].

²¹⁰ Oficialus Cheminio ginklo neplatavimo organizacijos interneto puslapis. PCW adopts a decision on reports of the Fact-Finding Mission. <<https://www.opcw.org/news/article/opcw-adopts-a-decision-on-reports-of-the-fact-finding-mission/>> [Žiūrėti 2016-04-12].

²¹¹ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Documents for Syria: Security Council Resolutions <http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search.php?ctype=Syria&rtype=Security%20Council%20Resolutions&cbtype=syria&search=%22Security%20Council%20Resolutions%22%20AND%20%22Syria%22&__mode=tag&IncludeBlogs=10&limit=15&page=1> [Žiūrėti 2016-04-12].

²¹² Ten pat.

²¹³ Interviu su 3 ekspertais. 2016-03-23.

teritorijose, t. y., kad būtų atidarytos sienos pagalbai teikti. Rezoliucija S/RES/2165 suteikė galimybę JT ir kitoms institucijoms teikti humanitarinę pagalbą be Sirijos valstybės sutikimo bei sukūrė stebėjimo mechanizmus 180 dienų laikotarpiui. Vėliau šis laikotarpis, rezoliucija S/RES/2191 buvo pratęsias iki 2016 m. sausio 10 d.²¹⁴. Visos šios rezoliucijos buvo priimtos vienbalsiai²¹⁵ ir kaip teigia 3 ekspertas, „tai vyko dėl tarptautinės bendruomenės spaudimo suteikti humanitarinę pagalbą“²¹⁶.

Kitos dvi rezoliucijos, susijusios su politiniu procesu buvo priimtos 2015–2016 m. 2015 m. gruodžio 18 d. buvo priimta rezoliucija S/RES/2254. Tai buvo pirmą rezoliucija, kuri buvo sufokusuota politiniam Sirijos krizės sprendimui. Pagrindinės šios rezoliucijos nuostatos – nutraukti karinius veiksmus, per 18 mėnesių surengti laisvus rinkimus ir priimti naują konstituciją. Tai turėjo būti JT institucijos²¹⁷. Rezoliucija S/RES/2268 buvo priimta 2016 m. vasario 16 d., kuri dar kartą paragino nutraukti karinius veiksmus ir imtis politinių derybų atnaujinimo²¹⁸. Tai buvo svarbiausios rezoliucijos, kurias priėmė ST bandydama sureguliuoti ir spręsti šį konfliktą.

Be rezoliucijų buvo paskelbta 11 PRST ir 38 pareiškimai spaudai, tačiau jie prie realaus konflikto sprendimo neprisidėjo, nes šie dokumentai yra priimami vienbalsiai, o kaip teigia 3 ekspertas: „[...] priimant sprendimus ST Rusija labai kruopščiai ir pedantiškai, ir kategoriškai reikalavo, kad neatsirastų bet kokios nuostatos, kurios būtų traktuojamos, kaip smerkiančios al-Asado režimą ar abejojančios režimo legitimumu. Šie aspektai buvo akivaizdžiai ginami ir, bet kokios formulės, kurios būtų už šią raudoną liniją buvo atmetamos“²¹⁹. Svarbu paminėti, jog 4 rezoliucijos buvo vetuotos, apie jas rašoma šio skyriaus pabaigoje.

Rytų Ukrainos konfliktas. Per daugiau nei du metus nuo neramumų pradžios Ukrainoje, kurie peraugo karą, ST priėmė tik 8 dokumentus, iš jų 2 rezoliucijas ir 6 pareiškimus spaudai (žr. 3 lentelę). Pirmiausia buvo susidurta su problema, jog ilgą laiką Ukrainos klausimo nebuvo ST darbotvarkėje, o jeigu klausimo nra jis nra svarstomas. Kaip teigia 1 ekspertas, prie to, kad Ukrainos klausimas būtų trauktas iš ST darbotvarkės, labai daug prisidėjo Lietuva, kurios dėka šio

²¹⁴ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Documents for Syria: Security Council Resolutions <http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search.php?ctype=Syria&rtype=Security%20Council%20Resolutions&cbtype=syria&search=%22Security%20Council%20Resolutions%22%20AND%20%22Syria%22&__mode=tag&IncludeBlogs=10&limit=15&page=1> [Žiūrėti 2016-04-12].

²¹⁵ Oficialus JT interneto puslapis. Meetings Records. <<http://www.un.org/en/sc/meetings/records/2014.shtml>> [Žiūrėti 2016-04-12].

²¹⁶ Interviu su 3 ekspertu. 2016-03-23

²¹⁷ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Unanimously Adopts Resolution 2254 (2015), Endorsing Road Map for Peace Process in Syria, Setting Timetable for Talks. <<http://www.un.org/press/en/2011/sc10424.doc.htm>> [Žiūrėti 2016-04-12].

²¹⁸ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Resolution 2268 (2016). <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2268.pdf> [Žiūrėti 2016-04-12].

²¹⁹ Interviu su 3 ekspertu. 2016-03-23.

konflikto klausimas buvo trauktas darbotvark ²²⁰. Tai buvo žengtas pirmas žingsnis, kad Ryt Ukrainos konfliktas galėtų būti sprendžiamas ST. Antra problema su kuria susiduria ST, sprendžiant šį konfliktą arba priimant sprendimus – viena iš konflikto dalyvių yra ST nuolatinis narys. 3 eksperto teigimu:

„[...] kadangi konflikto pusė buvo takinga nuolatinis ST narys, turinti veto teisę. Šioje situacijoje iš karto buvo aišku, kad sprendimas bus sunkus arba jis bus ne manomas ir vienintelis klausimas buvo, kaip tęsti konflikto klausimą iškelti tarptautinei bendruomenei. Kaip padaryti, kad tai kas vyksta Ukrainoje taptų ST oficialios darbotvarkos dalimi ir kad būtų panaudoti visi galimi svertai tam konfliktui lokalizuoti, neleisti jam išplisti, imtis kažkokių priemonių, kurios padėtų konflikte esantiems žmonėms teikti humanitarinę pagalbą, bandyti ieškoti kažkokio politinio tarpininkavimo būdo. Čia galima pasakyti atvirai, kad prasidėjusi krizė, po to išvirtusi kruvinas karinis konfliktas Ukrainoje buvo ST senbūvi sutikta labai atsargiai, nes visi buvo suvokę, jog žinant, kas yra konflikto pusės perspektyvos į išspręsti ST buvo labai miglotos.“²²¹

Atsiradus Ukrainos klausimui ST darbotvarkoje pirmoji rezoliucija S/RES/2166 dėl Ukrainos ST buvo priimta 2014 m. liepos 21 d., už ją balsavo vienbalsiai. Pagrindiniai šios rezoliucijos akcentai buvo pasmerkti Malaizijos lėktuvo MH17 numušimui ir pradėti tyrimai dėl šios katastrofos. Taip pat rezoliucijoje buvo pabrėžta, jog lėktuvo nukritimo vietoje turi būti nutraukti bet kokie kariniai veiksmai ir leista tarptautiniams stebėtojams priėti prie lėktuvo nuolaužų, kad būtų pradėtas tyrimas²²². Antra rezoliucija S/RES/2202 buvo priimta 2015 m. vasario 17 d. Apie šią rezoliuciją jau buvo rašyta poskyryje apie Ryt Ukrainos konfliktą, todėl tik trumpai atskleidžiama pažymima šios rezoliucijos esmė, t. y. tiek Ukraina, tiek separatistai turi laikytis 2015 m. vasario 12 d. pasirašytą Minsko susitarimą. Už šios rezoliucijos priėmimą balsavo visos ST narės²²³.

Be šios rezoliucijos dar buvo paskelbti 6 pareiškimai spaudai, kuriuose buvo reiškiamas užuojauta dėl Ryt Ukrainos konflikte žuvusių žmonių arba susirpinimas dėl nutrūkusio palaikymo²²⁴. Toks mažas priimtų ST dokumentų kiekis dėl Ryt Ukrainos konflikto paaiškinamas paprastai – dėl Rusijos kaip ST nuolatinės narės dalyvavimo šiame konflikte. Taip pat reikia pažymėti, jog 2 rezoliucijas dėl šio konflikto Rusija vetavo.

ISIS klausimo svarstymas ST. Kai rašoma apie priimtas ST rezoliucijas dėl ISIS reikia paminėti, kad šios rezoliucijos būna apskritai apie terorizmą, o ne išskirtinai apie Islamo valstybes. ISIS šiose rezoliucijose yra minimos kartu su kitomis teroristinėmis organizacijomis tokiomis, kaip Al-Qaida, todėl tikslinga rašyti, jog tai yra rezoliucijos, susijusios su terorizmu. Terorizmo rezoliucijose, kuriose yra minima ir ISIS iki 2016 m. balandžio mėnesio yra priimtos keturios.

²²⁰ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

²²¹ Interviu su 3 ekspertu. 2016-03-23.

²²² Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Resolution 2166 (2014). <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2166.pdf> [Žiūrėti 2016-04-12].

²²³ Oficialus JT interneto puslapis. Meetings Records. <<http://www.un.org/en/sc/meetings/records/2015.shtml>> [Žiūrėti 2016-04-12].

²²⁴ Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Documents for Ukraine: Security Council Resolutions <<http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/ukraine/>> [Žiūrėti 2016-04-13].

Pirmoji rezoliucija, kurioje buvo paminėta ISIS, buvo priimta 2014 metų rugpjūčio 15 d. Rezoliucija S/RES/2170 pasmerkė ISIS vykdomus žmogaus teisių pažeidimus Irako ir Sirijos teritorijose²²⁵. Kitos trys rezoliucijos, susijusios su ISIS buvo priimtos 2015 m., viena iš jų S/RES/2199 – šia rezoliucija ST pasmerkė, bet kokią prekybą su ISIS ar kitomis teroristinėmis organizacijomis, kurios iš gaunamų pajamų finansuoja savo išpuolius, taip pat buvo pasmerkta ISIS senovinė kultūros vertybių, saugomų UNESCO organizacijos, naikinimas. Kaip teigia JAV nuolatinis atstovas JT, ši rezoliucija parodo, jog tarptautinė bendruomenė yra rimtai nusiteikusi kovoti su ISIS teroristais²²⁶. 2015 m. lapkričio 20 d. priimta rezoliucija S/RES/2249 vardijo ISIS kaip beprecedentą grėsmę pasaulio taikai ir saugumui. Dar kartą buvo pasmerkti šios teroristinės organizacijos vykdomi žmogaus teisių pažeidimai, taip pat istorinių kultūros vertybių naikinimas užimtose teritorijose. Taip pat šia rezoliucija buvo pareikšta užuojauta teroristinėms atakoms Paryžiuje, Ankaroje, Sinajaus pusiasalyje ir Beirute aukštesiems²²⁷. Ketvirtąją rezoliucija S/RES/2253, susijusi su ISIS, buvo priimta 2015 m. gruodžio 17 d. Tai labai svarbi rezoliucija dėl kelių priežasčių: 1) šia rezoliucija ISIS buvo prilyginta kitai teroristinei organizacijai Al-Qaida ir dabar buvusi Al-Qaida sankcijų komitetas vadinasi ISIS ir Al-Qaida sankcijų komitetu; 2) priimant šią rezoliuciją dalyvavo ST narių finans ministrai, kurie sprendė, kaip užkirsti kelius ISIS ir kitoms teroristinėms organizacijoms finansavimui; ir 3) buvusi Al-Qaida sankcijų taikomos asmenims su rašais pervadintas ISIS ir Al-Qaida sankcijų taikomos asmenims su rašu. Svarbu paminėti, kad visos rezoliucijos susijusios ir su ISIS terorizmu buvo priimtos vienbalsiai, o paskutinioji rezoliucija kartu parengė JAV ir Rusija²²⁸. Be šių rezoliucijų, ST taip pat priėmė 3 pirmininko pareiškimus ir 12 pareiškimų spaudai (žr. 3 lentelę), susijusių su ISIS. Juose ST pasmerkė ISIS karinius išpuolius, žmogaus teisių pažeidimus ir vardijo ISIS, kaip grėsmę tarptautiniam saugumui. Kaip ir buvo minėta, visos rezoliucijos buvo priimtos vienbalsiai.

Vetuotos rezoliucijos. Pagal 3 lentelėje pateiktus duomenis, galima pastebėti, jog 4 rezoliucijos dėl Sirijos ir 2 rezoliucijos dėl Ukrainos buvo vetuotos Rusijos ir Kinijos. Rezoliucijas dėl Sirijos vetavo Rusija ir Kinija, o dėl Ukrainos veto teisę pasinaudojo tik Rusija. Kaip teigia 2 ekspertas, Sirijos atveju „[...] Kinija demonstravo bipoliškumą, neutralumą, bandė ieškoti

²²⁵ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Adopts Resolution 2170 (2014) Condemning Gross, Widespread Abuse of Human Rights by Extremist Groups in Iraq, Syria. <<http://www.un.org/press/en/2014/sc11520.doc.htm>> [Žiūrėti 2016-04-13].

²²⁶ Oficialus JT interneto puslapis. Unanimously Adopting Resolution 2199 (2015), Security Council Condemns Trade with Al-Qaida Associated Groups, Threatens Further Targeted Sanctions. <<http://www.un.org/press/en/2015/sc11775.doc.htm>> [Žiūrėti 2016-04-13].

²²⁷ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council 'Unequivocally' Condemns ISIL Terrorist Attacks, Unanimously Adopting Text that Determines Extremist Group Poses 'Unprecedented' Threat. <<http://www.un.org/press/en/2015/sc12132.doc.htm>> [Žiūrėti 2016-04-13].

²²⁸ Oficialus JT interneto puslapis. Unanimously Adopting Resolution 2253 (2015), Security Council Expands Sanctions Framework to Include Islamic State in Iraq and Levant. <<http://www.un.org/press/en/2015/sc12168.doc.htm>> [Žiūrėti 2016-04-13].

konsensuso, tačiau faktiškai stovėjo Rusijai už nugaros ir buvo prorusiškos pozicijos²²⁹. Kyla klausimas kokie interesai lemia, jog Rusija vetavo rezoliucijas dėl Sirijos ir Ukrainos, kuri dėl Sirijos palaikė Kinija.

Paskutiniai Rusijos vetuoti rezoliucija dėl Ukrainos buvo 2015 m. liepos 29 d. S/2015/562. Pagrindinis priežastis, kodėl ši rezoliucija vetavo Rusija, buvo tai, jog ji pareigojo sukurti tarptautinį tribunolą, kuriame būtų teisiami Olandijos liktuvo numušimo kaltininkai. Taip pat ST šia rezoliucija nusprendė patvirtinti Olandijos tyrinėjimo išvadas, jog liktuvas buvo numuštas, o ne sprogo ore dėl gedimo ar kitos priežasties, kaip teigė Rusijos propaganda²³⁰. Šiuo atveju Rusija išsigando, kad rodymai gali privesti prie Rusijos kaltės rodymo, todėl ji vetavo šią rezoliuciją. Kita rezoliucija dėl Ukrainos ST buvo pateikta pačioje konflikto pradžioje, 2014 kovo 15 d. Joje buvo teigiama, jog Krymo referendumas dėl prisijungimo prie Rusijos yra neteisėtas ir buvo pažeistas Ukrainos teritorinis vientisumas ir suverenumas. Taip pat rezoliucijoje buvo minima, jog Ukraina nepripažino Kryme vykusio referendumo ir skatino kitas šalis bei tarptautines organizacijas nepripažinti šio referendumo²³¹.

Visos Vetuotos rezoliucijos dėl Sirijos buvo panašaus turinio. Ši rezoliucija pateiktuose tekstuose atsispindėjo ST susirpinimas dėl žmogaus teisių pažeidimų Sirijoje, buvo reikalaujama paleisti visus suimtus opozicijos aktyvistus, kurie priešinosi režimui, suteikti teisių laisvoms demonstracijoms, atitraukti visas kariuomenės pajėgas iš miestų. Taip pat ši rezoliucija tekstuose ST pareiškė susirpinimą dėl išpuolių prieš Sirijoje esančias kitas valstybes diplomatines atstovybes. Vienu svarbiausių punktų šiose rezoliucijose, galima vardyti ST reikalavimus, kad dabartinis Sirijos valdžia atsistatydintų ir surengtų laisvus rinkimus²³². Kaip ir buvo rašyta, svarstant rezoliucijas dėl Sirijos, Rusija griežtai prieštaravo, bet kokioms formulavimams, kuriuos smerkdavo al-Asado režimui ar abejojo režimo legitimumu.

Lyginant visus priimtus ST dokumentus dėl darbe nagrinėjamo konflikto, galima teigti, jog:

1) Nei viena rezoliucija dėl Libijos konflikto nebuvo vetuota, nes, kaip teigia ekspertai, viskas šiuo klausimu buvo palikta spręsti Vakarams. Pirmos rezoliucijos S/RES/1973 NATO buvo leista naudoti jėgą prieš režimo pajėgas, kas lėmė režimo žlugimą. Kitos trys rezoliucijos, kurios išskirtos darbe, buvo priimtos, tam, kad vesti JT taikos palaikymo misiją ir pritaikyti sankcijas tam tikriems su režimu susijusiems asmenims. Nors ir buvo pasiekta pergalė prieš režimą, tačiau konfliktas Libijoje vis dar vyksta.

²²⁹ Interviu su 2 ekspertu. 2016-03-16.

²³⁰ Oficialus JT interneto puslapis. Draft S/2015/562. <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/562> [Žiūrėti 2016-04-13].

²³¹ Oficialus JT interneto puslapis. Draft S/2014/189. <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2014/189> [Žiūrėti 2016-04-13].

²³² Oficialus JT interneto puslapis. Medžiaga iš visų Rusijos ir Kinijos vetuotų rezoliucijų dėl Sirijos. Draft S/2014/348, Draft S/2012/538, Draft S/2012/77, Draft S/2011/612. <<http://research.un.org/en/docs/sc/quick>> [Žiūrėti 2016-04-13].

2) Konfliktai Sirijoje ir Rytų Ukrainoje yra skirtingi, tačiau vienu aspektu – panašūs. Tiek už Sirijos režimo, tiek už Rytų Ukrainoje kovojančius separatistus Rusija. Sirijos atveju buvo priimta 16 rezoliucijų, iš kurių svarbiausios buvo susijusios su humanitarinės pagalbos teikimu karo nualintoms gyvenvietėms. Ukrainos atveju buvo priimtose tik dvi rezoliucijos, kurios Rusijos nebuvo vetuotos tik dėl to, jog rezoliucijos formuluotos jai tiko ir nebuvo susijusios su Ukrainos teritoriniu vientisumu ir suverenitetu.

3) ISIS klausimą galima išskirti nuo kitų konfliktų, nes jis ST daugiau traktuojama, kaip terorizmo grėsmė, o ne tam tikras konfliktas vykstantis tam tikroje teritorijoje. Per 2014–2015 m. ST priimė 4 svarbias rezoliucijas dėl ISIS, kuri prilygino Al-Qaidai teroristinei organizacijai, taip pat traukė ISIS sankcijų komitetą, kuriame svarstomos sankcijos, nukreiptos prieš šią teroristinę organizaciją.

4) Rusija aktyviai palaikė ar dalyvavo tiek Sirijos, tiek Rytų Ukrainos konfliktuose, todėl vetavo net 6 rezoliucijas, susijusias su šiais konfliktais. Kaip ir interviu sakė ekspertas, Rusija vetavo visas rezoliucijas, kuriose buvo kvestionuojamas Sirijos režimo legitimumas ar Ukrainos teritorinio integralumo klausimas.

3.6 Nuolatiniai narių interesai sprendžiant konfliktus lyginamoji analizė

Šiame darbo poskyryje analizuojama, kaip ST nuolatiniai nariai balsavo priimant rezoliucijas, nagrinėjant konfliktų atvejais, išskiriant valstybių interesus ir pateikiant ekspertų vertinimus.

Remiantis 3 lentelėje pateiktais duomenimis nuo 2011 m., kai prasidėjo konfliktai Libijoje ir Sirijoje bei 2014 m. prasidėjus karui Rytų Ukrainoje ir traukus ISIS klausimą ST darbotvarkoje buvo priimta: Libijos atveju 19 rezoliucijų, 1 PRST ir 34 pareiškimai spaudai; Sirijos atveju – 16 rezoliucijų, 11 PRST ir 38 pareiškimai spaudai; Rytų Ukrainos atveju – 2 rezoliucijos, 0 PRST ir 6 spaudos pareiškimai; ISIS atveju – 4 rezoliucijos, 3 PRST ir 12 pareiškimai spaudai. Iš priimtų ST dokumentų, galima teigti, jog daugiausia jie priimti Libijos ir Sirijos konfliktų atvejais. Tai galima paaiškinti tuo, kad šie konfliktai prasidėjo anksčiau, todėl ir jie yra daugiau priimti. Mažiau priimtų dokumentų skaičius Rytų Ukrainos atveju galima paaiškinti tuo, jog viena iš konfliktų dalyvių yra nuolatinis ST narys – Rusija, kuri tam turėjo takos. 4 lentelėje pateikiami apibendrinantys duomenys apie ST nuolatiniai narių balsavimus priimant rezoliucijas dėl konkrečių konfliktų nuo 2011 m., t. y. ar jos balsavo „už“, ar „prieš“, ar „susilaikė“. Kiekvienos valstybės balsavimas konkrečiu konflikto atveju analizuojamas atskirai, išskiriant jos interesus, kurie lėmė jai priimtus sprendimus bei nurodant kokią taką tai dar atskiro konflikto dinamikai.

4 lentelė. Nuolatiniai ST narių balsavimai dėl rezoliucijų

Valstybės	Rezoliucijos dėl Libijos	Rezoliucijos dėl Sirijos	Rezoliucijos dėl Rytų Ukrainos	Rezoliucijos dėl ISIS
P3 grupės ST valstybės				
JAV	Už – 19 Susilaik – 0 Prieš – 0	Už – 20 Susilaik – 0 Prieš – 0	Už – 4 Susilaik – 0 Prieš – 0	Už – 4 Susilaik – 0 Prieš – 0
Jungtinė Karalystė	Už – 19 Susilaik – 0 Prieš – 0	Už – 20 Susilaik – 0 Prieš – 0	Už – 4 Susilaik – 0 Prieš – 0	Už – 4 Susilaik – 0 Prieš – 0
Prancūzija	Už – 19 Susilaik – 0 Prieš – 0	Už – 20 Susilaik – 0 Prieš – 0	Už – 4 Susilaik – 0 Prieš – 0	Už – 4 Susilaik – 0 Prieš – 0
P2 grupės ST valstybės				
Rusija	Už – 18 Susilaik – 1 Prieš – 0	Už – 16 Susilaik – 0 Prieš – 4	Už – 2 Susilaik – 0 Prieš – 2	Už – 4 Susilaik – 0 Prieš – 0
Kinija	Už – 18 Susilaik – 1 Prieš – 0	Už – 16 Susilaik – 0 Prieš – 4	Už – 2 Susilaik – 2 Prieš – 0	Už – 4 Susilaik – 0 Prieš – 0

Šaltinis: Sudaryta darbo autoriaus, remiantis informacija pateikta oficialiame JT interneto puslapyje: <http://www.un.org/en/sc/meetings/>

Remiantis 4 lentelėje pateiktais duomenimis, kurioje nurodyta, kaip kiekviena nuolatinė ST balsavo už visas rezoliucijas, kurios buvo priimtose nuo 2011 metų, kiekvieno darbe nagrinėjamo konflikto atveju. Kiekviena valstybė bus analizuojama atskirai, bus pateikiami jos balsavimai ir bus aiškinami šie kokie interesai lemia sprendimą bei kokią tai padarė įtaką konfliktui.

JAV. Libijos konflikto atveju, JAV buvo viena pagrindinių valstybių, kuri palaikė NATO pagalbą Libijos sukilėliams, tačiau buvo prieš kariuomenės vedimą, o pasisakė už karines atakas iš oro. Pretekstas pradėti karinę intervenciją buvo tikslas sustabdyti civilių žudymus, žmogaus teisių pažeidimus ir padėti sukilėliams nuversti autoritarinį Gadaffi režimą. Tačiau yra ir kita nuomonė, kuri teigia, kad NATO karinė intervencija buvo naudinga Vakarų valstybėms dėl Libijoje esančių

naftos ištekli . Keli m nesiai prieš karin intervencij Libija neprat s sutar i su keliomis JAV kompanijomis d l naftos gavybos šalyje²³³. Sirijos konflikto atveju, JAV laik si pastovios pozicijos, jog Sirijos režimas turi b ti pakeistas, turi b ti surengti nepriklausomi demokratiniai rinkimai bei aktyviai palaik Sirijos opozicij . ST balsavo už visas rezoliucijas d l humanitarin s pagalbos suteikimo Sirijai bei d l cheminio ginklo šalyje sunaikinimo. Šiuo metu konfliktui tebevykstant JAV ir toliau palaiko opozicij , ta iau tiesiogiai konflikt nesikiša, kaip tai daro Rusija. Kaip teigia l ekspertas daugiau galimybi išspr sti š konflikt yra kituose formatuose, o ne ST²³⁴. Ryt Ukrainos atveju ji palaiko Ukrain , ta iau joki rimtesni sprendim , išskyrus rezolucij d l Minsko susitarim , nebuvo priimta d l Rusijos balsavim „prieš“. ISIS atveju JAV vis laik laik si pozicijos, jog su šia teroristine organizacija reikia kovoti ir užkirsti keli jos veiklai tiek Artim j Ryt regione, tiek sustabdant teroristines atakas vairiose valstyb se. Kaip ir buvo rašyta darbe, JAV pirmoji vardijo ISIS kaip teroristin organizacij , kuri kelia gr sm pasaulio saugumui. JAV buvo aljanso kovai prieš ISIS lyder . Apibendrinant galima teigti, jog konflikt ir ISIS atvejais JAV ST balsavo „už“ visas rezoliucijas

Jungtin Karalyst . Dar viena nar iš vadinamosios P3 grup s ST yra JK. Libijos konflikto atveju palaik JAV pozicij , kaip ir kitos Vakar valstyb s. Ji pasisak už Gadaffi režimo nuvertim ir demokratinius rinkimus šalyje. Pra jus daugiau nei 5 metams nuo NATO operacijos Libijoje JK ir Pranc zija sulauk nemažai kritikos iš JAV d l dabartin s situacijos Libijoje. JAV prezidentas B. Obama teig , jog jos tur jo stabilizuoti situacij po režimo nuvertimo²³⁵. Sirijos konflikto atveju, JK taip pat palaiko JAV pozicij ir yra prieš al-Asado režim . ISIS atveju JK prisideda prie koalicijos prieš ISIS ir 2015 m. pabaigoje prad jo vykdyti antskrydžius prieš ISIS Sirijos teritorijoje, kurias yra už musi ši teroristin organizacija²³⁶. Ryt Ukrainos konflikto atveju JK aktyviai palaik rezoliucijas d l Ukrainos bei yra šio klausimo pen holderiai ST. B tent, JK buvo pagrindin s rezolucijos d l Ukrainos teritorinio vientisumo ir suverenumo reng ja, ta iau ši rezolucij vetavo Rusija²³⁷. Apibendrinant galima teigti, jog JK kaip ir JAV balsavo „už“ už visas darbe analizuojamas rezoliucijas.

Pranc zija. Ji taip pat yra priskiriama vadinamai P3 grupei ST. Pranc zija kaip ir JAV ir JK balsavo „už“ visas rezoliucijas. Reikia išskirti, jog Pranc zija buvo pagrindin valstyb , kuri pasisak už karin intervencij Libij ir prisid jo prie režimo nuvertimo. Šiuo metu Pranc zijos

²³³ Chossudovsky M. „Operation Libya” and the Battle for Oil: Redrawing the Map of Africa”, Global Research, 2013, kovo 9, <<http://www.globalresearch.ca/operation-libya-and-the-battle-for-oil-redrawing-the-map-of-africa/23605>> [Ži r ta 2016-04-19].

²³⁴ Interviu su l ekspertu. 2016-02-26.

²³⁵ Mason R. „David Cameron was distracted during Libya crisis, says Barack Obama”, The Guardian, 2016, kovo 11, <<http://www.theguardian.com/us-news/2016/mar/10/david-cameron-distracted-libya-conflict-barack-obama>> [Ži r ta 2016-04-20].

²³⁶ Beale J. „Are UK bombs making a difference in Syria?”, BBC News, 2016, sausio 2, <<http://www.bbc.com/news/uk-35166971>> [Ži r ta 2016-04-20].

²³⁷ Interviu su 3 ekspertu. 2016-03-23.

laikrašiai pateikia informaciją, jog Libijoje kartu su JAV ir JK kariais veikia Prancūzijos specialieji pajėgumai, kurie prisideda prie operacijų nukreiptų prieš šalyje kovojančias grupuotes²³⁸. Sirijos konflikto atveju, Prancūzija balsavo „už“ rezoliucijas, kaip ir kitos P3 grupės narės ST, taip palaikydama opozicijos įgaidą, tačiau aktyvesni veiksmai Sirijos atžvilgiu ji nesimato. Konflikto dėl Rytų Ukrainos atveju, prancūzai nors ir palaikė rezoliucijas, tačiau, kaip teigia 3 ekspertas Ukrainos klausimais, ji rėmė gana atsargiai dėl Rusijos, kuri yra viena konflikto pusių²³⁹. Tačiau dėl ISIS klausimo pasisakė aktyviai, prisidėjo prie koalicijos prieš ISIS. Svarbu paminėti, kad pati Prancūzija nukentėjo nuo teroristinių atakų, kurias surengė ISIS Paryžiuje, 2015 m. lapkričio 13 d.²⁴⁰. Apibendrinant galima teigti, jog visos P3 grupės valstybės ST dėl darbe nagrinjamų konfliktų balsavo vienodai, t. y. „už“.

Rusija. P2 grupei ST priklausanti valstybė, kurios sprendimai dėl tam tikrų rezoliucijų dažnai skiriasi nuo P3 grupės valstybių sprendimų. Prasidėjus Libijos konfliktui ir ST balsuojant dėl rezoliucijos S/RES/1973, kuria buvo pritarta įgaidos panaudojimui prieš Gadaffi režimą, Rusija „susilaikė“. Ji nebalsavo „prieš“ (jeigu nuolat ST narė balsuoja „prieš“, reiškia, jog ji vetuoja rezoliuciją), tačiau išreiškė nuomonę, kad konfliktą galima sustabdyti ir kitomis priemonėmis. Dėl visų kitų rezoliucijų, susijusių su Libijos konfliktu, Rusija balsavo „už“, tačiau, kaip teigia 1 ekspertas dėl to, kas vyko Libijoje po Gadaffi nuvertimo Rusija vetavo net 4 rezoliucijas, kurios kėlė klausimą dėl režimo legitimumo²⁴¹. Sirijos konflikto atveju Rusija balsavo „už“ 16 rezoliucijų, daugiausia iš jų susijusių su humanitarinės pagalbos teikimu, cheminio ginklo atsargų naikinimu ir taikos palaikymo misijos dislokavimu šalyje. Analizuojant Rusijos interesus, balsuojant „prieš“ visas rezoliucijas, kurios galėjo bent kiek prisidėti prie režimo pakeitimo Sirijoje, galima išskirti keletą aspektų. Visų pirma, Rusija siekia apginti interesus šioje šalyje, kur ji turi vienintelę karinę bazę Viduržemio jūros regione. Režimo pasikeitimo atveju yra tikimybė, jog ši bazė būtų uždaryta. Antra, strateginiai Rusijos interesai – Vakarų valstybėms nuvertus Gadaffi režimą Libijoje ir Huseino režimą Irake, Sirija yra ta valstybė ir tas regionas, kur Rusija gali parodyti, jog yra svarbi žaidėja tarptautiniuose arenaose. Trečia, finansinė nauda, kuri gauna Rusija parduodama ginklus Sirijai. Ketvirta, Rusija gali demonstruoti savo galią tarptautiniuose politikoje, o tuo pačiu gali konsoliduoti rusų pažiūras Rusijoje ir pakelti V. Putino reitingus²⁴². Rytų Ukrainos konflikto atveju situacija yra dar sudėtingesnė, nes pati Rusija dalyvauja šiame konflikte, palaikydama separatistus. Rusija vetavo iš 4 dvi rezoliucijas, kurias bandė priimti ST. Pagrindiniai Rusijos interesai šiame

²³⁸ Taylor P. „French special forces waging 'secret war' in Libya: report“, Reuters, 2016, vasario 24, <<http://www.reuters.com/article/us-libya-security-france-idUSKCN0VX1C3>> [Žiūrėti 2016-04-20].

²³⁹ Interviu su 3 ekspertu. 2016-03-23.

²⁴⁰ Autorius nenurodytas. „Paris attacks: What happened on the night“, BBC News, 2015, gruodžio 9, <<http://www.bbc.com/news/world-europe-34818994>> [Žiūrėti 2016-04-20].

²⁴¹ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

²⁴² Chance M. „What does Russia want in Syria? 5 reasons Putin backs Assad“ CNN., 2016, vasario 8, <<http://edition.cnn.com/2016/02/08/middleeast/syria-aleppo-russia-strategy/>> [Žiūrėti 2016-04-20].

konflikte, pirma, iš valdžios pasitraukus Ukrainos prezidentui V. Janukovičiui iškilo grėsmė, kad naujoji Ukrainos valdžia pasuks ES ir NATO. Rusija tai suprato, kaip tiesioginę grėsmę jos interesams ir saugumui bei pradėjo kurstyti konfliktą. Antra, kitas svarbus aspektas yra tai, jog NATO atėjimas šį regioną susilpnina Rusijos svarbą Rytų Europos regione ir kelia grėsmę jos autoritetui. Trečia, Rusija Ukrainoje turi daug svarbių ekonominių interesų, kur pasikeitus valdžiai gali pakenkti Rusijos ekonomikai²⁴³. Sprendžiant ISIS klausimą ST, Rusija balsavo „už“ visas rezoliucijas, todėl šiuo klausimu nuomonės su P3 grupės ST valstybėmis ir Vakarais sutampa, t. y. jog ši teroristinė organizacija reikia sunaikinti.

Kinija. Kaip ir Rusija, valstybės „susilaikė“ balsuojant dėl intervencijos Libijoje. Kinija neturėjo didelių interesų Libijoje, tačiau palaikė Rusiją ir dėl šalyje suirutęs po Gadafii režimo nuvertimo kaltina Vakarus. Konflikto Sirijos atveju, kaip ir kita P2 grupės ST valstybė, blokavo rezoliucijas, susijusias su al-Azad režimo legitimumu. Pagrindinis interesas – pakankamai glaudūs šios dviejų valstybių ekonominiai santykiai²⁴⁴ ir Kinijos, kaip Rusijos sąjungininkės, bendra pozicija Sirijos konflikto klausimu ST. Balsuojant dėl Rytų Ukrainos konflikto Kinija balsavo „už“ 2 rezoliucijas (kaip ir Rusija), o dėl 2 rezoliucijų „susilaikė“ (Rusija vetavo). Tai paaiškinama Kinijos ir Rusijos vieningumu ST dėl konflikto Libijoje ir Sirijoje, tačiau dėl konflikto Rytų Ukrainoje Kinijos pozicija šiek tiek išsiskyrė, balsavimo metu „susilaikant“. Dėl ISIS Kinija niekuo neišsiskyrė iš kitų ST nuolatinių narių ir balsavo „už“ rezoliucijas. Ir nors kol kas ISIS Kinijai nekelia grėsmės, tačiau šalis parodė vieningą poziciją prieš tarptautinį terorizmą.

Apibendrinant galima teigti, jog:

1) Pagal tai, kaip balsuoja P3 grupės valstybės – jų interesai yra panašūs. JAV, JK ir Prancūzija vis darbe nagrinėjant konfliktą atvejais balsavo vienodai, todėl galima teigti, kad Vakarų valstybių blokas ST laikosi kartu ir jų interesai sutampa. Tiek Libijos, tiek Sirijos konfliktų atvejais P3 grupės ST valstybės buvo prieš autoritarinius režimus ir palaikė opoziciją. Rytų Ukrainos konflikto atveju balsavo vieningai „už“ rezoliucijas, bei remia dabartinę valdžią, kuri kovoja su Rusijos remiamais separatistais. Galima teigti, jog sureguliuoti Sirijos ir Rytų Ukrainos konfliktus trukdo nuolatiniai Rusijos ir Kinijos „veto“ dėl tam tikrų rezoliucijų.

2) P2, kaip ir P3, grupės ST valstybės balsuoja dažniausiai vieningai, t. y. dažniausiai Rusija ir Kinija balsuoja vienodai, jeigu Rusija vetuoja rezoliuciją, tai Kinija jį irgi vetuoja arba susilaiko, bet nebalsuoja „prieš“. Libijos konflikto atveju abi valstybės, balsuojant dėl intervencijos šioje šalyje.

²⁴³ Deyermond R. „What are Russia's real motivations in Ukraine? We need to understand them”, The Guardian, 2014, balandžio 27, <<http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/apr/27/russia-motivations-ukraine-crisis>> [Žiūrėti 2016-04-20].

²⁴⁴ Yan H. „Syria allies: Why Russia, Iran and China are standing by the regime”, CNN, 2013, rugpjūčio 30, <<http://edition.cnn.com/2013/08/29/world/meast/syria-iran-china-russia-supporters/>> [Žiūrėti 2016-04-20].

susilaik²⁴⁵. Sirijos konflikto atveju šios valstybės balsuoja vieningai ir todėl blokuoja bet kokias rezoliucijas, susijusias su režimo kaita. Dėl Rytų Ukrainos konflikto – Kinija susilaiko nuo veto teisės, tačiau visas rezoliucijas blokuoja Rusija, dėl savo interesų šioje šalyje ir regione.

3) Dėl ISIS klausimo visų nuolatinių narių interesai sutampa dėl rezoliucijų ST. Pagrindinis tikslas sunaikinti šią teroristinę organizaciją, kuri kontroliuoja teritorijas Artimųjų Rytų regione ir vykdo teroristinius išpuolius įvairiose valstybėse.

3.7 Konflikto sprendimų ribojantys veiksniai

Šiame poskyryje aptariami darbe nagrinėjami konfliktai ir nurodomos priežastys, kurios riboja jų sprendimų ST. Šiuo metu aktyviai vyksta Sirijos konfliktas bei ir nors ir yra paskelbtos paliaubos konfliktas Rytų Ukrainoje tebevyksta. Libijos atveju Vakarų valstybėms pavyko nuversti Gadafi režimą, tačiau šalyje vis tiek vyksta karas, todėl konfliktas nėra iki galo išspręstas. ISIS grėsmės yra kitokio pobūdžio ir neapsiriboja vienos valstybės teritorija, todėl šis klausimas gali būti sunku išspręsti tiek ST, tiek kituose formatuose.

Libijos karas – kaip ir buvo minėta, šalyje nuvertus ilgus metus valdžius diktatorių nepavyko užtikrinti sklandaus valdžios perimimo opoziciniams jėgoms. Kaip teigia 2 ekspertas šiuo metu šalyje yra dvi vyriausybės, kurios viena kitos nepripažįsta, taip pat tarpusavyje kaunasi ginkluotos grupuotės, kuri pagrindinis tikslas užvaldyti gausias gamtos išteklių atsargas. Tarptautinė bendruomenė ragina Libiją pirma susitarti šalies viduje²⁴⁶, tada gali būti imamasi veiksmų padėti atkurti tvarką valstybėje, kurioje jau 5 metai vyksta konfliktas. Tikėtina, kad sprendimai dėl Libijos bus priimti tada, kai šalis susitvarkys savo viduje, tokiu atveju jie bus oficialiai patvirtinti ST. Galima teigti, kad šiuo atveju konflikto sprendimų riboja valstybės viduje vykstantys neramumai.

Sirijos karas – šiuo atveju pagrindinis konflikto sprendimų ribojantis veiksnys yra Rusija. P3 grupės ST valstybės mano, jog konfliktą galima išspręsti tik pasitraukus iš valdžios al-Asado režimui ir surengus šalyje demokratinius rinkimus. Rusija ir jos palaikanti Kinija, laikosi pozicijos, jog pasitraukus režimui šalyje susiklostys tokia situacija, kaip ir Libijoje. 1 ekspertas teigia, kad po Libijos karinės intervencijos visos iniciatyvos dėl Sirijos yra blokuojamos Rusijos²⁴⁷. Rusija teigia, kad nuvertus dabartinį Sirijos režimą susiklostys tokia situacija, kaip ir Libijoje, kur nuvertus Gadafi režimą, šalyje ir toliau vyksta konfliktas. Kaip ir buvo rašyta Rusija jau vetavo 4 rezoliucijas dėl Sirijos, kuriose buvo užsimenama apie al-Asado pasitraukimą. 1 ekspertas teigia, jog šiuo metu Sirijos konfliktas nėra sprendžiamas ST, jis sprendžiamas kituose formatuose, kur derasi

²⁴⁵ Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Approves 'No-Fly Zone' over Libya, Authorizing 'All Necessary Measures' to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions. <<http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm>> [Žiūrėti 2016-04-10].

²⁴⁶ Interviu su 2 ekspertu. 2016-03-16.

²⁴⁷ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

dvi valstybės – JAV ir Rusija. ST yra pateikiami jau suderinti dokumentai, už kuriuos yra nubalsuojama²⁴⁸. Galima teigti, kad sprendimai dėl šio konflikto bus priimti kituose formatuose, tačiau pagrindiniu veiksmu, ribojančiu konflikto sprendimą ST ir toliau išlieka Rusija, kuri blokuoja bet kokias iniciatyvas dėl režimo pakeitimo.

Rytų Ukrainos karinis konfliktas – šis konfliktas gali būti šaldytas ilgą laiką ir jo sprendimo galimybės ST yra labai ribotos dėl priežasties, jog viena iš konflikto dalyvių – nuolatinė ST narė Rusija jau vetavo 2 iš 4 rezoliucijų, susijusias su šiuo konfliktu²⁴⁹. Kaip ir Sirijos konflikto atveju šis konfliktas yra sprendžiamas kituose formatuose. Galima tikėtis, kad priimtus sprendimus kituose formatuose, atitinkami sprendimai bus priimti ir ST. Kaip teigia 1 ekspertas šiuo metu Ukrainos klausimas aktyviausiai yra sprendžiamas Normandijos formate²⁵⁰. Normandijos kontaktinė grupė sudaro 4 valstybes – Prancūzija, Rusija, Ukraina ir Vokietija, kurios periodiškai susitikdamos bando spręsti krizę Rytų Ukrainoje²⁵¹. Galima teigti, jog pagrindinis veiksnys, ribojantis šio konflikto sprendimą yra Rusija, kuri kartu yra ir viena iš konflikto dalyvių.

ISIS klausimas ST – kyla klausimas ar ISIS problema gali būti išspręsta ST. Dėl Islamo valstybės grėsmės visos nuolatinės ST narės sutaria ir visos rezoliucijos dėl kovos prieš ISIS buvo priimtos vienbalsiai, tačiau sunaikinti pačią teroristinę organizaciją gali būti labai sunku. Tiek koalicijos prieš Islamo valstybes, tiek Rusijos pajėgos²⁵² gali užimti ISIS kontroliuojamas teritorijas, tačiau iškyla kitos grėsmės. Pagrindinė iš jų – pavieniai teroristiniai išpuoliai visame pasaulyje, nuo kurių jau nukentėjo daug valstybių²⁵³ ir kuriais toliau grasina ISIS. Galima tvirtinti, kad pagrindinė priežastis, kuri trukdo sunaikinti ISIS, yra tai, jog ši organizacija yra išplitusi po visą pasaulį ir sunaikinus ją Artimųjų Rytų regione nereiškia, kad ji bus visiškai nugalėta.

²⁴⁸ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

²⁴⁹ Oficialus JT interneto puslapis. Meetings Records. <<http://www.un.org/en/sc/meetings/records/2011.shtml>> [Žiūrėti 2016-04-20].

²⁵⁰ Interviu su 1 ekspertu. 2016-02-26.

²⁵¹ Autorius nenurodytas. „Leaders aim for 'Normandy format' peace summit for Ukraine“, Deutsche Welle, 2015, vasario 8, <<http://www.dw.com/en/leaders-aim-for-normandy-format-peace-summit-for-ukraine/a-18243419>> [Žiūrėti 2016-04-20].

²⁵² Mchugh J. „Who Is Fighting ISIS? Map Of US-Led Coalition Campaign After Paris Attacks“, IBTimes, 2015, lapkričio 15, <<http://www.ibtimes.com/who-fighting-isis-map-us-led-coalition-campaign-after-paris-attacks-2185295>> [Žiūrėti 2016-04-20].

²⁵³ Dunand E. „ISIS attacks: A timeline of terror“, CBS News, 2016, kovo 23, <<http://www.cbsnews.com/pictures/isis-attacks-a-timeline-of-terror/>> [Žiūrėti 2016-04-20].

IŠVADOS

Ištyrus ir palyginus Jungtini Taut Saugumo Tarybos nuolatiniai nari – JAV, JK, Pranc zijos, Rusijos ir Kinijos – interesus, sprendžiant XXI a. 2 dešimt. konfliktus prieita prie ši išvad :

1. Teorin prieiga skirta magistro baigiamojo darbo problemai nagrin ti suformuluota iš realizmo teorijos, kurioje nurodoma interes svarba tarptautin je politikoje bei konflikt ir j sprendim strategij koncepcij , kur apibr žiami konfliktai, j tipai (etninis, teritorinis, ideologinis, religinis), dinamika (kaip konfliktas vystosi, ar jis gali b ti išspr stas diplomatiniau ar tik kariniu b du), intensyvumas (kokios konflikto sprendimo galimyb s) bei nurodoma kokiais b dais (diplomatiniau ar kariniu) ir modeliais (J. Galtung konflikto modelis ir sm lio laikrodžio modelis) juos galima spr sti. Šiuo teoriniu pagrindu buvo tiriamos s sajas tarp JT ST nuolatiniai nari interes ir priimt sprendim d l konflikt Libijoje (mišrus konfliktas), Sirijoje (mišrus konfliktas) ir Ryt Ukrainoje (teritorinis konfliktas, hibridinis karas tarp Rusijos ir Ukrainos) bei ISIS kaip teroristin s organizacijos keliam gr smi tarptautiniam saugumui. Išanalizavus ST nuolatiniai nari pasi lymus, pozicijas ir balsavimus priimant dokumentus d l Libijos, Sirijos, Ryt Ukrainos konflikt bei ISIS keliam gr smi tarptautiniam saugumui, galima teigti, kad nacionaliniai interesai yra vieni svarbiausi tarptautin je politikoje, nes dažnai vieni ar kiti sprendimai yra (ne)priimami d l skirting valstybi interes Artim j ir Vidurio Ryt bei Ryt Europos regionuose.

2. Išnagrin jus JT ST dokumentus ir j pri mimo proced ras bei priemones konfliktams spr sti, galima iškirti tris pagrindinius aspektus:

1) dokumentai, kuriuos priima ST yra rezoliucija, pirmininko pareiškimas ir pareiškimas spaudai. Svarbiausias iš ši dokument yra rezoliucija, nes jos turi teisin gali ir gali pad ti spr sti arba prisid ti prie konflikt sureguliuavimo. Kiti dokumentai, kaip pirmininko pareiškimas ir pareiškimas spaudai, nors jie ir neturi teisin s galios, ta iau padeda atkreipti tarptautin s bendruomen s d mes vykstant konflikt ir parodo, jog jis yra svarbus ST;

2) kiekvienas dokumentas turi praeiti bendrus proced ros etapus, t. y. a) teksto teikimas; b) derybos; ir c) tylos proced ra. Rezoliucijos pri mimo proced ra yra sud tingesnis, nes po tylos proced ros seka vadinamas in blue versijos rengimo etapas, kuris reiškia, jog rezoliucija – parengta balsavimui. Rezoliucija yra priimama, jeigu už j balsuoja 9 ir daugiau ST nar s bei nei viena ST nuolatin nar nepanaudoja veto teis s. Pirmininko pareiškimas ir pranešimas priimami, jeigu visi 15 ST nari jiems pritaria. Rezoliucijos ir pirmininko pareiškimas priimami susirinkus ST sal je visoms ST nar ms, o pareiškimas spaudai gali b ti priimtas pritarus žodžiu arba elektroniniu paštu;

3) priemonės, kuriomis ST sprendžia konfliktus yra sankcija (diplomatinių sankcijos, kelioni draudimai, turto šaldymas, ginklų embargas bei prekių importo ir eksporto draudimas), taikos palaikymo misija, JT ambasadorių kelionių konflikto šalyse ir karinė intervencija. Dažniausiai ST naudojama priemonė konfliktams spręsti yra sankcijos, kurios taikomos tiek valstybėms, tiek fiziniams ir juridiniams asmenims. Dažnai naudojama kita priemonė – taikos palaikymo misija, kuri padeda atkurti ir palaikyti taiką konflikto židiniuose. Šiuo metu ST yra suteikusi mandatą 16 taikos palaikymo misijoms. Be šių priemonių ST, kaip spaudimo priemonė, naudoja JT ambasadorių keliones konflikto šalims. Karinė intervencija, kaip priemonė konfliktui spręsti, naudojama retais atvejais. Visomis išvardintomis ribojančiomis priemonėmis ST siekia spręsti konfliktus. Jų efektyvumas sprendžiant konfliktus priklauso nuo priemonių pasirinkimo tipo. Todėl kai kurie konfliktai nėra išsprendžiami ir tampa „šaldyti“. Tai rodo tebesitęsiantys nagrinjami konfliktai Sirijoje, Rytų Ukrainoje ir Libijoje bei ISIS teroristiniai išpuoliai viariose valstybėse.

3. Ištyrus ir palyginus nuolatiniai narių pozicijas ir veiksmus sprendžiant konfliktus Libijoje, Sirijoje, Rytų Ukrainoje ir dvi Islamo valstybės keliamą grėsmę Artimuosiuose Rytuose, galima teigti, jog:

1) balsuojant dėl rezoliucijų JT ST nuolatiniai nariai P3 grupės valstybių interesai sutapo kaip ir sutapo P2 grupės valstybių interesai, išskyrus dvi rezoliucijas dėl Ukrainos, kurias Rusija vetavo, o Kinija balsuodama susilaikė. Tai jau reikia pažymėti, jog P3 ir P2 grupių valstybių interesai išsiskyrė dėl konfliktų sprendimo ir tai rodo jų pasiskirstymą ST tarp nuolatiniai narių;

2) Sirijos konflikto atveju, P3 grupės valstybės nuo pat konflikto pradžios palaiko opozicijos jėgas ir siekia, kad dabartinis al-Asado režimas būtų nuverstas ir vykėtų šalyje nauji demokratiniai rinkimai. P2 grupės valstybės palaiko dabartinį Sirijos diktatorių, todėl nuo konflikto pradžios Rusija ir Kinija blokavo 4 rezoliucijas, susijusias su al-Asado valdžios legitimumu; Rytų Ukrainos konflikto atveju ST nuolatiniai nariai P3 ir P2 grupių valstybių interesai ir pozicijos išsiskyrė – JAV, JK ir Prancūzija palaiko dabartinį Ukrainos valdžią ir siekė priimti rezoliuciją, smerkiančią Krymo aneksiją, tačiau ją vetavo Rusija, kuri ne tik palaiko separatistus, tačiau ir pati dalyvauja konflikte. Kinija dėl Ukrainos laikosi rezervuotos pozicijos ir balsuojant dėl 2 rezoliucijų, kurias Rusija vetavo, ji susilaikė; Libijos konflikto atveju situacija yra šiek tiek kitokia: buvęs Gadaffi režimas buvo nuverstas, tačiau šalyje toliau tęsiasi pilietinis karas. Priimant rezoliuciją dėl karinės intervencijos Libijoje P3 grupės valstybės balsavo „už“, o P2 grupės valstybės susilaikė. Pagrindinė priežastis, kodėl buvo pradėta karinė intervencija – siekiama sustabdyti civilių žudymus, žmogaus teisių pažeidimus ir padėti sukilėliams nuversti autoritarinį Gadaffi režimą; ISIS atveju ST nuolatiniai nariai P3 ir P2 grupių interesai ir pozicijos sutapo ir jos buvo vieningos dėl rezoliucijų priėmimo. Tai yra vertinama, kaip vieningas tikslas sunaikinti teroristinę organizaciją

4. Išanalizavus Lietuvos ekspertų žiniaraištyje darbe nagrinėjamus konfliktus galima teigti, kad:

1) visi trijų ekspertų nuomonių dėl konfliktų vertinimo Libijoje, Sirijoje ir Rytų Ukrainoje bei ISIS klausimo ST sutapo: jie vieningai pritarė, kad šiuo metu konfliktas Libijoje dar nėra užbaigtas, nors Gadaffi režimas ir buvo nuverstas, tačiau neramumai šalyje toliau vyksta. Taip pat išskyrė, jog P5 grupės valstybių nuomonių dėl Sirijos ir Rytų Ukrainos konfliktų išsiskyrė (P3 grupės valstybės palaikė Sirijos opoziciją ir dabartinę Ukrainos valdžią; P2 grupės valstybės – Sirijos režimą ir Rytų Ukrainoje kovojančius separatistus), o dėl ISIS klausimo sutapo – balsuota „už“ visas rezoliucijas vieningai; ir 2) ekspertai išskyrė, jog Lietuva visais klausimais ST palaikė savo sąjungininkes P3 grupės valstybes.

Ginamasis teiginys pasitvirtino, nes dėl skirtingo Saugumo Tarybos nuolatinių narių interesų, konfliktus tarp valstybių yra sudėtinga spręsti ST formatu, todėl neatmetama tikimybė, jog jie gali perraugti regioninius konfliktus ir kelti grėsmes tarptautiniam saugumui. To pavyzdys yra Sirijos konfliktas, t. y. prasidėjęs konfliktas šalyje sudarė sąlygas sitvirtinti ISIS, peržengiant šalies teritoriją. ISIS plitimas ir teroristiniai išpuoliai kelia grėsmę ne tik Artimajam Rytų regiono, bet ir tarptautiniam saugumui ir stabilumui.

REKOMENDACIJOS

Vis dažniau yra keliamas klausimas ar JT ST, kaip institucija, kuri turėtų užtikrinti pasaulyje taiką ir saugumą, veikia veiksmingai, jei ne, tai kas riboja jos veikimą, sprendžiant konfliktus ST formatu. Daug diskutuojama apie ST reformas. Išnagrinėjus magistro baigiamojo darbo problematiką galima pateikti šiuos pasiūlymus dėl ST reformos diskusijos:

Pirmas pasiūlymas yra susijęs su veto teise ST panaikinimu, nes sprendimai ST būtų priimami neplanuojamai ir greičiau, nes jiems priimti užtektų 9 ST narių balsų. Tačiau mažai tikėtina, kad nuolatiniai nariai atsisakytų šios teisės, nes tai reikštų, jog gali sumažėti ST.

Antras pasiūlymas susijęs su ST nuolatiniais narių išplėtimu, t. y. ST nuolatiniai nariai galėtų tapti tokios valstybės kaip Vokietija, Indija, Brazilija, ar Japonija. Diskutuojama ar naujoms valstybėms taip pat būtų suteikta veto teisė priimant sprendimus. Tačiau mažai tikėtina, jog tam pritartų ST nuolatiniai nariai. Todėl galima teigti, jog ar vyks ST reformos ateityje, tai priklausys nuo ST nuolatiniai nariai P3 ir P2 grupių valstybių interesų ir jų vieningų pozicijų reformos klausimais.

LITERATŲ IR ŠALTINIŲ

Tyrinėjimai:

1. Ball P., Gohdes A., Price M. „Updated Statistical Analysis of Documentation of Killings in the Syrian Arab Republic“, Human Rights Data Analysis Group, 2014 <<http://www.ohchr.org/Documents/Countries/SY/HRDAGUpdatedReportAug2014.pdf>> [Žiūrėti 2015-05-29].
2. Bhardwaj M. Development of Conflict in Arab Spring Libya and Syria: From Revolution to Civil War. The Washington University International Review, 2012, Spring, Vol 1.
3. Chavance B. The Historical Conflict of Socialism and Capitalism, and the Post-Socialist Transformation. University of Paris, 1999.
4. Eisenstadt M., Shaffer B. “Russian S-300 Missiles to Iran: Groundhog Day or Game-Changer”, The Washington Institute, 2015, rugsis 4, <<http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/russian-s-300-missiles-to-iran-groundhog-day-or-game-changer>> [Žiūrėti 2016-02-29].
5. Friedland E. Who’s Who in the Syrian Civil War. The Clarion Project, 2014. <<https://www.clarionproject.org/sites/default/files/Clarion%20Project%20Syrian%20Civil%20War%20Factsheet.pdf>> [Žiūrėti 2016-03-30].
6. Gailiūnas E. Arab sukilimai ir Vakarų saugumo interesai: žvilgsnis iš Lietuvos. Lietuvos metin strategin apžvalga 2011–2012, 10 tomas, 2012 <<http://www.lka.lt/lt/mokslines-veikla/leidiniai/lietuvos-metine-strategine-apzvalga.html>> [Žiūrėti 2016-04-10].
7. Gienger G., Kuehnast K., Van Metre L. The Ukraine-Russia Conflict. United States Institute of Peace, 2015, Kovas. Interneto nuoroda: <<http://www.usip.org/sites/default/files/SR366-The-Ukraine-Russia-Conflict.pdf>> [Žiūrėti 2016-03-30].
8. Goldstein J. S. International Relations. New York: Pearson, 2005, p. 56.
9. Gordon N. Pathways to Security Council Reform, New York, 2014 <http://csnu.itamaraty.gov.br/images/pathways_sc_reform_final.pdf> [Žiūrėti 2016-03-16].
10. Gorenbug D. „The Southern Kuril Islands Dispute“, PONARS Eurasia Policy Memo, 2012, rugsis, nr. 226.
11. Griffiths M., O’Callaghan T. International Relations. The Key Concepts. London: Routledge, 2002.
12. Hoffman F. G. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars. Potomac Institute for Policy Studies Arlington, Virginia, 2007 <http://www.projectwhitehorse.com/pdfs/HybridWar_0108.pdf> [Žiūrėti 2015-06-02].
13. Hollis M., Smith S. Tarptautiniai santykiai: aiškinimas ir supratimas. Vilnius: Tyto Alba, 1998.
14. Hudson A. The Sociology and Psychology of Terrorism Who Becomes a Terrorist and Why?. 1999 <http://www.loc.gov/rr/frd/pdf-files/Soc_Psych_of_Terrorism.pdf>, [Žiūrėti 2015-06-02].
15. Jasiulvičius R. Konfliktai ir jų sprendimas. Kaunas: Technologija, 1997. Valstybės pagrindai. Tarptautiniai santykiai (knygos sudarytojas J. Matakas).
16. Miall T., Ramsbotham O., Woodhouse T. Contemporary Conflict Resolution. Cambridge: Polity Press, 2011.
17. Morgenthau H. Politika tarp valstybių: kova dėl galios ir taikos. Vilnius: Margi raštai, 2011.
18. Ruys T. & Wouters J. Security Council Reform: a New Veto for a New Century? Institute for International Law, K.U. Leuven, 2001.
19. Seidel W. Pasaulio istorija. Vilnius: Tyto alba, 2011.
20. Shaw M. N. International Law, New York: Cambridge University Press, 2008.

21. Tanner F. „Conflict prevention and conflict resolution: limits of multilateralism“. ICRC, Article, International Review of the Red Cross, No. 839, 2000, rugs jo 30, <<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/misc/57jqj2.htm>> [Ži r ta 2015-06-04].
22. Tarptautini žodži žodynas. <<http://www.zodziai.lt/reiksme&word=Konfliktas&wid=10348>> [Ži r ta 2015-05-27].
23. Žalimas D., Žaltauskait -Žalimien S., Petrauskas Z. ir kt. Tarptautin s organizacijos, Vilnius: Justitia, 2001.
24. Wallensteen P. Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System. London: SAGE Publications, 2012.
25. Wendt A. Tarptautin s politikos socialin teorija. Vilnius: Eugrimas, 2005.

Šaltiniai:

JTO Saugumo Tarybos rezoliucijos ir j projektai:

26. Draft S/2011/612. <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2011/612> [Ži r ta 2016-04-13].
27. Draft S/2012/77. <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/77> [Ži r ta 2016-04-13].
28. Draft S/2012/538 <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/538562> [Ži r ta 2016-04-13].
29. Draft S/2014/189. <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2014/189> [Ži r ta 2016-04-13].
30. Draft S/2014/348. <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2014/348> [Ži r ta 2016-04-13].
31. Draft S/2015/562. <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/562> [Ži r ta 2016-04-13].
32. Resolution 1054 (1996). <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1054\(1996\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1054(1996))> [Ži r ta 2016-03-14].
33. Resolution 1970 (2011). <[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970(2011))> [Ži r ta 2016-03-14].
34. Resolution 1973 (2011). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20S%20RES%201973.pdf>> [Ži r ta 2016-03-29].
35. Resolution 2016 (2011). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20S%20RES%202016.pdf>> [Ži r ta 2016-03-29].
36. Resolution 2042 (2012). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Syria%20SRES%202042.pdf>> [Ži r ta 2016-04-12].
37. Resolution 2043 (2012). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Syria%20SRES%202043.pdf>> [Ži r ta 2016-04-12].
38. Resolution 2059 (2012). <<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Syria%20SRES%202059.pdf>> [Ži r ta 2016-04-12].
39. Resolution 2118 (2015). <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2118.pdf> [Ži r ta 2016-04-12].
40. Resolution 2166 (2014). <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2166.pdf> [Ži r ta 2016-04-12].

41. Resolution 2202 (2015). <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2202.pdf> [Ži r ta 2016-03-30].
42. Resolution 2268 (2016). <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2268.pdf> [Ži r ta 2016-04-12].

JTO dokumentai:

43. JT Chartija. VI skyrius. Taikus gin sprendimas. 33 straipsnis. <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.DD12C52B498E>> [Ži r t 2016-02-29].
44. JT Chartija. VII skyrius. Veiksmi, kai kyla gr sm taikai, ji pažeidžiama ar vykdomi agresijos aktai. 42 straipsnis. <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.DD12C52B498E>> [Ži r t 2016-02-29].
45. JT Chartija. V skyrius. Balsavimas. 27 straipsnis. <<https://www.e-tar.lt/portal/legalAct.html?documentId=TAR.DD12C52B498E>> [Ži r t 2016-03-04].

Oficialus JT interneto puslapis:

46. Oficialus JT interneto puslapis. About the Fifth Committee. <<http://www.un.org/en/ga/fifth/about.shtml>> [Ži r ta 2016-02-29].
47. Oficialus JT interneto puslapis. Frequently Asked Questions. <<http://www.un.org/en/sc/about/faq.shtml#official>> [Ži r ta 2016-02-21].
48. Oficialus JT interneto puslapis. Key UN Documents. <<http://peacemaker.un.org/resources/key-un-documents>> [Ži r ta 2015-06-09].
49. Oficialus JT interneto puslapis. List of Peacekeeping operations 1948–2013. <<http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/operationslist.pdf>> [Ži r ta 2015-06-04].
50. Oficialus JT interneto puslapis. Mandates and the legal basis for peacekeeping. <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/pkmandates.shtml>> [Ži r ta 2015-06-09].
51. Oficialus JT interneto puslapis. Ninety-six percent of Syria’s declared chemical weapons destroyed – UN-OPCW mission chief. <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=48642#.Vw0vJqSLTIU>> [Ži r ta 2016-04-12].
52. Oficialus JT interneto puslapis. Presidential Statments. <<http://www.un.org/en/sc/documents/statements/>> [Ži r ta 2016-02-22].
53. Oficialus JT interneto puslapis. Press Statments. <<http://www.un.org/en/sc/documents/press/2015.shtml>> [Ži r ta 2016-02-21].
54. Oficialus JT interneto puslapis. Provisional Rules of Procedure. <<http://www.un.org/en/sc/about/rules/chapter6.shtml>> [Ži r ta 2016-02-22].
55. Oficialus JT interneto puslapis. Role of the General Assembly. <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/rolega.shtml>> [Ži r ta 2015-06-09].
56. Oficialus JT interneto puslapis. Rule of the Security Council <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/rolesc.shtml>> [Ži r ta 2015-06-09].
57. Oficialus JT interneto puslapis. Sanctions. <<https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/information>> [Ži r ta 2016-02-29].
58. Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Adopts Resolution 2170 (2014) Condemning Gross, Widespread Abuse of Human Rights by Extremist Groups in Iraq, Syria. <<http://www.un.org/press/en/2014/sc11520.doc.htm>> [Ži r ta 2016-04-13].
59. Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Approves ‘No-Fly Zone’ over Libya, Authorizing ‘All Necessary Measures’ to Protect Civilians, by Vote of 10 in Favour with 5 Abstentions. <<http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm>> [Ži r ta 2016-04-10].
60. Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Committee Established Pursuant to Resolution 1970 (2011) Concerning Lybia. <<https://www.un.org/sc/suborg/en/sanctions/1970>> [Ži r ta 2016-02-29].
61. Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Press Statement on Afghanistan Elections. <<http://www.un.org/press/en/2014/sc11583.doc.htm>> [Ži r ta 2016-02-21].

62. Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Press Statement on Terrorist Attack in Damascus. <<http://www.un.org/press/en/2016/sc12232.doc.htm>> [Ži r ta 2016-02-21].
63. Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Resolutions. <<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2015.shtml>> [Ži r ta 2016-02-22].
64. Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Unanimously Adopts Resolution 2254 (2015), Endorsing Road Map for Peace Process in Syria, Setting Timetable for Talks. <<http://www.un.org/press/en/2011/sc10424.doc.htm>> [Ži r ta 2016-04-12].
65. Oficialus JT interneto puslapis. Security Council ‘Unequivocally’ Condemns ISIL Terrorist Attacks, Unanimously Adopting Text that Determines Extremist Group Poses ‘Unprecedented’ Threat. <<http://www.un.org/press/en/2015/sc12132.doc.htm>> [Ži r ta 2016-04-13].
66. Oficialus JT interneto puslapis. Security Council – Veto List. <<http://research.un.org/en/docs/sc/quick/veto>> [Ži r ta 2015-01-22].
67. Oficialus JT interneto puslapis. Security Council Votes Unanimously to End NATO Civilian Protection Mandate in Libya, Following Authorities’ Formal Declaration of Liberation. <<http://www.un.org/press/en/2011/sc10424.doc.htm>> [Ži r ta 2016-04-12].
68. Oficialus JT interneto puslapis. Unanimously Adopting Resolution 2199 (2015), Security Council Condemns Trade with Al-Qaida Associated Groups, Threatens Further Targeted Sanctions. <<http://www.un.org/press/en/2015/sc11775.doc.htm>> [Ži r ta 2016-04-13].
69. Oficialus JT interneto puslapis. Unanimously Adopting Resolution 2253 (2015), Security Council Expands Sanctions Framework to Include Islamic State in Iraq and Levant. <<http://www.un.org/press/en/2015/sc12168.doc.htm>> [Ži r ta 2016-04-13].
70. Oficialus JT interneto puslapis. What is peacekeeping. <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/peacekeeping.shtml>> [Ži r ta 2015-06-09].
71. Oficialus JT interneto puslapis. Working Methods Handbook. <<http://www.un.org/en/sc/about/methods/introduction.shtml>> [Ži r ta 2016-02-22].
72. UN News Centre. „Ukraine death toll hits 6,000 amid ongoing fighting – UN“ United Nations, 2015, kovo 2, <<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=50215#.VWgJe1LD9AE>> [Ži r ta 2015-05-29].

Oficialus ST interneto puslapis:

73. Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. Chronology of Events. Central African Republic. <<http://www.securitycouncilreport.org/chronology/central-african-republic.php?page=all&print=true>> [Ži r ta 2016-03-02].
74. Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Documents for Libya: Security Council Resolutions <http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search.php?ctype=Libya&rtype=Security%20Council%20Resolutions&cbtype=libya&search=%22Security%20Council%20Resolutions%22%20AND%20%22Libya%22&__mode=tag&IncludeBlogs=10&limit=15&page=2> [Ži r ta 2016-04-11].
75. Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Documents for Syria: Security Council Resolutions <http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search.php?ctype=Syria&rtype=Security%20Council%20Resolutions&cbtype=syria&search=%22Security%20Council%20Resolutions%22%20AND%20%22Syria%22&__mode=tag&IncludeBlogs=10&limit=15&page=1> [Ži r ta 2016-04-12].
76. Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Documents for Ukraine: Security Council Resolutions <<http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/ukraine/>> [Ži r ta 2016-04-13].
77. Oficialus ST interneto puslapis. Security Council Report. UN Sanctions. <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/special_research_report_sanctions_2013.pdf> [Ži r ta 2016-02-29].

78. Oficialus ST interneto puslapis. Statement by the President of the Security Council. <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_prst_2013_21.pdf> [Ži r ta 2016-04-12].

Politin publicistika:

79. Autorius nenurodytas. „2011 Libya Civil War Fast Facts”, CNN, 2015, balandžio 1, <<http://edition.cnn.com/2013/09/20/world/libya-civil-war-fast-facts/>> [Ži r ta 2016-03-29].
80. Autorius nenurodytas. „Kuril islands dispute between Russia and Japan”, BBC News, 2013, balandžio 29, <<http://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-11664434>> [Ži r ta 2015-05-28].
81. Autorius nenurodytas. „Leaders aim for 'Normandy format' peace summit for Ukraine”, Deutsche Welle, 2015, vasario 8, <<http://www.dw.com/en/leaders-aim-for-normandy-format-peace-summit-for-ukraine/a-18243419>> [Ži r ta 2016-04-20].
82. Autorius nenurodytas. „Oct. 25, 1971 | People’s Republic of China In, Taiwan Out, at U.N.“, The New York Times, 2011, spalio 25, <http://learning.blogs.nytimes.com/2011/10/25/oct-25-1971-peoples-republic-of-china-in-taiwan-out-at-un/?_r=0> [Ži r ta 2016-03-15].
83. Autorius nenurodytas. „Paris attacks: What happened on the night”, BBC News, 2015, gruodžio 9, <<http://www.bbc.com/news/world-europe-34818994>> [Ži r ta 2016-04-20].
84. Autorius nenurodytas. „Polish expert explains why West refuses to declare Donetsk and Lugansk People’s Republics terrorist organizations“, EuroMaidanPress.com, 2014, spalio 30, <<http://euromaidanpress.com/2014/10/30/polish-expert-explains-why-west-refuses-to-declare-donetsk-and-lugansk-peoples-republics-terrorist-organizations/>> [Ži r ta 2016-02-29].
85. Autorius nenurodytas. „Syria chemical weapons allegations”, BBC News, 2013, spalio 31, <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-22557347>> [Ži r ta 2016-04-12].
86. Autorius nenurodytas. „Syria profile - Timeline”, BBC News, 2016, kovo 29, <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14703995>> [Ži r ta 2016-03-30].
87. Autorius nenurodytas. „Syrian Civil War Fast Facts”, CNN, 2015, lapkričio 6, <<http://edition.cnn.com/2013/08/27/world/meast/syria-civil-war-fast-facts/>> [Ži r ta 2016-03-30].
88. Autorius nenurodytas. „Timeline of Terror Attacks in Past 20 Years“, The Wall Street Journal, 2011, sausio 7, <<http://www.wsj.com/articles/timeline-of-terror-attacks-in-past-20-years-1420662841>> [Ži r ta 2015-06-02].
89. Autorius nenurodytas. „Ukraine ceasefire: 12 points plan”, BBC News, 2015, vasario 9, <<http://www.bbc.com/news/world-europe-29162903>> [Ži r ta 2015-05-28].
90. Autorius nenurodytas. „Ukraine crisis: Timeline”, BBC News, 2014, lapkričio 13, <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26248275>> [Ži r ta 2016-03-30].
91. Autorius nenurodytas. „What Is “Islamic State?””, BBC News, 2015, gruodžio 2, <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29052144>> [Ži r ta 2016-03-31].
92. Beale J. „Are UK bombs making a difference in Syria?”, BBC News, 2016, sausio 2, <<http://www.bbc.com/news/uk-35166971>> [Ži r ta 2016-04-20].
93. Blight G., Pulham S., Torpey P. „Arab spring: an interactive timeline of Middle East protests”, The Guardian, 2012, sausio 5, <<http://www.theguardian.com/world/interactive/2011/mar/22/middle-east-protest-interactive-timeline>> [Ži r ta 2016-03-29].
94. Chance M. „What does Russia want in Syria? 5 reasons Putin backs Assad” CNN, 2016, vasario 8, <<http://edition.cnn.com/2016/02/08/middleeast/syria-aleppo-russia-strategy/>> [Ži r ta 2016-04-20].
95. Chossudovsky M. „“Operation Libya” and the Battle for Oil: Redrawing the Map of Africa”, Global Research, 2013, kovo 9, <<http://www.globalresearch.ca/operation-libya-and-the-battle-for-oil-redrawing-the-map-of-africa/23605>> [Ži r ta 2016-04-19].

96. Deyermond R. „What are Russia's real motivations in Ukraine? We need to understand them”, The Guardian, 2014, balandžio 27, <<http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/apr/27/russia-motivations-ukraine-crisis>> [Ži r ta 2016-04-20].
97. Dummett M. „Bangladesh war: The article that changed history”, BBC News, 2011, gruodžio 16, <<http://www.bbc.com/news/world-asia-16207201>> [Ži r ta 2015-05-28].
98. Dunand E. „ISIS attacks: A timeline of terror“, CBS News, 2016, kovo 23, <<http://www.cbsnews.com/pictures/isis-attacks-a-timeline-of-terror/>> [Ži r ta 2016-03-31].
99. Evans D. „Islamic State driven out of Syria's ancient Palmyra city”, Reuters, 2016, kovo 28, <<http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-palmyra-idUSKCN0WT04R>> [Ži r ta 2016-03-30].
100. Harress C. „Ukraine Parliament Votes To Call Donetsk And Luhansk People's Republics Terrorist Groups“, IBTimes, 2015, sausio 27, <<http://www.ibtimes.com/ukraine-parliament-votes-call-donetsk-luhansk-peoples-republics-terrorist-groups-1796800>> [Ži r ta 2016-02-29].
101. Yan H. „Syria allies: Why Russia, Iran and China are standing by the regime”, CNN, 2013, rugpjūčio 30, <<http://edition.cnn.com/2013/08/29/world/meast/syria-iran-china-russia-supporters/>> [Ži r ta 2016-04-20].
102. Kaplan M. „Syria's Civilian Death Toll: Number Of ISIS Victims In 2015 Is Much Less Than Assad Regime-Inflicted Casualties“, IBTimes, 2015, gruodžio 29, <<http://www.ibtimes.com/syrias-civilian-death-toll-number-isis-victims-2015-much-less-assad-regime-inflicted-2242839>> [Ži r ta 2016-05-29].
103. Kilinksas. K. „Kas yra hibridinis karas“, 15min, 2014, birželio 24, <<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/karo-zona/kas-yra-hibridinis-karas-784-435781>> [Ži r ta 2015-06-02].
104. Laub K. „Libya: Estimated 30,000 Died In War: 4,000 Still Missing“, Huffington Post, 2011, rugsėjo 8, <http://www.huffingtonpost.com/2011/09/08/libya-war-died_n_953456.html> [Ži r ta 2015-05-28].
105. Mason R. „David Cameron was distracted during Libya crisis, says Barack Obama”, The Guardian, 2016, kovo 11, <<http://www.theguardian.com/us-news/2016/mar/10/david-cameron-distracted-libya-conflict-barack-obama>> [Ži r ta 2016-04-20].
106. Moftah L. „Minsk Ceasefire Deal: Full Text Of Agreement Between Russia, Ukraine, Germany And France”, IBTimes, 2015, vasario 12, <<http://www.ibtimes.com/minsk-ceasefire-deal-full-text-agreement-between-russia-ukraine-germany-france-1814468>> [Ži r ta 2016-03-30].
107. Mchugh J. „Who Is Fighting ISIS? Map Of US-Led Coalition Campaign After Paris Attacks”, IBTimes, 2015, lapkričio 15, <<http://www.ibtimes.com/who-fighting-isis-map-us-led-coalition-campaign-after-paris-attacks-2185295>> [Ži r ta 2016-03-31].
108. Reardon M. „Saudi Arabia, Iran and the 'Great Game' in Yemen“, Al Jazeera, 2015, balandžio 26, <<http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/09/saudi-arabia-iran-great-game-ye-201492984846324440.html>> [Ži r ta 2015-05-28].
109. Saldži nas V. „Branduoliniai bandymai: k pasiek Šiaur s Kor ja?“, Delfi.lt, 2016, sausio 6, <<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/branduoliniai-bandymai-ka-pasieks-šiaures-koreja.d?id=70038040>> [Ži r ta 2016-02-29].
1010. Sieff K. “U.N. says some of its peacekeepers were paying 13-year-olds for sex”. The Washington Post, 2016, sausio 11, <https://www.washingtonpost.com/world/africa/un-says-some-of-its-peacekeepers-were-paying-13-year-olds-for-sex/2016/01/11/504e48a8-b493-11e5-8abc-d09392edc612_story.html> [Ži r ta 2016-02-29].
111. Taylor P. „French special forces waging 'secret war' in Libya: report“, Reuters, 2016, vasario 24, <<http://www.reuters.com/article/us-libya-security-france-idUSKCN0VX1C3>> [Ži r ta 2016-04-20].

Internetin š svetainės

Oficialios vyriausybės internetinės svetainės:

112. Oficialus JAV valstybės departamento interneto puslapis. Foreign Terrorists Organizations, <<http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>> [Žiūrėti 2015-06-02].
113. Oficialus Jungtinės Karalystės vyriausybės interneto puslapis. Proscribed Terrorists Organizations, <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/417888/Proscription-20150327.pdf> [Žiūrėti 2015-06-02].
114. Oficialus Kanados vyriausybės puslapis. Currently Listed Entities, <<http://www.publicsafety.gc.ca/cnt/ntnl-scrtr/cntr-trrrsm/lstd-ntts/crrnt-lstd-ntts-eng.aspx>> [Žiūrėti 2015-06-02].
115. Oficialus LR URM interneto puslapis. Galiojančios tarptautinės sankcijos. <<http://www.urm.lt/sankcijos>> [Žiūrėti 2016-03-14].

Kitos interneto svetainės:

116. Armed Conflict Database. <<http://acd.iiss.org/>> [Žiūrėti 2015-05-27].
117. History.com. Soviets boycott United Nations Security Council. <<http://www.history.com/this-day-in-history/soviets-boycott-united-nations-security-council>> [Žiūrėti 2016-03-15].
118. ICRC. „How is the term "Armed Conflict" defined in international humanitarian law?“, 2008-03-17 <<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/article/other/armed-conflict-article-170308.htm>> [Žiūrėti 2015-05-27].
119. Oficialus Cheminio ginklo neplatavimo organizacijos interneto puslapis. PCW adopts a decision on reports of the Fact-Finding Mission. <<https://www.opcw.org/news/article/opcw-adopts-a-decision-on-reports-of-the-fact-finding-mission/>> [Žiūrėti 2016-04-12].

SANTRAUKA

G. Burjanas. Jungtini Taut Saugumo Tarybos nuolatiniai nari interes , sprendžiant XXI a. 2 dešimt. konfliktus, lyginamoji analiz / Tarptautin s politikos ir ekonomikos magistro baigiamasis darbas. Vadov doc. dr. Audron Janužyt . – Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, Politikos ir Vadybos fakultetas, Politikos moksl institutas, 2016.

Jungtini Taut Saugumo Taryba yra atsakinga už taikos ir saugumo palaikym pasaulyje, t. y. konflikt sprendim ir sureguliuavim . Ta iau vis dažniau, d l nuolatiniai ST nari interes , sprendim pri mimas stringa, tod l kyla klausimas ar ST gali užtikrinti taik ir saugum pasaulyje.

Darbo objektas – Saugumo Tarybos nuolatiniai nari – P3 (JAV, JK ir Pranc zijos) ir P2 (Rusijos ir Kinijos) grupi valstybi – interesai. Darbo problema – atskleisti s sajas tarp sprendimo pri mimo ir nuolatiniai nari interes , sprendžiant konflikto atvejus Saugumo Taryboje, nurodant sprendimo proced ros ir priimt priemoni ribotum bei išskiriant valstybi sutampanias ir prieštaraujanias pozicijas. Darbo tikslas – iširti ir palyginti kaip JAV, JK, Pranc zijai, Rusijai ir Kinijai pavyksta apginti savo interesus ir pasiekti savo tikslus, sprendžiant konfliktus JT ST formatu. Tam, kad šis tikslas b t pasiektas yra iškelti keturi uždaviniai: sukonstruoti teorin prieig , kuri leist nustatyti s sajas tarp valstybi interes ir sprendimo pri mim , tiriant atskir konflikt nagrin jim JT ST, išnagrini ti, kokios yra sprendimo pri mimo proced ros ir priemon s konfliktams spr sti JT ST, atkleidžiant j efektyvum / pozityvum ar ribotum , iširti ir palyginti nuolatiniai nari interesus, pozicijas ir veiksmus sprendžiant darbe analizuojamus konfliktus, išskiriant vienodas ir prieštaraujanias pozicijas; išanalizuoti Lietuvos ekspert poži r d l JT ST sprendimo pri mimo proced r ir priemoni bei pateikti j vertinim d l Libijos, Sirijos, Ryt Ukrainos konflikt ir ISIS klausimo sprendimo, išskiriant nuolatiniai nari interesus. Darbe naudojami šie metodai: dokument analiz s, aprašomasis-analitinis, lyginamasis, atvejo studija ir pusiau strukt ruotas ekspert interviu.

Atlikus JT ST dokument , mokslini tyrin jim ir ekspert interviu analiz galima daryti kelet išvad : patys svarbiausi dokumentai, kuriuos priima ST yra rezoliucijos, kurios turi teisin gali ir realiai gali pad ti spr sti arba prisid ti prie konflikt sureguliuavimo. Ta iau, kita vertus, d l skirting ST nuolatiniai nari interes , konfliktus tarp valstybi yra sud tinga spr sti ST formatu, tod l neatmetama tikimyb , jog jie gali peraugti regioninius konfliktus ir kelti gr smes tarptautiniam saugumui. To pavyzdys yra Sirijos konfliktas, t. y. prasid j s konfliktas šalyje sudar s lygas sitvirtinti ISIS, peržengiant šalies teritorij . ISIS plitimas ir teroristiniai išpuoliai kelia gr sm ne tik Artim j Ryt regiono, bet ir tarptautiniam saugumui ir stabilumui.

SUMMARY

G. Burjanas. United Nations Security Council permanent members, solving XXI century's second decade's conflicts, comparative analysis / International politics and economics master's thesis. Academic supervisor doc. dr. Audrone Januzyte. – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Politics and Management, Political science institute, 2016.

Among many other issues, The United Nations Security Council is responsible for maintaining peace and security, conflict resolution and regulation in the world.

However, frequently, because of certain Security Council member's interests, decision making has become lacking and in some cases absent, therefore a question has to be raised whether or not the UN SC is able to provide the world with peace and security.

Main objective – Security Council's permanent representative groups interests of P3 (USA, UK and France) and P2 (Russia and China) states. Main problem – divulge the cohesion between decision making and interests of the permanent members, by indicating the shortcomings of decision procedures and accepted resolutions. The object of the master thesis is to investigate and compare how the US, UK, France, Russia and China are able to defend their national interests and accomplish their objectives while solving conflicts in the UN SC format. To accomplish my main object four main tasks are identified: construct a theoretical approach which identifies the connections between state interests and decision making by studying separate conflict analysis in the UN SC, analyze what are the procedures of decision making and means of achieving conflict resolution in the UN SC, assess their effectiveness / advantages or shortcomings, by analyzing conflict resolutions - compare the interests of permanent members their positions and actions by distinguishing opposing and concurring positions; analyze Lithuanian experts opinions about the UN SC decision making procedures and means, also to provide their assessments on Libya, Syria, Eastern Ukraine conflicts and ISIS related problems by distinguishing different representative interests. This master thesis comprises of the following methods: document analysis, descriptive-analytical, comparative, case study and half structured interview from subject matter experts.

After analyzing UN SC documents, academic research and subject matter expert interviews the following conclusions can be stated: resolutions are the most important documents which the SC adopts; they have legislative power and contribute to conflict resolutions and or regulations. However, due to separate interests, it is difficult to agree on issues, which is why; such conflicts can grow into regional conflicts and contribute to international instability. For example the conflict in Syria, where ISIS was able to establish itself in and outside Syrian territory has led to a threat and not only to the Middle East but also to international security and stability.

ANOTACIJA

G. Burjanas. Jungtini Taut Saugumo Tarybos nuolatiniai nari interesai, sprendžiant XXI a. 2 dešimt. konfliktus, lyginamoji analizė / Tarptautinės politikos ir ekonomikos magistro baigiamasis darbas. Vadov doc. dr. Audron Janužytė. – Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, Politikos ir Vadybos fakultetas, Politikos mokslų institutas, 2016.

Magistro baigiamajame darbe analizuojama nuolatiniai Jungtini Taut Saugumo Tarybos nari interesai, sprendžiant XXI a. 2 dešimt. konfliktus ir lyginama kaip JAV, JK, Prancūzija, Rusija ir Kinija pavyksta apginti savo interesus ir pasiekti savo tikslus.

Pirmame skyriuje analizuojama realizmo teorija, kuri darbe naudojama, kaip teorinis pagrindas analizuoti valstybi nacionalinius interesus JT ST. Taip pat analizuojama konflikto samprata, tipai, dinamika, intensyvumas, modeliai, sprendimo strategijos ir bei modeliuojama teorinė prieiga – tirti sąsajas tarp valstybi interesų ir konflikto sprendimo. Antrame skyriuje analizuojama dokumentų priemonių procedūros ir priemonės konfliktams spręsti JT ST, taip pat nagrinėjamas nuolatiniai ST nari ir nenuolatiniai ST nari galios santykis, priimančius sprendimus. Trečiame skyriuje analizuojama atskiri konfliktų kilimo priežastys ir eiga. Tiriama ir lyginama ST nuolatiniai nari – JAV, Jungtinės Karalystės, Prancūzijos, Rusijos ir Kinijos – interesai, pozicijos ir veiksmai sprendžiant konfliktus bei atskleidžiamos sąsajos tarp skirtingų valstybi interesų ir priimtų sprendimų individualaus konflikto atveju ir analizuojami veiksniai ribojantys konfliktų sprendimą.

Raktiniai žodžiai: Saugumo Taryba, Saugumo Tarybos nuolatiniai nariai, interesai, konfliktai, sankcijos.

ANNOTATION

G. Burjanas. United Nations Security Council permanent members, solving XXI century's second decade's conflicts, comparative analysis / International politics and economics master's thesis. Academic supervisor doc. dr. Audrone Januzyte. – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Politics and Management, Political science institute, 2016.

This Master's thesis analyses permanent United Nations Security Councils members interests, solving XXI century's second decade's conflicts and comparing how the US, UK, France, Russia and China are able to defend national interests and accomplish their tasks.

Analysis of realism theory is the first part of this master thesis, it is used as a theoretic platform to analyze national state interests in the UN SC. Also the comprehension of conflict its dynamics, intensity, models, accomplishment strategies and methods is analyzed, also through theoretic access points, an investigation of states relations interests and conflict resolution is made.

The second part analyzes resolution adoption principles and procedures and means of conflict resolutions in the UN SC, also an examination of decision making influence and power of permanent and nonpermanent members of the SC is made.

Last part consists of analyzing of various conflicts, current status and prehistory. A comparative analysis is made of SC permanent representatives – US, UK, France, Russia and China – interests, positions and actions in solving conflicts. An overview of separate states interests of past conflicts and its influence in SC resolutions

Key words: Security Council, Security Council permanent members, interests, conflicts, sanctions.

PRIEDAI

1 PRIEDAS EKSPERT APRAŠO LENTEL

KODAS	ATSTOVAUJAMA ORGANIZACIJA, PAREIGOS	ATSTOVAUJAMAS SEKTORIUS	DARBO SU JUNGTINI TAUT SAUGUMO TARYBA PATIRTIS
1 ekspertas	Lietuvos Respublikos nuolatin atstovyb prie JT Pareig nas	Valstybinis	7 metai
2 ekspertas	Lietuvos Respublikos užsienio reikal ministerija Saugumo Tarybos reikal koordinavimo skyriaus pareig nas	Valstybinis	4 metai
3 ekspertas	Lietuvos Respublikos užsienio reikal ministerija Pareig nas	Valstybinis	3 metai

2 PRIEDAS INTERVIU KLAUSIMAI

a) Bendri klausimai ekspertams:

1. Kaip ir kokiomis priemonėmis buvo sprendžiami konfliktai Rytų Ukrainoje, Sirijoje bei ISIS klausimas ST 2014–2015 m.?
2. Išskirkite kokią poziciją laikosi nuolatini ST narys, sprendžiant minėtus konfliktus?
3. Kokius pasiūlymus inicijavo/teikė Lietuva, sprendžiant minėtus konfliktus?

b) Klausimai pateikti 1 ekspertui:

1. Kodėl Lietuvai buvo svarbu tapti JT ST nenuolatine nare ir kaip ji tam rengėsi?
2. Kokius uždavinius kėlė Lietuva sau, kaip JT ST nenuolatinei narei?
3. Kaip ir kokiomis priemonėmis buvo sprendžiami konfliktai Rytų Ukrainoje, Sirijoje bei ISIS klausimas ST 2014–2015 m.?
4. Kokią poziciją laikosi ir kokių veiksmų imėsi Lietuva dėl Ukrainos?
5. Ar tiesa, kad pen holder dažniausiai būna valstybės iš P5? Ar yra tokia nusistovėjusi taisyklė?
6. Kai pasibaigia ST nenuolatini narys-pen holder s kadencija, ar ji turi perduoti pen holder kitai valstybei?
7. Ar Lietuva kaip Ukrainos pen holderis turėjo perduoti šią funkciją kitai valstybei? Kokia yra perdavimo procedūra?
8. Koks buvo Lietuvos vaidmuo sprendžiant Sirijos konfliktą ir ISIS problemą?
9. Kokiomis priemonėmis sprendžiami konfliktai ST? Koks yra rezoliucijų vaidmuo?
10. Ar Ambasadori kelionės – vienas iš būdų parodyti, kad konfliktas – suvaldytas? Ar tai daugiau geros valios ženklas?
11. Kokios yra dokumentų priėmimo procedūros?
12. Ar kūrėsi reiškiama tylos procedūros sulaužymas?
13. Ar būv atvejais, kad rezoliucijai esant in blue buvo pateikti pasiūlymai?
14. Ar galima teigti, jog rezoliucija yra svarbiausias dokumentas, tada eina PRST?
15. Ar galima sakyti, kad po rezoliucijos ir PRST kitas pagal svarbumą dokumentas yra pareiškimas spaudai?
16. Buvo palyginti pastarųjų penkių metų išleidžiamų rezoliucijų, PRST ir pranešimų spaudai kiekis per metus. Daugiau priimta pranešimų spaudai, mažiausia PRST, ar yra koks didesnis sningumas tarp to, s sija?
17. Ar galima skirstyti rezoliucijas esmines ir taip vadinamas „rutinines“?
18. Ar nuolatini narys turi daugiau galios už nenuolatines nares priimant sprendimus ST, neskaitant veto teisės? Ar visos ST narys yra lygios?

19. Ar P5 gali leisti pateikti rezoliuciją su niekuo nesitardami, o tik vėliau pradėti derybas dėl balsavimo?

20. Ar kitos valstybės ir ambasados demaršai yra vienas iš būdų daryti spaudimą, priimant rezoliucijas?

21. Ką jūs manote dėl veto teisės naudojimo sprendžiant konfliktus? Kaip vertinate Prancūzijos poziciją dėl veto teisės nenaudojimo tam tikrais klausimais?

22. Jūsų nuomone, kokių reformų reikėtų ST? Ar bus ST reforma, ar jos reikia?

c) Klausimai pateikti 2 ekspertui:

1. Kaip ir kokiomis priemonėmis buvo sprendžiami konfliktai Rytų Ukrainoje, Sirijoje bei ISIS klausimas ST 2014–2015 m.?

2. Išskirkite kokią poziciją laikosi nuolatini ST nariai, sprendžiant minėtus konfliktus?

3. Kokius pasiūlymus inicijavo/teikė Lietuva, sprendžiant minėtus konfliktus?

4. Jūsų nuomone, kokių reformų reikėtų ST?

5. Klausimas apie sankcijas. Kaip sankcijos veikia, sprendžiant konfliktus?

6. Libijos konfliktas: Gadaffi nuverstas, tačiau konfliktas nėra pasibaigęs, šalyje yra suirutė. Jūsų nuomone, kokia yra Libijos situacija šiuo metu?

7. Ar būna atvejai, kai paties ST nariai sulaužo sankcijas?

d) Klausimai pateikti 3 ekspertui:

1. Kaip ir kokiomis priemonėmis buvo sprendžiami konfliktai Rytų Ukrainoje, Sirijoje bei ISIS klausimas ST 2014–2015 m.? Kokių veiksmų buvo imtasi šiems konfliktams spręsti?

2. Kas inicijavo šią rezoliuciją dėl Ukrainos ST?

3. Kokia Jūsų nuomonė apie Sirijos konfliktą?

4. Kokia situacija ST dėl ISIS? Kaip šis klausimas traktuojamas ST?

5. Kaip Jūsų nuomone gali vystytis Sirijos, Ukrainos konfliktai ir konfliktas dėl ISIS?

3 PRIEDAS 1 EKSPERTO INTERVIU

1. Kod l Lietuvai buvo svarbu tapti JT ST nenuolatine nare ir kaip ji tam reng si?

Kod l svarbu? Ži r k, iš ties tai reikia prad ti nuo šiek tiek ankš iau, nuo 1994 met , kada buvo priimtas Valstyb s gynybos tarybos nutarimas ir kontekstas buvo, jog mes netur jome joki saugumo garantij . Ir tuo metu užsienio politikoje vyravo d mesys toms tarptautin ms minkštoms galioms ir ST buvo m stoma, kaip viena minkšt garantij užtikrinti Lietuvos saugum ir tvirtinti valstybingum . Valstyb buvo jauna ir URM reik jo kažkokio tikslo, ST buvo tik vienas žingsnis, buvo ir kiti žingsniai, buvo ECOSOC, buvo kitos nedidel s kampanijos rinkimin s, v liau atsirado naryst ES, naryst ESBO, naryst NATO ir viskas tai augo ir kaip vienam plane ST tapo toks jau pati kalno virš n . Aišku sprendimas ST kandidatuoti buvo atid tas, d l m s naryst s ES ir NATO, neva per ne lyg daug atimsi žmogišk paj gum . ia toks strateginis poži ris tvirtinti valstybingum , sustiprinti diplomatin tarnyb ir parodyti, kad Lietuva pagaliau yra laisva. Plius, tokia jau neformali, nuomon visgi buvo, jog mes buvome tuo metu neva Baltijos šali lyderiai, visur mums reik jo pirmiems b ti, nesakau, kad tai galioja dabar. Bet tiesiog tuo metu sklaid tokios id jos Vyriausyb je ar URM, kad ia mes esame garvežys Baltijos, mums visur reikia b ti pirmiems ir žodžiu aplenksim latvius ir estus. Bet ia strateginis, apart vis kit niuans , kod l mes jome ST, koks pagrindinis tikslas, reikia pasiskaityti dokumentus.

8. Kokius uždavinius k l Lietuva sau, kaip JT ST nenuolatinei narei?

Ži r k, strateginis tikslas buvo, ST n ra priimami pa i nuolatini nari , P5, taip jos juos paruošia, bet pats sprendimas yra priimamas dauguma, reikalingi 9 balsai, bet koki u klausimu. Tiesiog jau taip susiklost ST, kad tas balansas tarp Vakar ir rusišk interes ir blok yra gana nedidelis, kartais aštuoni septyni, kas jau reiškia sprendimo n ra, kartais devyni šeši. Ir mes ST, m s tikslas buvo tvirtinti ES CFSP (BUSP – bendra užsienio ir saugumo politika; angl. Common Foreign and Security Policy) užsienio politikos tikslus juos „promotinti“, b ti ištikima NATO partnere ir be abejo stiprinti m s ryšius ir santykius su JAV, Pranc zija ir JK. Tai, kad, gal tai yra šalutinis poveikis, kad m s buvimo ST metu amerikoniai dislokavo savo tankus ir pri m sprendim d l „forward“ bazi Baltijos šalyse, tai tiesiogiai nesusij , bet tai prisid jo prie to.

9. Kaip ir kokiomis priemon mis buvo sprendžiami konfliktai Ryt Ukrainoje, Sirijoje bei ISIS klausimas ST 2014–2015 m.?

Tiesiog tau duosiu v l strategin poži r , be abejo tu susirasi visus pareiškimus spaudai, rezoliucijas, PRST, debatus, GS pareiškimus, bet visa tai yra fonas. Aš prad siu nuo Ukrainos, Ryt Ukrainos,

jeigu tu pasikapstysi ST dokumentuose, tu pamatysi, kad nuo 1991 metų ST darbotvarkėje buvo Krymo-Sevastopolio klausimas. Kodėl jis ten atsirado? Dėl to, kad savo laiku nepasidalino Juodosios jūros laivyno ir Sevastopolio priklausomybės rusai su ukrainiečiais, kada Ukraina tapo nepriklausoma valstybe. Ir tas klausimas, kaip, „ruseliai“ pasirašė 1998 metais draugystės ir partnerystės sutartį su Ukraina, Jelcinas pasirašė su Kuma, tik tai tas klausimas buvo šiek tiek atidėtas. Ir atėjus Janukovičui, jis sakė savo misijai NY to klausimo daugiau nebekelti ir tas klausimas iškritė iš ST darbotvarkės. Kodėl aš tį sakau? Dėl to, kad ST nagrinėja tik tai klausimus, kurie yra ST darbotvarkėje. Jeigu ST darbotvarkėje to klausimo nėra, ST jo neturi teisės nagrinėti. Ir kai prasidėjo konfliktas Kryme ir pačioje Ukrainoje, na klausimo ST nėra, ir „ruseliai“ sakydavo: „ia ne mūsų kompetencija, yra ESBO, yra galiausiai Ukraina su Rusija gali dvišališkai spręsti ir nebūtina to klausimo kišti ST. Tai vienas iš mūsų pačių pirmiausių žingsnių ST, ir ia aš tiesiogiai derėjau. Vasario 27 d. mes gavome instrukciją ir vasario 28 dieną po maždaug šešių valandų derybų man pavyko traukti šitą klausimą iš ST darbotvarkės, 2014 metų klausimas. Jis yra pavadintas UA ambasadoriaus laiškas 28 d., bet tu laiškas parašiau, tu laiškas suderėjau su rusais, su sekretoriatu, ukrainiečiais, britais, amerikoniais, žodžiu netgi ukrainiečiams kalbėti parašėme, patys sau pasirašėme, žodžiu tokiu būdu traukėme darbotvarkės klausimą. Bet tai tik buvo vienas iš žingsnių, klausimo traukimas. Kodėl klausimo traukimas reikalingas? Dėl to, kad JT ir sekretoriatas, jeigu tai nėra darbotvarkėje, jie kaip ir negali to klausimo spręsti, pats žinai, kad ukrainiečiai prašė dislokuoti JT taikdarius, dislokuoti misiją, ir t. t., „ruseliai“ sakydavo „eto ne naša diela“. GS neturi teisės, kada klausimas atsirado darbotvarkėje, tad mes GS pasakėme ir Vakarų šalyms viskas tai yra ST darbotvarkėje, tu turi medijuoti, turi teikti ataskaitas, turi informuoti tarptautinį bendruomenę, visuomenę. Žodžiu tai buvo atspirtis rusiškai propagandai, nes visa žiniasklaidos erdvė buvo užpildyta totalia Rusijos propaganda. Niekas kitas, tai propagandai negalėjo atsispirti, išskyrus ST, taip ten „NY Times“ parašydavo, bet vienintelė tarptautinė arena paneigti tą propagandą ir pateikti kitokią realybę buvo ST ir GS ataskaitos. Tai toks ir buvo mūsų pagrindinis pasiekimas ir pagrindinis užduotis – pateikti alternatyvią realybę, tai kaip rusai per savo TV, netgi per Lietuvos TV varydavo savo melą. Tai strateginis tikslas buvo kovoti su propaganda, suteikti platformą UA kalbėtis viešai su RU per ST, galioti JT ir JT sekretoriatą daryti monitoringą ir viešinti visus žmogaus teisių pažeidimus, nusikaltimus, viešinti apie konfliktą ir bandyti kurti nedidelį JT ofisą, kuris anksčiau ar vėliau medijuotų konfliktą. Kodėl medijuoti? Nes ESBO nėra tinkamas formatas, ESBO šaldo konfliktą, tu mes matome Gruzijoje, Padnestryje ir t. t., nes Rusija yra ESBO narė. Jeigu duosi RU medijuoti, tai toks konfliktas ir liks. JT yra visai kitokia pobūdžio organizacija, kol kas JT, nepaisant visų mūsų pastangų ir tokio gana geranoriškumo iš GS pusės Ban Ki Moon jos to ofiso, netgi nedidelio neatidarė, bet vis tos idjos yra stumiamos, jos prasidėjo nuo mūsų, dabar stumia ukrainiečiai ir britai. Kažkada tai, tikiuosi, tai idja bus subręsta.

Kitas aspektas yra MH17, mes s žiningai nesime pirmo smuiko, dėl to, kad rusai iš karto tai pavadint propaganda Vakar šali t. t., leidome t daryti australams, Malaizijai, Olandijai ir kitoms nukent jusioms šalims. Tai mes ia pagrindinio smuiko nevaidinom, bet mes buvome vieni iš pagrindini derybinink , aš pats der jausi vis vasar dėl tos rezoliucijos, MH17. AU der josi su mumis, RU su JAV, JK ir Pranc zija. Tai jau parodo m s tok svor ST.

10. Koki pozicij laik si ir koki veism m si Lietuva d l Ukrainos?

Ži r k, yra ST, yra „pen holderiai“, pieštuko laikymas. Mes nesiverž me b ti tais pieštuko laikytojais. Kod l nesiverž me? D l to, kad iš ministerijos buvo, ne tiek, kad supratimas mažas, bet kažkokio tokios, taip entuziazmas gal ir buvo, bet, kai tu imiesi pieštuko, tu supranti, kad tu didžiul atsakomyb t užsikrauni. Gal tos ir atsakomyb s bijojo ministerija, aš nebijojau, mano ambasador bijojo, tai žodžiu vis laik buvo tokia tampa, mes tai pos džius šaukiame, bet apart pos dži , patik k manimi, mes dar me strategij . Tai yra viskas, kas vyko ST ir JT d l Ukrainos, buvo m s strategija, o strategijos tikslas kovoti su propaganda, pad ti JT, o visa kita buvo veismai, mes inicijavome pareiškimus spaudai, blokavome rus pranešimus spaudai, eidavome kalb tis su politikos reikal departamentu, žmogaus teisi biuru, jiems sakydavome, k reikia daryti, juos ragindavome važiuoti vizito, band me stabdyti Ban Ki Moon, kai jisai važiavo vien tiktai Maskv , parad , nenor damas užsukti Kijev , mes jam pasak me – neišeis. Žodžiu tai buvo tokia, užkulisin taka neleisti rusams uzurpuoti konflikto sprendimo jiems naudinga linkme, ia yra tiesiog daug veism . Tai matysis daugumoje ir blokuot ir priimt dokument , bet v l gi, ži r k strategij , viskas, kas, vyko, vyko m s rankomis. Mes suk r me UA draug grup , kuri kviet me ne tik ST nares, bet kviet me ir Lenkij , ir Vokietij . Toje draug grup je mes svarstydavome strategij , galiausia mes pad jome patiems UA suvokti, kas tai yra per instrumentas ST, nes ten vyksta karas ir ne NY ar URM yra pirmoje vietoje, pirmoje vietoje yra ta pati kariuomen ir atsikovoti teritorij . Tai mes, aš ir A. Kalindra ir A. Pipirait buvome tie, kurie dirbome už Ukrain , s žiningai už juos mes dirbome. Nesakau, kad mes band me Že pospolita atkurti, bet kadangi aš daug laiko esu praleid s UA, mano visi geriausi draugai UA, aš pats ukrainietiškai skaitau ir suprantu, ir daugelis žmoni lygiai taip pat turi tokias pat asociacijas su UA, mes už juos dirbome, mes juos st m me, aš skambinau j ambasadoriui vidur nakties ir priversdavau ateiti ST.

11. Ar tiesa, kad pen holder dažniausiai b na valstyb s iš P5? Ar yra tokia nusistov jusi taisykl ?

Ne, tokios taisykl s n ra.

12. Kai pasibaigia ST nenuolatinis naršėnų penholderis kadencija, ar ji turi perduoti penholder kitai valstybei?

Ne, niekas nieko neperduoda, viskas priklauso nuo žmogaus, nuo misijos, nuo sostinės, nuo daugybės faktorių, jeigu yra entuziazmas, yra noras, yra interesas, tada tu tiesiog griebi pieštuką ir pasakai, kaip yra mano.

13. Ar Lietuva kaip Ukrainos penholderis turėjo perduoti šią funkciją kitai valstybei? Kokia yra perdavimo procedūra?

Ne, ne ST naršėnų negali būti penholderiu. Nėra jokios procedūros, pavyzdžiui yra tiesiog susiklosčiusi tradicija, kad Afganistano klausimu dažniausia tai būtų išrinkta Vakarų Europos šalis, buvo Vokietija, dabar Ispanija, prieš tai buvo Australija. Žodžiu, viskas priklauso, ar tu turi ambasadorienai, ar tavo ministerija yra pakankamai pajėgi apdoroti ir gauti visą informaciją, yra daugybė faktorių, mes pavyzdžiui negalime būti Malio penholderiais, mes niekada to nežinosime. Mes tiesiog geriausia žinom ir mes turime geriausia informaciją iš Ukrainos, reta misija, kuri turėjo, gal JAV turėjo daugiau negu mes. Penholderis yra, viskas priklauso nuo valstybės, žinau, kad kai kuriuos klausimus yra sunku paimti iš P5, dėl to, kad yra institucinis dirbis, yra milžiniškas institucinis dirbis, ten žmonės arią šimtus metų ir ateina naujokas pasako dabar aš kitaip arsiu, be abejo tavo pasiūlymą, kuo toliau. Bet tai nereiškia, kad institucija yra su akmeniu jūsi, pavyzdžiui atėjo jordanai ir dėl Jemeno be abejo yra Saudo Arabijos interesas, o iki tol visas rezoliucijas ir visą strategiją dar britai. Atėjo Jordanija ir pateikė Saudo Arabijos parašytą rezoliuciją ir po to ji visą laiką teikia Saudo Arabijos parašytą rezoliuciją, ir britai neturėjo ką veikti. Nes jie žinojo, kad visa parama, arabai ir t. t. stovi už Jordanijos ir atitinkamai pieštukas natūraliai perėjo jordanams ir britai nusiplovė rankas. Tiesiog viskas yra niuansai, netgi aš nesakau, kad mes buvome tie vieninteliai penholderiai dėl Ukrainos. Nebuvo to didžiulio intereso monopolizuoti tą klausimą, tiesiog, dėl to, kad veikė rusų propaganda, aš pamenu, kai mes iš tiesų intensyviai esame me rusus spausti ir juos nervinti, ir tikrai jie jaudinosi, jie pradėjo daryti įvairius demaršus Vilniuje, ir pradėjo propagandą žiniasklaidoje varyti. Tikrai labai negraži propagandą ant mūsų ir tada ministerija išsigando, mūsų sakyti, ką jūs darote. Supranti, kaip, kol nesi psichologiškai pasiruošęs tam ir nėra tikrai tvirtos pasiryžimo atsispirti tai propagandai, tai dėl to ir mes su Niu Jorku tuo pieštuku, kaip ir dalinome. Aš visą laiką strategiškai esame stydėmas, visą laiką atėdavau pas amerikonus ir britus, sakydavau žinoma kitas jau penkis dešimtmečius šaukiau, jūs nei vieno. Galbūt kiti geri, dabar sušaukite, ir kada jie man atsakydavo mes esame stom sušaukti, aš tada paskelbiu informaciją, kad bus pasidėšaukiamas, pateikus strategiją, bet šauks amerikoniai.

14. Koks buvo Lietuvos vaidmuo sprendžiant Sirijos konfliktą ir ISIS problemą?

Ži r k, Sirija ir ISIS n ra sprendžiami ST, kaip ir daugyb konflikt ST yra antrinis forumas. Forumas, kuriame priimami 7 chartijos skyriaus sprendimai, teisiškai pareigojantys arba yra vedamos sankcijos, arba „listinami“ teroristai žmon s, arba „delistinami“, bet ST n ra tas forumas, kuriame šie klausimai yra sprendžiami. Yra daugyb toki klausim , kur tiesiog sprendimai yra kitur. Ta pati Ukraina, dabar yra kitas forumas, Normandijos forumas, kuriame yra kontaktin grup , d l Artim j Ryt irgi yra kontaktin grup , ST nesprendžia, d l Libijos v l yra kuriama kontaktin grup . Kas dar, Libija ir Sirija lygiai taip pat, dvi valstyb s, kurios neva derasi, neva ne, ir tiesiog sprendimus pateikia ST jau tokioje apdorotoje 99,9% formoje, kur tiesiog tau pasako ir reikia balsuot, ir viskas, ir jau tu neturi teis s kitaip, tiesiog tai yra faktas. ST jinai n ra paj gi suvaldyti, tiesiog fiziškai vis krizi , j yra 50, pilietini kar , kar , krizi ir t. t. ir darbotvark yra tiek užgulta, kad tiesiog fiziškai tiek laiko, neturi politin s valios, galios ir t. t. spr sti tokio m sto krizi . Sirija yra per didel ST. Aš tau s žiningai sakau apie strategin poži r , taip be abejo visi ten, žiniasklaida laukia, kol ST paruoš rezolucij d l Sirijos, bet realiai kalbant ST nesusidoroja su Burundžiu. Negali priimti sprendimo, tod l, kad sprendimas yra atiduotas Afrikos S jungai, arba ten Kenijai ir Tanzanijai, j prezidentams nuspr sti, k daryti. Ir ST tiesiog d l tos poliarizacijos, kur Rusija, ypatingai po Libijos, visk blokuoja, tiesiog sprendimai nat raliai jie išeina kažkokius kitus pirminius forumus, o ST tiesiog jau juos apipavidalina ir kartais apipavidalina labiau praplautoje formoj nei originalus sprendimas. Tai d l Sirijos, d l ISIS, taip, ST priima daug rezolucij , pri m galima sakyti fiktyvi rezolucij , vien tik d l to, kad parodyti, jog Rusija ir JAV yra vienoje valtyje, bet praktinio sprendimo ... Vargu ar yra ... Taip jos suteikia teisinius r mus, apsikeitimas informacija d l terorizmo finansavimo, d l kelioni ir t. t., bet tai yra r mai, kuri gyvendinimas priklauso nuo tam tikr institucij . Ir tol, kol t institucij yra daug, kol jos neturi strategin s krypties, l š ir t. t. ar n ra kažkokios vienintel s institucijos, kuri visa tai koordinuoja ar gyvendina tol to rezolucijos lieka ne gyvendintos.

15. Kokiomis priemon mis sprendžiami konfliktai ST? Koks yra rezolucij vaidmuo?

Rezolucija yra forma, tai n ra priemon . M s buvimo metu ST, mes beveik uždar me du konfliktus. Vienas Siera Leon je, kitas Liberijoje. Kiekvienas konfliktas turi savo cikl , dažniausia ciklas b na 20–30 met , Siera Leon je ir Liberijoje tas prasid jo 1990- met pradžioje, atitinkamai ciklas užsibaig , konfliktas išsikv p , atsirado kažkokios tai institucijos, kurios m si prievartos monopolijos. Toliau atsirado policija, kariuomen , valdžia ir visuomen , tai tie konfliktai užsidar . Visi kiti konfliktai, tiesiog tas ciklas dar n ra pasibaig s. O kai kuri ciklas yra tiesiog begalinis, kaip Artim j Ryt . Negaliu sakyti, kad ST tiesiog kažk priima, yra taikos palaikymo operacijos, politin s misijos, specialusis atstovas, GS mediacija, tarpininkavimas, ST misijos, sankcijos, koki gali tik prisigalvoti. Tai priklauso nuo paties konflikto sud tingumo, dydžio,

strategini interes nuolatini nari, gamtini ištekli, finansavimo konflikto, yra labai daug faktori. Ir tiek JT sekretoriatas, tiek ST vis laik pradžioje konflikto ciklo pradžioje nenagrin ja kokios yra iš ties yra priemon s t konflikt suvaldyti. ST vargu ar yra naivi valstybi, kurios tikisi, kad ST išspr s konflikt, taip n ra. Netgi tie konfliktai, kurie atrod, kad mes išsprend m, jie tiktai buvo mirażas, pvz., Jordanija, Jemenas. 2014 m. viduryje visi galvojo, kad Saleh nustumtas šon, yra išrinkta nauja valdžia, kuriama nauja konstitucija, atrodo konfliktas suvaldytas, taip nebuvo. Lygiai taip pat Darf re irgi buvo taikos procesas, bet tiesiog konflikto ciklas n ra pasibaig s. S žiningai iš toki einam j krizi, kur ST gali suvaldyti konflikt, tai yra Burundis, kuris iš ties jau beveik metus b ga link genocido, rimto genocido. Tokio, koks buvo 1994 m. Ruandoje. Ir ST gali suvaldyti, dvi šalys, kurios kol kas blokuoja sprendim yra Kinija ir Rusija. Blokuoja d l sav priežas i ir kadangi jos blokuoja, ST nat raliai atiduoda t sprendim Afrikos S jungai, o Afrikos S jungoje, pats žinai, kad per daug valstybi, per daug interes.

16. Ar Ambasadori kelion s – vienas iš b d parodyti, kad konfliktas –suvaldytas? Ar tai daugiau geros valios ženklas?

Ne, tai neparodo, kad konfliktas suvaldytas. Yra konkurencija tarp krizi, d mesio konkurencija ST. Jeigu 50 krizi ir pas tave 16 klausim per dien darbotvark je, patik k manim, tau tikrai tiem konfliktam nei d mesio skirsi, nei išspr si, plus tie vizitai nevyksta vakuume. Tiems vizitams yra pasirengiama, yra pasirenkama data, kuri paprastai yra susijusi su kitais vykiais. Tai yra sustiprinamas spaudimas konflikto dalyviams pasiekti kažkoki tai sprendim. Tai n ra taip, kad sugalvojau ir rytoj važiuoju. Pvz., yra ži rima ar Afrikos S junga, aš kalbu apie Burund, kokius tai sprendimus priima, arba Afrikos S junga ketina dislokuoti misij ir reikalingas paskutinis spaudimas prezidentui, kad jis sutikt. Tai yra toks paskutinis ST desperatiškas bandymas ir kai tu s di su prezidentu, ir 15 ST ambasadori yra tikimyb, kad prezidentas pal š ir pasakys kažk gero. Tai yra didžiul spaudimo priemon.

17. Kokios yra dokument pri mimo proced ros?

D l rezolucij. ia yra tiesiog susiklos iusi praktika ir reglamente yra parašyta, kad ST balsuoja d l rezolucijos, turi praeiti 48 valandos. S žiningai, jeigu reikia tai ir po penki minu i ST prabalsuos pateikus in blue. Praktika yra 24 valandos, nors reglamente parašyta 48 valandos, viskas yra šak mis ant vandens rašyta, viskas priklauso nuo politinio sprendimo. Pvz., rezolucija d l Sirijos, Kerry j teik, mes lauk m tos rezolucijos jau sal je visi s d jo, teksto nebuvo, lauk, RU su Keriu, Larovas der josi ir galiausiai kažk susider jo, v lavo pos d, at jo, mes gavome šviežiai atspausdint anglišk variant, nebuvo jokio vertimo, nebuvo netgi jokio skaitymo, tu net nesp jai jos perskaityti, tu jau balsuoji. N ra perspektyvaus b do, kaip pasiekti rezolucijos tekst.

Dažniausiai 90% rezoliucijų, pen holderis išplatina tekst el. paštu, gali būti konsultacijos tete-a-tete ekspert vienos ar dvi, gali būti nuomoni apsisikeitimas el. paštu, kur tu pasakai, kad iki tam tikro laiko duoti tekst. Pen holderis gali der tisi, gali nesider ti, gali atsižvelgti, gali neatsižvelgti. Jis pateik rezoliucijų in blue, jis gali pateikti tylos proced rai, bet nesvarbu tyla pra jo ar ne, pateik in blue, palauk 24 valandas ir teikia balsavimui. Vienintelis reikalavimas, kad b t išlaukta 24 valandas ir, kad b t vertimas.

18. Ar k nors reiškia tylos proced ros sulaužymas?

Jis nieko nereiškia. Jeigu d l pareiškimo spaudai ar PRST taip, jis reiškia, nes jie priimami konsensusu, o d l rezoliucijos sulauž , sulauž , vis tiek balsavimas yra, rezoliucija priimama. Be abejo politiškai svarbu, kad 15 valstybi balsuot , bet yra toki rezoliucijų , kur tu žinai, kad laužys nelaužys, kam r pi, svarbiausia yra priimti.

19. Ar buv atvej , kad rezoliucijai esant in blue buvo pateikta pasi lym ?

Taip, netgi ta pati in blue kartais yra kei iama. Kart aš pats pasteb jau klaida Jordanijos rezoliucijoje, buvo praleistas žodelis the, d l to kei iasi visa rezoliucijos esm . Tai jau buvo išleista in blue, aš tiesiog nelaužiau tylos proced ros, parašiau kolegoms jordanams, jie paraš sekretoriatui ir iš jo kitas in blue su žvaigždute. K reiškia in blue, tai reikia, kad projektas yra paruoštas balsavimui, bet tai n ra galutinis, gali b ti kitas in blue, gali b ti persigalvota, visko gali b ti.

20. Ar galima teigti, jog rezoliucija yra svarbiausias dokumentas, tada eina PRST?

PRST n ra rezoliucija, jinai priima konsensusu, ji yra operatyvinio pob džio, kaip kancler s sakymas, yra statymai, bet jie n ra sakymai, yra žemesnio pob džio. Dažnai jie paveda sekretoriatui kažk padaryti arba patvirtina kokiais tai politines nuostatas, dar kart užtvirtina konsensusin kalb . Retai kada PRST turi stipri teisin potekst . Netgi d l Ukrainos, tiesiog, kad parodyti, jog ST vieninga, gali pasiekti kažkokius tai tikslus yra priimamas PRST. Dažniausia tai yra pavedimas GS paruošti ši ataskait , sekretoriatas naudoja PRST, kaip rank penktam komitetui pasakyti, ži r kit ST pasak , reikia t padaryti, mums reikia daugiau žmoni , išsipl štai daugiau biudžeto ir t. t. Yra netgi toki dalyk, kuri mes nežinom, mes rašome vien , o sekretoriatas tai išver ia žmoni poreik . Nueina ir sako mums reikia biudžeto, yra priimtas sprendimas. PRST gali tiekti bet kuri ST šalis, nesvarbu, kas tuo metu pirmininkauja. Derybos d l PRST vyksta taip pat, kaip ir d l rezoliucijos, tik n ra in blue ir už j n ra balsuojama, turi b ti konsensusas, vienintelis proced rinis dalykas ji turi b ti priimta formaliai ST. Ne taip, kaip pareiškimas spaudai, kur tu el. paštu gali suderinti ir pasakai pirmininkui yra priimta. Tu turi ateiti pos d , n ra balsuojama, tiesiog jis yra priimamas. Bet derybos d l jo vyksta.

21. Ar galima sakyti, kad po rezoliucijos ir PRST kitas pagal svarbum dokumentas yra pareiškimas spaudai?

Pareiškimas spaudai neturi JT numeracijos, jo nėra numerologijoje. Vienintelis šaltinis, kur yra pareiškimai spaudai yra ST svetainė, ten yra numeriukai, bet jie nėra archyvūs. Jie nėra dokumentai, jie yra niekiniai dokumentai, kurie yra daugiau skirti propagandai. Parodyti, kad ST kažkuo domisi, pasiūlyti kažkokį tai politinį žinią, pasmerkti, pasveikinti, prisiminti, kad kažkas kažkur susisprogdino. Pareiškimus spaudai gali pateikti bet kuri ST narė, ST bet kuri šalis, bet kuriuo metu gali pateikti bet kokį dokumentą, jie nėra derinami su sekretoriatu. Sekretoriatas nėra ST dalis, be abejo su juo yra pasikonsultuojama, nes tu pavedi užduotis tam tikrus sekretoriui, pvz., dėl Volnovakos, dėl ukrainiečių keleivinio autobuso apšaudymo, mes parašėme, kad mes „look forward to investigation“ ir iškart po pareiškimo spaudai mes susisiekiame su sekretoriatu ir pasakome, kad šia mes tikimės įsityrimo. Pateikiame sekretoriui pasakome, kad mes tikimės, kad pats JT sekretoriatas susisieks su Ukraina ir rusais ir pateiks mums informaciją. Dėl pareiškimo spaudai yra deramasi el. paštu, žodžiu, telefonu, labai ilgai su rusais derdavomės ir vienas kito pranešimus spaudai blokuodavome po porą sykių. Blokuoti gali kiekviena ST valstybė, jis priimamas tik konsensu.

22. Buvo palyginti pastarųjų penki metišleidžiam rezoliucijų, PRST ir pranešimų spaudai kiekis per metus. Daugiau priimta pranešimų spaudai, mažiausia PRST, ar yra koks didsningumas tarp to, sąsaja?

Reikia atkreipti dėmesį, kad atsirado tokie dalykai, kaip išmanūs telefonai. ST yra laikoma efektyviu forumu, kuri sprendžia konfliktus. Ir be abejo tos auros niekas nenori paneigti, bet kadangi ST negali išspręsti ciklinių konfliktų, kažkaip ten reikia užpildyti. Natūraliai per žiniasklaidą, telefonus, tos informacijos yra tiek daug ir jeigu tu nesi informacijos sraute visi tave pamišta, galvoja, kad tu neefektyvus. Tai ST yra labai lengva suderinti internetu ir el. paštu dokumentus, tai atsirado ta proliferacija pareiškimo spaudai, kurie niekam nieko nereikia, 90% jų yra apie kažkokį tai teroristų susisprogdinimą kažkokiam tai užmirštam Dievo kampely. Bet tokia būdu ST primena apie save, primena, kad yra užmetusi akant konflikto, užmetusi akant tos problemos. Dėl to ir dėl žiniasklaidos ir technologijų per pastaruosius 5–6 metus vyko ne tik tina proliferacija pranešimų spaudai. Kur, aš gaunu šeštadienį naktį pareiškimo spaudai ir per kelias valandas aš ją turiu suderinti. Kartais būna net juokingas, nes aš net nespėjau patikrinti informacijos, o tyla paskelbta valandai. Tyla būna ir dėl pranešimų spaudai, ir dėl PRST, ir dėl rezoliucijos. O dėl PRST visgi, tiesiog dinamika yra tokia, kad eina produktas ir ją suderinti yra vis sunkiau ir sunkiau, dėl to, kad yra daugybė klausimų, o nėra laiko. Aš dirbau po 18–20 valandų per

dien , skaitant šeštadien , sekmadien , ekspertai šiek tiek mažiau, ambasador panašiai. Tiesiog galva pradeda plyšti nuo vis t produkt ir kartais tu pasakai kolegoms s gal palaukit kito m nesio su šiuo produktu, kada bus šiek tiek lengviau. Ir dažniausia pirmininkaujanti šalis yra prisigalvojusi kr va produkt ir pas juos visi eina šni rais ir jiems sako, paklauskite pas mus septynios rezoliucijos, kurias reikia susider ti, j s gal šiek tiek palaukit. Nes t produkt gausa neparodo j kokyb s, parodo, kad ST jas priima, bet nuo to nei užduo i sekretariatui padid ja, nei pinig nepadid ja j gyvendinimui. Tai tiesiog t dirbtin skai i reikia ži r ti su tam tikru prieskoniu. Taip yra esmin s rezoliucijos, kurias mes visi žinome, visus numeriu atsime name mintinai, o 80% vis kit rezolucij ir ST produkt yra tiesiog priimami.

23. Ar galima skirstyti rezoliucijas esmines ir taip vadinamas „rutinines“?

Taip. Dažniausia n ra laiko k nors keisti, pvz., UNDOF rezoliucija, kur yra prat siamas mandatas, kas pus met . Aš net nesupratau, kod l kas pus met , o neformaliai esu pasi l s, kod l ne kas metus. Na, bet tiesiog tokia Golano aukštum strategija, kadangi sirai nenori, kad tas klausimas dingt kažkur tai, nori reguliariai priminti žydams, kad Golan aukštuma yra okupuota teritorija. Tai ta pati rezoliucija, kurios ten pasikei ia vienas du žodžiai yra reguliariai priimama kas pus met ST. Pvz., d l Afganistano mažai, kas kei iasi, 10 met beveik ta pati 16–18 lap rezoliucija, preambul j kažkas pasikei ia, bet ne daugiau.

24. Ar nuolatin s nar s turi daugiau galios už nenuolatinės nares priimant sprendimus ST, neskaitant veto teis s? Ar visos ST nar s yra lygios?

Sprendimui priimti reikalingi 9 balsai. ia yra psichologiniai dalykai. Mes, kaip Lietuva arba Ispanija, arba Liuksemburgas, mes buvom Vakar stovykloje. Nat raliai b damas s jungininkas ES ir NATO, ESBO ir tavo interesai, tu savo entuziazm apriboji ir laukines ekspektacijas taip pat. Tu nesiiimi daryti kažkoki tai neapgalvot sprendim , entuziazmas yra sveikintinas, bet kartais tu daug ko nežinai, taip kad patartina t entuziazm apriboti kitur. Yra tokios valstyb s, kaip Nigerija arba adas, arba Venesuela, kurios yra „wild“, joms šauna galv ir jos teikia produkt . Po to visi ilgai krapšto galvas, k daryti su tuo produktu, kaip gražiai paaiškinti besmegeniams, kad nieko nebus, turi pateikti argumentus prieš. Bet mes buvome ir Vakar valstyb s esame kitokios, pas mus kita derybin kult ra, mes esame iš ES ir NATO. Mes niekada neveiksime savarankiškai. Kiekviena rezoliucija turi savo cikl , pvz., mes žurnalist saugumo rezolucij brandinome, kalb jom s su visais pus met , „small arms“ rezoliucija irgi panašiai. Kiekvien rezolucij tu apeini su visais, surenki informacij , surenki id jas, pasiži ri, kur yra kokie tr kumai, koks pats „konceptas“ ir t id j parduodi. Tai n ra labai lengva parduoti tiems patiems JAV, Pranc zijai ar JK, kurie turi gali toje institucijoje ir jie supranta, kad tu, kaip maža šalis kartais daugiau pasieki nei P5. D l to, kad

jau automatiškai rusai vis laik blokuodavo visas žmogaus teisi rezoliucijas išėinanias iš JAV rank . JAV prieš mus pirmininkavo, jie irgi nor jo teikti žurnalist saugumo rezoliucij , jie pasitar , ta iau kita pus pasak jokiub du, niekas nenori užblokuoti to klausimo, atsisak . Mes nu jome pas amerikonus, mums sak nedarykite, nes „nukillinsite“ vis klausim , bet mes padar me, d l to, kad mes esame maži, kyr s ir ne P5. „Ruseliai“ v liau prisipažino, kad kadangi pas juos žuvo du žurnalistai Ukrainoje, jie tiesiog nors mus ir spaud kamp , ta iau morališkai negal jo balsuoti prieš. Tai yra, mes pasiek me per psichologij ir tai, kad mes maži mes pasiek me kur kas daugiau nei JAV. Yra ir kit toki rezoliucij , kurios kartais yra P5 per didel s teikti. Jos leidžia tam tikras nišas užimti išrinktoms ST nar ms. D l galios viskas priklauso nuo konteksto. Pvz., Venesuela yra totalus „spoileris“, tikrai niekas neprales jos rezoliucijos, lygiai toks pat – adas. Kai jie pateikdavo savo kok nors produkt visiems pasišiaušdavo plaukai, jeigu dar t plauk b davo nuo j „crazy“ id j , kaip j ambasadorius prad davo „craz ti“, juokinga, bet tu negali juoktis konsultacijose. Išeidavo visi pasijuokti iš sal s. Arba Visi pasijuokdavo sal je.

25. Ar P5 gali leisti pateikti rezoliucij su niekuo nesitardami, o tik v liau prad ti derybas d l balsavimo?

Jeigu Kerry su Lavrovu susitaria, kaip sakant ten Lietuva ir Liuksemburgas, tas pats adas, tiesiog bus padarytas skambutis ir labai nepatogioje vietoje bus tos šalies ministras. ia yra psichologija, kiekvieno sprendimo pri mimas yra psichologinis žaidimas, yra savotiškas pokeris, ypatingai t svarbi rezoliucij . Mes irgi d l žurnalist rezoliucijos jome, kaip ant pokerio, tu niekada negali žinoti, kaip ten kinai sureaguos. Taip, aš su kinais paskutin tekst suder jau likus 20 valand , galutinai su j koordinatoriumi suder jau ir jis man vis tiek negal jo pažad ti, kaip Pekinas balsuos.

26. Ar kit valstybi ir ambasad demaršai yra vienas iš b d daryti spaudim , priimant rezoliucijas?

Tiesiog, tai k dalis galvoja NY, tai neb tinai apie tai žino sostin s. Pvz. d l šauli ginkl rezoliucijos mes dar me didelius demaršus per Europos delegacijas, Afrikos per m s ministerij , m s ministro skambu iai ir tie ministrai pasak joki problem , žinoma už, net nesuprantama, kaip mes galime prieš. Viskas yra ok, tas pats adas, Nigerija, Angola, bet kada ateini pas j ambasadori ir sakai m s ministrai susitar , kaip balsuoti. Ta iau j ambasadorius išpu ia akis ir sako nebus taip, ia aš sprendžiu. Toki valstybi ST yra labai daug, tu niekada nežinai, kur priimamas sprendimas, Afrikos valstyb se sprend jas yra ambasadorius ir kam r pi k ten pasak ministras, gal jis iš kitos genties. Taigi demaršai reikalingi tam, kad kartais tu nežinai, kur tas sprendimas yra padarytas, kartais tai daroma d l propagandini dalyk , pa i amerikon mes prašydavome daryti demaršus Lietuvoje, d l to, kad aš ne sitikin s, kad žmon s ia sigilina ir

suvokia sprendim pri mimo sunkum . Tam, kad neb t joki nesusipratim kartais aš paprašydavau brit , pvz., d l Jemeno ateiti ia ir padaryti demarš . Tam, kad iki valdžios daeit , tik tam, kad tai k mes darome NY yra svarbiau už krepšinio varžybas.

27. K J s manote d l veto teis s naudojimo sprendžiant konfliktus? Kaip vertinate Franc zijos pozicij d l veto teis s nenaudojimo tam tikrais klausimais?

Propaganda. Pasakysiu ne ministerijos nuomon , savo, kaip eksperto nuomon . Kadangi tuo klausimu šimtus met dirbu, mano nuomon yra tokia. Niekada P5 neatsisakys tos veto teis s, nei Franc zija, nei kiti, ta iau yra propagandiniai dalykai, yra humanitarin teis , kur tu žinai, kad kita pus niekada taip nepasielgs ir tu sau leidi paimprovizuoti, nes tu žinai, kad vis tiek taip nebus.

28. J s nuomone, koki reform reik t ST? Ar bus ST reforma, ar jos reikia?

Keltas fakt . ST dabar 15 šali , kaip pradeda kalb ti tokios valstyb s, kaip Nigerija, Venesuela, adas, jie pilsto iš tuš io kiaur po valand , konsultacijos trunka po 3,5–4 valandas. Laiko limiton ra ir jie tuo piktnaudžiauja, tie ambasadoriai yra lengvasvoriai, jiems svarbiau pasimušti kr tin . Apart Vakar šali yra daug, ta pati Lotyn Amerika, jiems svarbiausia parodyti, kad jie daug šneka, bet mažai daro. Dabar gali sivaizduoti, yra 15 nari , yra daug rimtesni dalyk , o jeigu pasodinti 20, tai ten b t galima nusišauti, forumas pasidaryt , kaip Seimas. Kiekviena valanda labai brangiai kainuoja ST. Nuo to, kad b t daugiau valstybi tikrai sprendim kokyb nepager t , o tik pablog t , pvz., ECOSOC arba Žmogaus Teisi taryba, kur visi priima rezoliucijas, kuri niekas ne gyvendina. Aš manau, kad šiuo metu 15 nari n ra idealus variantas, bet tai yra geriausias iš vis blogiausi esam variant . Visi ir toliau kalb s apie ST reform , nes apie k daugiau kalb ti ambasadoriams, jiems reikia pateisinti savo buvim . Labai ciniškai kalbu, bet JT aš jau 20 met dirbu. Tai yra procesai, yra vicepirmininkai, pirmininkai, ambasadoriams reikia kažkuo užsiimti, tas procesas yra intelektualinis smagus dalykas, bet tos reformos niekada nebus. Taut Lygos pavyzdys, ar tu sivaizduoji jas reformuojantis, jas reik jo sugriauti ir pastatyti iš naujo JT, kad ji savotiškai reformuot si. Tai reforma yra manoma tik tokiu atveju, jeigu tu sugriausi JT ir kažk naujo pastatysi, tada bus vadinama reforma. Yra kiti variantai, kurie visai neseniai buvo bandomi, tai G8 ir G20. Tai buvo tokia tendencija, ypatingai prie Busho, prie dešini j , ir savotiškai Putinui tai patiko, perkelti daugyb klausim kitus forumus. Ir G8 atrod pats tinkamiausias, jeigu paži r si eil pavyzdži , buvo priimami ne G8 lygio sprendimai, jie nebuvo teisiškai pareigojantys, bet jie buvo priimami ir tada tie sprendimai buvo apiforminami ST rezoliucijomis, be joki deryb , kur buvo aiškiai pasakyta, kad ia G8 susitar ir keisti negražu. Po to, kai rusus išmet iš G8, viskas sugr žo ST, bet aš ateityje neatmetu toks galimyb s, kad ateityje gal Rusij gr žins G8, kad v l

sprendimai bus priimami kitur. Ir visi nor s tapti G8 arba G20 nariais, tai yra nat ral s ciklai
sprendim pri mimo, bet reformos niekada nebus, apie j toliau bus kalbama, bet jos nebus.

4 PRIEDAS 2 EKSPERTO INTERVIU

1. Kaip ir kokiomis priemonėmis buvo sprendžiami konfliktai Rytų Ukrainoje, Sirijoje bei ISIS klausimas ST 2014–2015 m.?

Rytų Ukrainos klausimas. Mūsų tikslas buvo realistiškas, ne tai, kad išspręsti šį klausimą, baigti Krymo okupaciją ar tai, kad tas klausimas būtų ST darbotvarkėje. Toks buvo pirminis realus tikslas. Tai buvo daroma vairiomis priemonėmis, vairuodami posėdžius reguliariu šaukimu, aria formato posėdžius šaukimu, ST posėdžius. Taip išlaikant šį klausimą darbotvarkėje, per 2014–2015 metų periodą buvo sušaukti 24 posėdžiai, iš jų 12 buvo Lietuvos iniciatyva. Mes sėkmingai dalindavome posėdžių sušaukimo našumą, kad neatrodytų, jog Lietuva vienintelė yra angažuota šiuo klausimu ST, todėl ir prašydavome, kad bendraminčiai tai inicijuotų, kas ir vyko. Dėl to skaičius yra 12 iš 24 posėdžių.

Sirija ir ISIS. Tai yra faktiškai tas pats klausimas. Vėlyvi nuolatiniai, reguliariai kas mėnesį keletą kartų vykstantys posėdžiai. Sirijos klausimas dar buvo išskaidytas keletą dalių, tai aišku ISIS apmąstymais iš terorizmo pusės ir iš cheminių ginklų naikinimo pusės. Visais šiais 3 klausimais (Sirijos, Ukrainos ir ISIS) ST bandė turėti stiprias rezolucijas ir galima konstatuoti rezultatą ST darbe. Galima pripažinti, kad dėl tam tikrų aplinkybių ir dėl ST nuolatinių narių kompozicijos ir pozicijų nepavyko turėti stiprių tekstų. Tiek dėl Ukrainos, tiek dėl Sirijos ypač dėl humanitarinių padėties, o dėl ISIS tai dėl tarptautinio terorizmo rezolucija buvo priimta. Tiek, kad tuo metu ISIS tos rezolucijos dėka buvo prilyginta Al-Qaidai. Bet iš principo dėl paramos tiems teroristams ar dėl konkrečių valstybių paramos Asado režimui komplikuoti formuluoju buvo išvengta ir ta rezolucija buvo priimtina tiek JAV, tiek Rusijai. Dėl Ukrainos faktiškai buvo priimtas vienas tekstas, tai vienintelė rezolucija, kuria šiuo metu Rusija vadovaujasi, dėl Minsko susitarimų gyvendinimo. Būtent ši rezolucija argumentuoja Ukrainos pusės susitarimų nevykdymą, ypač kalbant apie šalies decentralizaciją. Tam tikra prasme mes patys užlipome ant grėblio su ja, nes tai tapo ginklu Rusijai eskaluoti Minsko susitarimų nevykdymą iš Ukrainos sipareigojimų pusės. O visos kitos rezolucijos, skaitant MH17 buvo Rusijos vetuotos. Dėl Sirijos situacija panaši, buvo keli ambicingi humanitarinių rezolucijos projektai, kuriais buvo formuluotas pareigojimas Asado vyriausybei pajoms suteikti humanitarinius prašymus pagalbos teikimui. Rusija rezolucijas vetavo. Be rezolucijų buvo visa eilė pranešimų spaudai, pirmininko pareiškimų vienais ar kitais klausimais, tačiau visi pirmininko pareiškimai buvo silpni, nes dėl jų buvo deramasi ir balsuojama. O dėl pranešimų spaudai, tiesiog buvo reakcijos vienus ar kitus vykius, daugiau tokia faktologija. Tokiais būdais buvo sprendžiami šie konfliktai. Taip komplikuoti viskas vyko, todėl ir rezultatai nėra labai geri. Okupacija Kryme nėra pasibaigusi, konfliktas Sirijoje nėra išspręstas, teroristai ISIS vis dar egzistuoja

2. Išskirkite koki pozicij laik si nuolatin s ST nar s, sprendžiant min tus konfliktus?

Iš esm s pozicijos nuolatin nari ši konflikt atžvilgiu pasiskirst vienodai: Vakarai, tai JAV, JK ir Pranc zija palaik Ukrainos klausim ir buvo kritiški Asado režimui Sirijoje, be abejo, buvo labai susikoncentrav kovojant prieš ISIS terorizm . Rusija buvo prieš Ukrainos klausim ST, net prieš jo svarstym ST, buvo visiškai priešingoje pozicijoje d l Sirijos problemos sprendimo, nes atvirai palaik Asado režim 2014–2015 metais, taip pat kovojo prieš ISIS terorizm . Kinija visais šiais klausimais demonstravo bipoliškum , neutralum , band ieškoti konsensuso, ta iau faktiškai stov jo Rusijai už nugaros ir buvo prorusiškos pozicijos. Vienintel tema, ISIS terorizmas, kuri vienijo visas ST nuolatinines nares, ta iau iki tam tikros ribos. Visos deklaravo panašius sitikimus, kad prieš ISIS reikia kovoti, kad tai yra netoleruotina, ta iau klausimas, kuris išskirdavo kardinaliai pozicijas buvo tas, kokia yra terorizmo samprata ir kiek tai yra susij su Asado režimu ir Sirija. Vakarie iai ISIS tapatino ir ved paraleles su Asado režimu, kad režimas gyvuoja d l tos priežasties, Rusija – priešingai. Tod l rezoliucija d l ISIS buvo priimta nepakankamai aštri ir griežta.

3. Kokius pasi lymus inicijavo/teik Lietuva, sprendžiant min tus konfliktus?

Tai tikriausia buvo tik d l Ukrainos. Tai pasi lymai buvo visa apimantys, pradedant nuo paties klausimo atsiradimo darbotvark je ir baigiant klausimais d l okupacijos (Krymo aneksijos) ir žmogaus teisi pažeidim . Prie kit klausim , mes galb t prisid jom, kiek tai yra susij su terorizmu, b tent pirmininkaudami terorizmo sankcij komitetui. Keldami užsienio kovotoj klausim , kuris, ypa , antraisiais m s pirmininkavimo metais buvo prioritetinis. Formuluodami ST pirminink s pareiškim šiuo klausimu, kuris buvo priimtas. Taip pat organizuodami atvirus debatus, nes tai tiesiogiai buvo susij su ISIS problema (užsienio šali kovotojais). Mes t klausim raginome svarstyti, inicijavome pos džius, teik me pasi lymus, ypa kiek tai susij su atskaitomybe, referencijomis TBT rezoliucijose ir kita. Taip, kad mes teik me nemažai pasi lym ir nemažai prisid jome prie ISIS ir terorizmo tematikos. D l Sirijos, tai mes visada akcentuodavome humanitarinius klausimus, bet jie niekada nebuvo išgirsti, juolab, kad mes neišsiskyr me iš bendro Vakar konteksto.

4. J s nuomone, koki reform reik t ST?

ST reforma yra faktiškai dviej kryp i : d l ST nuolatin nari pl tros ir d l veto teis s. Ir vienu, ir kitu atveju ST galima reformuoti tik pakeitus JT Chartij , o JT Chartijos pakeitimai yra tvirtinti jos 108 straipsnyje ir pagal t straipsn norint pakeisti vien ar kit JT Chartijos punkt , o ST sandara, nari kompetencijos yra tvirtintos JT Chartijoje, reiškia reikia j keisti. Turi balsuoti 2/3 už tok pakeitim Generalin s Asambl jos nari ir visi nuolatiniai ST nariai. Reiškia, kad n ra jokio kito

kelio, tik, kad pačios nuolatinės ST narės norėtų atsisakyti veto teisės arba ją susiaurinti, jos nenaudoti tam tikrais atvejais. Smoningai norėtų padaryti, už tai balsuot, tam pritarti, tai tik tokiu būdu yra manomas toks pakeitimas. Lygiai tas pats dėl narių plėtros, dėl plėtros nuolatinė ST narė nuomonės yra aiškios, visos 4 narės yra už, išskyrus Rusiją, kuri laikosi rezervuotai. Tačiau jos teigia, kad naujos nuolatinės narės neturėtų veto teisės. Taip pat yra svarstymai dėl visos ST išplėtimo, tačiau yra argumentuojama, kad 15 narių sunku susitarti, kaip bus galima susitarti esant 25–30 nariams. Bus formatas panašus ECOSOC, kuris yra diskusijų klubas, o ne sprendimų priėmimo mašina. Dėl veto teisės atsisakymo, visos nuolatinės ST narės yra prieš, nes mano, kad tuomet ST netektų savo prasmės. Jie sutampa tiek JAV, tiek Rusijos argumentai, kad veto teisė skatina šalį ieškoti konsensuso, priimant sprendimus. Jeigu jos nebūtų, tai nebūtų prasmės to daryti. Britai irgi pasisako už veto teisės išlaikymą. Jie teigia, kad iki II pasaulinio karo veto teisė neegzistavo, tačiau karas kilo ir tai nepadarė jo išvengti ir kitas masinis nelaimis ir, iš principo, šiuo metu yra dvi iniciatyvos. Viena Lichtenšteino, kita Meksikos dėl veto teisės apribojimo genocido, masinio nukaltimo žmogiškumui atvejais. Šias iniciatyvas šiuo metu palaiko 111 Generalinės Asamblėjos valstybių, viliausiai prisijungė Vatikanas, kuris prisijungė prie šios konvencijos. Tai yra smoningas veto teisės atsisakymas. Šios iniciatyvų palaiko ir JAV, ir JK, ir Prancūzija, o Kinija ir Rusija – tai žiri rezervuotai. Lietuva taip pat labai palaiko šias iniciatyvas.

5. Klausimas apie sankcijas. Kaip sankcijos veikia, sprendžiant konfliktus?

Aš manau, kad jos veikia, jos daro tiek moralinį, tiek praktinį poveikį. Moralinis poveikis yra tai, kad sankcija nuskamba garsiai ir tai yra ženklas, kuris išgirstamas. Jeigu mes kalbam apie ST sankcijas, kada ji to imasi, tai jos paprastai nuskamba. Gal tai yra kelionis draudimas vienam žmogui ar jos skaitinis šaldymas, tačiau tai parodo, kad netvarkoje su ta šalimi ar jos konkrečiais subjektais. Iš praktinės pusės, vien tik sankcijomis problemas negalima išspręsti. Pavyzdžiui, yra visa eilė šalių (Libija, Jemenas), kurių sankcijos visai neveikia. Kada šalis yra karo stovyje, tada sankcijos visai neveikia. Jemeno pavyzdys, kada šalis yra po kario, revoliucijų ir neramybės senoje, kaip Libija, tai tos sankcijos prieš ką nors suveikia, bet subjektas yra begalis ir visos sankcijos negali veikti. Regionas yra specifinis, sienos yra kiauros, visa eilė sankcijų tiesiog neveikia. Man pačiam teko kuruoti Libijos sankcijų komitetą ir aš prisimenu, kad mes ten nustatin davome sankcijas, bet tent kelionis draudimus Gadaffi šeimos nariams, tačiau paaišk davome, kad jau kitą dieną jie atsidurdavo Dubajuje ar kitoje šalyje. Jie nepaisydavo to draudimo, bet tai regiono specifika. Gal kiek rimčiau veiktavo sankcijos dėl skaitinio šaldymo, ypač Europos bankuose – tai b davome rimtas paralyžius, konkrečiai Gadaffi šeimos nariams. Ginklo embargo sankcija absoliučiai veikia ir yra reikšminga ir labai svarbi vienareikšmiškai. Tai turbūt pati reikšmingiausia, ypač tose po konfliktines šalyse, bet kita vertus, šios sankcijos kartais

suvaidina ir priešingai vaidmenį. Konkrečiai Libijos atvejis buvo toks, kad ST nustačiusi ginklų embargo sankcijas Libijai vis laiką gaudavo iš Libijos pusės kontra-argumentus, kad kadangi dėl jos nustatytos sankcijos mes negalime ginkluotis prieš teroristines grupuotes, todėl iki šiol turime suirutę šalyje.

6. Libijos konfliktas: Gadaffi nuverstas, tačiau konfliktas nėra pasibaigęs, šalyje yra suirutė. Jūsų nuomone, kokia yra Libijos situacija šiuo metu?

Šiuo metu pasikeitė taikos palaikymo operacijos UNSMIL vadovas: B. Leon pakeitė Kobleris, vokiečių diplomatai yra tikrai geri. Tačiau ten yra dvi vyriausybės: viena yra Tripolio, kita Tobruko ir nei viena nepripažįsta kitos. Ir tarptautinė bendruomenė nepripažįsta nei vienos ir ragina Libiją paįsinti susitarimą, kuri yra tikroji. Neseniai buvo išplatintas ST pranešimas spaudai dėl Libijos, kuriuo ragina susitarti šalį, pasiekti nacionalinį susitarimą ir pripažinti deputatus ir susivienyti. Ten yra milijonai ginkluotų grupuočių, kurios yra pusiau partizaninės ir kurios tarnauja arba Gadaffi ir jo šeima, arba su jo oponentais susijusiems žmonėms ir yra visiškai betvarkė. Libija yra labai turtinga savo ištekliais, taip pat tos grupuotės labai rimtai ksinasi visus Libijos uostus, kad uzurpuot prekybą nafta ir gautų finansinę paramą. Seniau buvo naftos embargas iš Libijos ir dėl piratinio naftos išgabenimo iš šalies uostų, buvo tiesiog uždrausta pirkti naftą. To pasakoje šalis buvo visiškai finansiškai nustekenta, tačiau nebuvo kitos išeities, nes pajamos už prekybą nafta buvo skirtos tiems visiems ginkluotiems konfliktams šalies viduje eskaluoti.

7. Ar bna atvejai, kai paįsios ST narės sulaužo sankcijas?

Jeigu yra ginklų embargo sankcija, tai reikalinga aiškiai išvardinti kokio tipo ginkluotei jis – taikomas. Ir tada jis taikomas be jokių išimčių, ir jeigu kuri nors šalis tai pažeidžia tai ji daro nusikaltimą. Gal vyksta nelegali prekyba per kitus kanalus. Asado visa armija ginkluota rus ginklais, tačiau jie tiekiami per aplinkui ir perka Asado režimas tarsi ne iš Rusijos. Aš pamenu atveją dėl Libijos, kai buvo skandalas, kai Libijos krantus pasiekė laivas su ginklu kroviniu. Ginklu kilmė buvo iš Ukrainos. Tai aš puikiai prisimenu, nes tada Rusija buvo pasiruošusi mojuoti korta, kad Ukraina yra šalis, kuri remia teroristus Libijoje, tačiau šis klausimas buvo nuslopintas, didelio skandalo nebuvo.

5 PRIEDAS 3 EKSPERTO INTERVIU

6. Kaip ir kokiomis priemonėmis buvo sprendžiami konfliktai Rytų Ukrainoje, Sirijoje bei ISIS klausimas ST 2014–2015 m.? Kokių veiksmų buvo imtasi šiems konfliktams spręsti?

Pirmiausia reikia sivaizduoti, kas yra ST, kokie yra jos veiklos metodai ir mechanizmai ir kokie ten interesai susikerta. ST gali veikti efektyviai tik tada, kai konkrečiu klausimu ji turi bendrą supratimą, bendrą vertinimą problemos ir bendrą interesų problemų išspręsti. Jeigu valstybiniai interesai kertasi, ypač P5, jeigu šiame ratelyje nėra susitarimo ir susikerta aštriai padėties vertinimo požiūriai, tai, be abejojimo, sprendimo perspektyvos labai miglotos. Tai mes matome situaciją su Sirija ir Ukraina, tai daugiau nei akivaizdu. Yra sunku komentuoti Ukrainos atvejį, kadangi konflikto pusė buvo takinga nuolatiniams ST nariams, turinti veto teisę. Šioje situacijoje iš karto buvo aišku, kad sprendimas bus sunkus arba jis bus ne manomas ir vienintelis klausimas buvo, kaip tai pat konflikto klausimą iškelti tarptautinei bendruomenei. Kaip padaryti, kad tai kas vyksta Ukrainoje taptų ST oficialios darbotvarkės dalimi ir kad būtų panaudoti visi galimi svertai tam konfliktui lokalizuoti, neleisti jam išplisti, imtis kažkokių priemonių, kurios padėtų konflikte esantiems žmonėms teikti humanitarinę pagalbą, bandyti ieškoti kažkokio politinio tarpininkavimo būdo. Čia galima pasakyti atvirai, kad prasidėjusi krizė, po to išvirtusi kruvinas karinis konfliktas Ukrainoje buvo ST senbuvių sutikta labai atsargiai, nes visi buvo suvokę, jog žinant, kas yra konflikto pusės perspektyvos, išspręsti ST buvo labai miglotos. Nepaisant to, Lietuva nusprendė, kad reikia daryti viską, kad šis klausimas taptų oficialios ST darbotvarkės dalimi. Ir mums tai pavyko, nepaisant tam tikro skepticizmo iš mūsų jungininkų, bet mes manome, jog po to, kai konfliktas tapo nuolatiniomis diskusijomis klausimu, tai turėjo vis tik tam tikrą stabilizuojantį ir konfliktą švelninantį poveikį. Vis tik reguliariai visa tai, kas vyko Rytų Ukrainoje buvo aptariama dažnai viešai, aišku kai kurie posėdžiai buvo uždari, bet vis daugiau viešų posėdžių, tai kas vyksta Ukrainoje pasiekdavo plačią visuomenę. Tai atsidūrė žurnalistų bendruomenės akiratyje, apie tai rašė spauda, konkretūs klausimai buvo aptariami detalios. Kas svarbiausia JT patarė išsitraukti, nesakau, kad sprendimą, bet ieškojo kelių padėties ten esantiems žmonėms, bandyti ieškoti kažkokių galimybių dialogui ar tarpininkavimui. Svarbu, kad atsirado JT misija, kuri stebėjo situaciją žmogaus teisių srityje. Šimovičius, kuris buvo Generalinio Sekretoriaus pavaduotojas žmogaus teisių klausimais, teikdavo reguliariai raportus, ne kartą Lietuvos iniciatyva jie buvo svarstomi ST, visos problemos buvo keliamos viešum. Kaip minėjau, be abejojimo, tai turėjo tam tikrą stabilizuojantį ir sulaikantį, atgrasant nuo tolesnių žiaurumų ar nusikaltimų prieš civilius gyventojus efektą. Kaip matome per tuos 2 metus radikaliai situacija nepasikeitė konflikto zonoje. ST pati nesugebėjo priimti veiksmingų rezoliucijų, dėl žinomų priežasčių. Pirmiausia nepavyko priimti rezoliucijos, kuri buvo pateikta svarstymui pačioje konflikto pradžioje, nes Rusija ją vetavo. Bet šios pastangos

nenu jo veltui, kadangi šios rezoliucijos pagrindu vis tik pavyko klausim išskelti Generalin je Asambl joje ir ten buvo priimta rezoliucija d l Ukrainos teritorinio vientisumo ir suverenumo. Tai parodo, kad kai kurie dalykai, kurie negali b ti išsp sti ST, bent politinio lygmeniu gali b ti priimti ir tinkamai vertinti Generalin je Asambl joje.

7. Kas inicijavo ši rezoliucij d l Ukrainos ST?

Dabar sunku pasakyti, kas inicijavo, nes tai buvo bendras bendramin i projektas, m s partneri . Vis tik manau, kad pagrindin projekt (draft) pareng britai, derinant su s jungininkais. Rezoliucijos tekstas buvo diplomatiškas, subalansuotas ir pakankamai atsargus, bet visi esminiai elementai jame buvo. Visi pagrindiniai principai JT Chartijos, Ukrainos suverenumas, sien nelie iamumas ir visi esminiai dalykai ten buvo, bet buvo formuluojami taip, kad rezoliucija tur t šans b ti nevetuota rus . Nepaisant to, akivaizdžiai prieš Rusij nenukreipto teksto patvirtinti nepavyko.

8. Kokia J s nuomon apie Sirijos konflikt ?

Sirija, v l, ta pati situacija. Poži iriai ST vertinant Asado režim išsiskyr , v lgi labai akivaizdi situacija. Šioje situacijoje tik vienintelis produktyvus bendro veikimo aspektas buvo humanitariniai klausimai. Šia kryptimi mes dirbome, Lietuvos pirmo pirmininkavimo metu, 2014 met vasario m n. buvo priimta rezoliucija d l humanitarin s prieigos Sirijoje, kuria buvo suteiktas ST mandatas veikti Sirijoje humanitarin ms organizacijoms, JT humanitarin ms agent roms, teikiant pagalb ir param civiliams, ypa tiems, kurie tuo metu buvo apsiausti miestuose ir jiems gr s badas. Konflikto mastai sunkiai sivaizduojami ir didžiuliai, ir tarptautin s bendruomen s parama ten buvo b tina. Matyt, net tie, kurie tur jo tam tikr savo tiksl konflikte, vis tik negal jo ignoruoti šios aspekto. Humanitarin s katastrofos mastai nepaliko galimybi akivaizdžiai priešintis tarptautin s bendruomen s sitraukimui t konflikt humanitarin je srityje. Be abejo derybose d l formuluo i , Rusija labai kruopš iai ir pedantiškai, ir kategoriškai reikalavo, kad neatsirast bet kokios nuostatos, kurios b t traktuojamos, kaip smerkian ios Asado režim ar abejojan ios režimo legitimumu. Šie dalykai buvo akivaizdžiai ginami ir, bet kokios formuluot s, kurios jo už ši raudon linij buvo atmetamos, ta iau rezoliucijos tekstas buvo priimtas, bet po to ir prieš tai buvo daugyb ST pastang užblokuota ir iki pat lapkri io m nesio pabaigos (2015 m.) ST d l Sirijos buvo mažai supratimo ir poži iriai radikaliai skyr si, vertinimai nesutapo. Taip, kad šis klausimas buvo labai sud tingas ir nepaliko daug vil i sprendimams, kurie buvo tikrai reikalingi. Sirija yra vienas didesni nusivylim , kuriuose mes patyr me savo naryst s metu. Tikrai labai apmaudu, kad konflikto akivaizdoje ST nesugeb jo veikti ir sustabdyti ne sivaizduojamo kraujo liejimo regione.

9. Kokia situacija ST d l ISIS? Kaip šis klausimas traktuojamas ST?

Dėl ISIS galima sakyti, kad vertinimai nebuvo kontraversiški, galima sakyti, kad valstybės pakankamai vieningai sutarė, kad tai yra grėsmė bendrai ir tikrai buvo keletas rimtų rezoliucijų dėl kovos su ISIS grėsmės priimtose. Rimtesni nuomonių susikirtimai nebuvo, aišku, kadangi žinome ISIS veiklos geografiją ir ten susikertančius interesus vairių valstybių, tai ir šiuo klausimu buvo daug pavandėninių srovių. Ir viešai ir dažniausia ne viešai išreiškiamas interesas, taip, kad mes matome, jog tai yra procesas, fenomenas, kuris dar nesuvoktas, nesuvaldytas ir tebesitęsiantis konfliktas, kuriam pabaigos nėra. Sunku pasakyti, kokius kovos su ISIS fenomenu etapus mes esame praeję ir kokie dar mūsų laukia ateityje?

10. Kaip Jūsų nuomone gali vystytis Sirijos, Ukrainos konfliktai ir konfliktas dėl ISIS?

Tai yra NATO perspektyvos dalis. NATO šiais klausimais bus ta vieta, kur galės būti apiforminti ar garsinti nutarimai, kurie bus priimti kituose formatuose, pagrindiniai žaidėjų derybose. Dėl ISIS, tai atskira istorija, ir aš manau, kai bus priimti sprendimai dėl veiksmų ar naujos strategijos, konkreiti strategijų gyvendinimo priemonių, kuriems reikės NATO mandato. Tai aišku manau, kad tas klausimas sugrįš NATO ir bus sunkingai išspręstas. Dėl Ukrainos, labai sunku ką pasakyti, aš manau, kad šiame etape NATO nelabai aktyviai šis klausimas svarstys, kadangi Ukraina pati yra NATO narė, du metus ji ten bus. Tai suteikia papildomą svertį jai pačiai imtis iniciatyvų ir veiksmų, nebūtinai matomų NATO formatuose. Tai tyliosios diplomatijos sudėtis irgi bus naudojama ir NATO narystės svertais bus panaudoti, sėmoringai pačios Ukrainos. Bet, kad atsirastų skambūs nauji susitarimai, sprendimai dėl padėties Rytuose Ukrainoje aš nelabai tikėiu. Sirijos atveju irgi tas pats, mes matome, kad yra rezoliucija priimta 2015 m. gruodžio mėnesį, tai jos gyvendinimas yra tas jau pagrindinis klausimas ir problema. Be abejojimo, yra formatai Ženevoje ir Vienoje, žinoma, jie duos, šiuo metu gal NATO ypatingo vaidmens nevaidina, bet aišku tai yra forumas, kuriame visa tai, kas vyksta yra reguliariai vertinama. Pateikiamos ataskaitos ir NATO stebi ir gana aktyviai diskutuoja tai, kas vyksta. Tokia šio organo paskirtis, gal naujos rezoliucijos artimiausiu metu nebus, bet diskusijos nuolatos vyksta formalios ir neformalios. Vis tiek yra paskirtas specialusis atstovas, jis privalo reguliariai atsiskaityti NATO nariams, tai kuria tam tikrą dinamiką ir palaiko nuolatinį politinį spaudimą ir užtikrina tarptautinės bendruomenės dėmesį. Taip, kad reikia tinkamai vertinti NATO veikimo būdus, nebūtinai visada priimti rezoliucijas, nebūtinai visada turėti viešus debatus, nes daug kas vyksta uždarose konsultacijose metu. Tai suteikia procesams tam tikrą kryptį ir užtikrina, kad daugelis klausimų tampa nuolatinio dėmesio stebėjimo objektais.